

სხალი გზა

ყოველკვირეული ჟურნალი

კვირა, 14 დეკემბერი
1924 წ.

კომუნალი და კანტონალი
ს. მღვანის პრისი, № 117

ლია ყოველ დღე გარდა კვირა და ჟუმისა,
დღის 9—1 საათამდე

№ 1

სხალი გზა.

ჩვენი ძველი გზა იყო სოციალდემოკრატიული, მენ-შვიკური. ათეული წლობით უფოია ამ გზით საქართველოს მუშების უმეტესობას. ამ გზით შემოეარატიეთ. ჩვენ ალყა თვითმპყრობელობას, ამ გზაზე იჩინეს და ისახელეს თავი რევოლუციის გმირებმა, ასობით და ათასობით გამოსულებმა ჩვენი მებრძოლი რაზმებიდან.

მაგრამ ეს გზა არ გამოდგა ბოლომის სწორი და ვალდებური: როცა მივადექით გზაჯვარედინს და ასარჩევი დარჩა ორში ერთი—ან გზა პროლეტარული რევოლუციის და სოციალიზმის, ან და გზა ბურჟუაზიის და რეაქციის, ჩვენი ხელმძღვანელი შტაბი თითქოს შეეცადა მესამე, არ არსებული საშუალო გზით სიარულს, მაგრამ საქმით, მთელი თავისი მოქმედებით და პოლიტიკით ბურჟუაზიული ბილიკით მოსიარულე გამოდგა. ამ გზაზე მოხდა მუშათა კლასის კლასობრივი და ეროვნული ინტერესების ისეთი აღრევა და გაყარება, რომ საბოლოო ყოველივე ეს შეეწირა ევროპის იმპერიალიზმის ინტერეს-მოთხოვნებს.

საქართველოს ეროვნული მოძრაობა კართელი მენ-შვიკის ხელმძღვანელობით ჩამოშორდა საერთაშორისო გზას. გაუგებარი შეიქნა ამიტომ ეს მოძრაობა საერთაშორისო მუშათა კლასისთვის, განმარტოვდა და დამარცხდა, თანაგრძობას მოკლებული.

პირველი დამარცხება მოხდა 1921 წლის თებერვალ-მარტის დღებში, მეორე—1921 წლის აგვისტოს ბოლო რიცხვებში. არ შეძლება ამ დამარცხების ახსნა მარტო იმით, რომ უფრო ძლიერი იყო მოწინააღმდეგის იარაღი. სისუსტე ჰქონდა ძეალბილში გამჯდარი თითონ ეროვნულ მოძრაობას მენშვიკის ხელმძღვანელობით და ამიტომ გამოდგა სუსტი მისი იარაღი.

აგვისტოს დღებიდან დაწებულაია ახალი ხანა საბჭოთა ძალაუფლების მოწინააღმდეგე რეგებში. დაწყებულია თვითკრიტიკა, გადახედვა ძველი გზის. გუშინდელი იდეოლოგიები იარაღით ბრძოლის—დღეს გულწრფელად გზობენ თავის იდეოლოგიას. ვინც თავგამოდებით ამზა-

დებდა შეიარაღებულ აჯანყებას, ის თავგამოდებით უარყოფს ბრძოლის ამ საშუალებას. ეს დაგზობა და უარყოფა უდგეს სარჩულად ახალ პლატფორმებს.

ჩვენ დაწმუნებული ვართ, ახლა ნ. ჟორდანიაც მოხსნის დღის წესრიგიდან შეიარაღებულ აჯანყებას. მოხსნის, ჩვენ ვფიქრობთ, ტაქტიკური და არა პრინციპული მისაზრებით.

ჩვენთვის კი ძველი გზის უარყოფა არ ეგება მარტო შეიარაღებული აჯანყების საკითხს. ჩვენთვის საკითხი დგას უფრო ფართო—უნდა შეიცვალოს თუ არა დღევანდელი ძალა-უფლება სხვა ძალა-უფლებით? თუ ეს შეცვლა ჩვენი აუცილებლად მივგაჩნია, თუ უამისო არ გვაქვს წარმოდგენილი საქართველოს წინსვლა, მისი დამოუკიდებლობის გამტკიცება, მაშინ სულ ერთია, დღეს რომ წინააღმდეგე ვიყოთ, ხელა მომზერ გახედებით შეიარაღებული ბრძოლა-აჯანყება.

დაუშვებელია საბჭოთა ძალა-უფლების დაპირდაპირება მეორის წინააღმდეგ, სულ ერთია რომელი გზით უნდა მიდიოდეს უკანასკნელი—ლევალური თუ არალევალური. ჩვენ უარყოფთ თვითონ ამ დაპირდაპირებას და, რა თქმა უნდა, შეიარაღებულ აჯანყებას, როგორც იმის შედეგს. ის, რაც საჭიროა მშრომელთათვის და ნამდვილი ეროვნული მოძრაობისთვის, დამოუკიდებლობის საბოლოო განმტკიცებისათვის, გაკეთდება არსებულ ძალა-უფლების ხელით. მეტად და უკეთესად ვერ გააკეთებს ვერც ერთი სხვა ძალა-უფლება.

ეს არის თავი და თავი. ეს უნდა მივიღოთ, აქედან უნდა დაიწყოთ ჩვენი მუშაობა ახალი გზით. ჩვენი თვითკრიტიკა უნდა იყოს იმდენად გაბედული, რომ არ შეუშინდეს ანაირ დასკვნას.

მაგრამ სადაც თვითკრიტიკა, იქ სხვისი კრიტიკაც იგულის მება. ვისაც სხვისი კრიტიკა არ შეუძლია, იმას თვითკრიტიკის უნარიც არ ეგება. მარტო პარტიას აქვს ეს უნარი, მაგრამ ის უნდა შეაღწიოს უმჯობეს სხვის კრიტიკასაც. უამისოდ არ მოხერხდება ეს, რაც გვინდა ჩვენ. არ მოხერხდება საერთო დასალოება, ერთიანება, ერთი საქმის კეთება, ერთი გზით სიარული.

არ ემარა ამისთვის მარტო კომპარტიზმი შესეს. პარტიამ შეიძლება მიიღოს ასობით, პარტიის გარეშე დარჩებიან ათასობით. ჩვენ ვეტყვით მუშებს, ვლესებს: შედიო, მაგრამ შედიო თავისთავალი რწმენით და არა თავის თავზე ძალდატანებით.

ჩვენ ვდგევარ საბჭოთა ძალაუფლებასთან, ვიღებთ იმის პრინციპებს ეროვნულ და საერთო პოლიტიკაში, ეკონომიურ და კულტურულ აღმშენებლობაში. ჩვენ არ შეგვაქვს არავითარი ცვლილება ამ პრინციპებში, თანამშრომლობის, ერთად მუშაობის პროცესში ჩვენ გვინდა მხოლოდ ხელი ეწყობოდეს მათ გატარებას, განხორციელებას. ჩვენი კრიტიკა არ ეხება პრინციპებს, ჩვენი კრიტიკაა იქ, სადაც პრინციპების გატარებაზეა დაპარაკი.

ახელი ჟურნალის ფურცლებზე მერე და მერე ჩვენ უფრო ხელს მიუღდებოთ ყველა აქ ვაკვირთ შეხებულ კითხვებს. კალმით იქნება თუ სიტყვით, ჩვენ ვეცდებით მთელი ჩვენი ძალოებით ხელი შეუწყოთ საქართველოში მშენებლობის ჩამოყვებას. ამისათვის საჭიროა მოხდეს სრული ლიკვიდაცია ძალაუფლების წინააღმდეგ მიმართული მუშაობის საზღვარგარეთ და აქ, ლეგალურ ხაზზე

იქნება გადასული თუ არალეგალურ ჩარჩოებში დარჩება ეს ბრძოლა.

ჩვენი ცდა იქნება ეროვნული მოძრაობის გამოყვანა განკერძოების ფარგლებიდან, მისი გადაყვანა საერთაშორისო სოციალიზმის ხაზზე. ეროვნულ კომპარტიზმს საძირკვლად უნდა დაედოს პროლეტარიატის დიქტატურა, მშრომელი ხალხის თვითმომქმედებაზე დამყარებული

ჩვენ ეიმუშავებთ ძალაუფლებასთან, მმართველი პარტიის სახელმწიფო პრინციპების ნიადაგზე, რომ საძირკველი გავუმარტოთ საქართველოს დამოუკიდებელ ეკონომიურ განვითარებას, იმის უკვე დაწყებულ კულტურულ აღორძინებას; გავროვნების გატარებას ისე, როგორც ეს მიღებული იქნა მმართველ პარტიას.

და ჩვენ საყვებით დარწმუნებული ვართ, რომ ამ ახალ გზაზე ჩვენთან იქნება ყველა ის მუშა და შეგნებულ გლეხი, რომელსაც უკვე მიტოვებული აქვს ძველი დამლუპველი გზა, მაგრამ ახალზე ჯერ ფეხი არ შეუღდამს.

პროლეტარული დიქტატურის დროის ქვეშ, ახალი გზით ჩვენი ძველი, ჩვენივეს კარგად ნაცნობ მზინსკენ — სოციალიზმ-კომუნისმსკენ!

სალამი და ნაყოფიერი ბუხარა „ხალკის“!

დღეს გამოდის ახალი ჟურნალი „ახალი გზა“. ძნელ პირობებში უხდება მას ამხანაგებთან საუბარი.

უკანასკნელად დაღვრილ სისხლ ახალი კიდევ გამოშრალი... სწორედ ამ მდგომარეობის სიმწვევე გამოიწვია ახალსისხლებელი ორგანოს შექმნა. ჩვენმა ჟურნალმა უნდა იპოვოს ახალი გზით, იპოვოს საერთო ენა. დღეს საერთო ენის გამოჩენის სურვილი თვით მუშებს გუფთვნი. მათ სთქვამს: აღარ შეგვიძლია დღემილი, აღარ გვინდა მკვლართ ყოფნა....

ერთი რამის თქმა ჩვენ ყოფილ მუშა-მწვევიებს არ უნდა შეგვრცხვებ... ეს ის, რომ კომუნისტური ხაზი გამოდგა უფრო მარქსისტული, უფრო რევოლუციონური ჩვენი სამ წლის ნახევრის პოლიტიკა, შავი ზღვისკენ უფრება, ევროპის მხრით შევიდეს და განთავისუფლების მოლოდინი გამოდგა უნაყოფო, ყაღბი. ამან გამოიწვია ბევრი არა სასურველი შედეგები. ამის თქმის არ უნდა შეგვრცხვებ, მაგრამ ამასთან ჩვენ ისიც უნდა ვსთავაოთ, რომ ჩვენ არც ჩვენი წარსულის უნდა გვეთავილებოდეს... მუშათა მწვევიზმს არ სჭიბია ჩრქვი... შეცდომა ყველგანაა. არ სცდებია ის, ვინც არაფერს აკეთებთ. მწვევიზმს კი აქვს ბევრი კარგი და რევოლუციონური, რომლის დღევწყება შეუძლებელია. ჩვენ არავის ვლანძღვთ, არავის ვაყენებთ. ჩვენ საერთო შეცდომას სხვის თავზე არ მოვახვევთ... საერთო შეცდომისათვის ყველამ საერთოდ უნდა ვავით პასუხი.

ჩვენ ვხედავთ კომუნისტების დაულალავ შრომას ენერჯიას და მიედიართ მათთან სამუშაოდ... ჩვენ გვინდა მათ ჩვენც შეუწყუთო ხელი. შემონახული ენერჯია საერთო საქმეს წინ წასწევს.

ამდენი ხანია გარედ ვიღებთ. გარედინ: უცქერილით კომუნისტების მუშაობას. ვხედავდით მათ ცულს და კარვს შარავს დადებით, საქმიან მუშაობასთან ერთად.

„ახალმა გზამ“ კვარდი არ უნდა აუხვიოს დადებით, საქმიან კრიტიკას. საქმიანი კრიტიკა სასურველია, სარგებლობის მომხიანია.

„ახალმა გზამ“ არა თუ აქ საქართველოში მყოფი ყოფილი მწვევიკები უნდა შეგაკვიროს და საერთო მუშაობაში ჩაებას, არამედ მან რუსეთში გადასახლება და საზღვარგარეთ მყოფ ამხანაგებსაც უნდა მოუწოდოს: მოდიო ჩვენთან, თქვენ საქირონი ხართ ჩვენი საქმისთვის... მოდიო და ნახეთ... კეთლება ის, რის გაკეთებაც ჩვენ ყველას გვინდობა...

თვით დამოუკიდებლობის და გაერთიანების საკითხშიც სადომ ნამდვილ სოციალისტებს შორის აღარაფერია.

სამუშაოთა ერთი გარემოება: გაერთიანება ვერ ხდება სასურველად და ამაში ჩვენც ვართ დამანავეერი. ზოგი არ ეყარებოთ, ხელს ეუშოლო. ზოგნი ემუშაობთ მათთან, მაგრამ აღარ ევაჭებს ნდობა... ეს ნდობა უნდა აღსდგეს... ჩატელიო ხიდი უნდა გასწორდეს და ეს მოხდება მაშინ, როდესაც არც ერთი მუშა და გლეხი აღარ დარჩება ვანზე.

შინაურ საკითხებში „ახალი გზა“ უნდა ეცადოს, რომ დამოუკიდებელ საბჭოთა საქართველოში, როგორც მართველი ისე დანარჩენი ერი წინ წასწიოს კულტურულად და ეკონომიურად. „ახალი გზა“ უნდა შეგბოდლოს ყოველგვარ შოვინისტურ მიდრეკილებას, საიდანაც არ უნდა გამოდიოდეს ის. ამის თავდება ის გარემოება, რომ ჟურნალი მუშურია, სათავეში მუშები უდგანან. ის სიამოვნებით ეგებება ჩვენი მოწინავე ინტელიგენტის სურვილს—იმუშაონ ჩვენთან ერთად.

ეს გარემოება კიდევ მეტ იმდეს გვაძლევს დანიშნულ ხაზის გატარებაში...

მას გაუმარჯოს ამ ჩვენს ახალ ჟურნალს, ახალი გზის მაკვნებელს.

ბ. დოლიძე.

დროა გონს მოვიღათ.

დღმა მოძღვარმა ჩვენ, მუშებს გვიან დურძა: „განთავისუფლება მუშებისა უნდა მოხდეს თვით მუშებისავე ხელით“. ეს მცნება. ეს ანდერძი. ჩვენ მუშებს კუველ ფების გადადგმაზე უნდა გვახსოვდეს. ჩვენ მუშებმა, ჩვენი საქმე ჩვენვე უნდა ვაეკეთოთ. სხვისი იმედი ნურასოდეს ნუ გვექნება. ისტორიამ ჩვენ გვარგუნა წილად კაცობრიობის განთავისუფლება. ჩვენ გვარგუნა ისტორიამ სოციალიზმის გამოქვეყნება. სხვა არავინ მოგვეცემს, არავინ მოგვითანს მას. ჩვენ ყველანი ჩამოგვმორღებინა. იყო დრო, როდესაც საქართველოს მუშათა კლასი, როგორც ერთი კაცი, რუსეთის მუშათა კლასთან ხელის-ხელს დაეხმარებოდა თავიანთი მუშათა კლასის ასობითა და ათასობით დაცვა ბრძოლის ველზე. ასობით და ათასობით დაიღუპა ციხე-ციხიბრში და კატორგებში. მაგრამ მდგარმა და შეფრთხელებმა ბრძოლამ თავისი გაიტანა. თვითმპყრობელობის ტახტი დაინგრა, დაიღუპა სამუდამოდ მუშათა კლასის მონაბოხნი გაჯექები. მუშათა კლასმა ამოისუნთქა თავისუფლება. ასი წლობით წელში მოკაეული, დამონაებელი თვითმპყრობელობის მიერ სწრაფად გაიმხრდა და თავი მაღლა ასწია და გამარჯვებულმა მიიხიბლ-მოიხიბდა. თვითმპყრობელობის განადგურების შემდეგ მუშათა კლასს ჩამოშორდა ყველა დანარჩენი ელემენტები. ის დარჩა განპარტოვებული. თვით მუშათა კლასშიაც მოხდა განხეთქილება რევოლუციის მსვლელობაზე მიზნების შესახებ. მუშათა კლასი გაყოფილია ორ ბანაკად და ნაღვერდება. სუსტდება ერთი-მეორესთან ბრძოლაში. ნუ თუ ჩვენგანი ვინმე წარმოიდგენდა იმას, რომ თვითმპყრობელობის დანგრევის შემდეგ, მუშათა კლასის ძლიერი ძალა უკაში გაიჩნებოდა და ერთი-მეორეს სამკდრო-სასიცოცხლო ომს გამოუცხადებდა? ნუ თუ ამას ვიფიქრებდით ოდესმე, რომ ციხე-კატორა და ციხიბრში ვაძწამებდით სოციალისტები-სოციალისტებსევე დაიხრებოდნენ? კვეციხის დაქვევას ვიფიქრებდით და ამას კი ვერ წარმოიდგენდით: მოხდა ის, რაც არ მომხდარა ისტორიაში. მაგრამ ვინ უნდა დასდოს ამას მალამო? ისევე ჩვენ, მუშებმა. სხვები უფრო აღმარებულნი ჰქონილხან. თუ რუსეთის რევოლუციის ერთი უღრმესი მიზანთავანი იყო მუშათა კლასის განთავისუფლება, მეორე ასეთივე მიზანი იყო დაზავრულ-ეროვნებათა განთავისუფლება.

ორივე საკითხი უფრო მკაფიოდ და გადაჭრით დაყენა ოქტომბრის რევოლუციამ და ამ რევოლუციის შედეგი საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა იყო. ეს იყო უღრმესი მიზანის მიღწევა საქართველოსათვის. ჩვენი შეცდომა იყო არა დამოუკიდებლობის გამოწვევება, არამედ იმ რევოლუციასთან საერთო ენის გამოუნახებლობა, რომელმაც შვა საქართველოს დამოუკიდებლობა. ასეთი ბრძოლა დღემდე გძირდება, აწინ მიიყვანა

საქართველო დღევანდელ დამღუპველ შედეგებამდე. ჩვენ დადევითი საბჭოთა პლატფორმაზე. ჩვენ ამ პლატფორმაზე დადევითი და მის შემდეგ სრულ კონტაქტში ვმუშაობთ ხელისუფლებასთან. ამ მუშაობამ გერჯერობით კარგი შედეგები მოიტანა. მუშათა კომისიის მუშაობა მაშინ იქნება ნაყოფიერი, თუ ძველი მუშაობა მუშები ჩვენთან იქნებიან და დავგეგმარებთ მუშაობაში.

გ. მაკარაძე

ვინ გვაქანის მოუალაშებავს?

ვის ეუღლატეთ, რომ გვეძახიან ამ სახელს? რაშია საქმე, მართლა ვუღალატეთ ვისმეს? ხშირად წერლობითი შეკითხვით მოგვმართავენ კრებებზე: რა მოგეცეს, რომ შენ ასე იქცევი? არალეგალური ბიუროც თავის ფურცელში მოსკოვის ადვინტად გენათლავს. ანას გვაპარალებენ ისეთი მენშევიკები, რომელთაც თავით სოლითი აქვთ ჩარქობილი, თითქოს საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა შეცდომის მშობილად და მხოლოდ მენშევიკურ პარტიას. ამის მეტეს მხსნელს და პარტიის ვერსად ზედავე. ესენი ფიქრობენ, რომ საქართველოს მუშა და გლეხი მათ მონაპოვოსა შეადგენს.

ჩვენ კი უკვე ვხედავთ და დავრწმუნდით, რომ მენშევიკურმა პარტიამ ვერ გაამართლა ხალხის იმედი საქართველოს დამოუკიდებლობა გამოცხადების დღიდან. 1921 წ. დამარცხების შემდეგ კი ამ პარტიამ სრულიად დატყარა გზა და კვალა, ის ამ წლიდან უნდა ჩაითვალოს მეტად მიმე ავადმყოფად.

ამ უკანასკნელი ავანტიურის შემდეგ ის მკვდარია ქართველი მუშა და გლეხისათვის. ცნობილია, რომ მკედარს საფლავში არც ერთი მშობელი და ნათესავი არ ჩაყოლია. მეც ერთი ამ ნათესავთა როლში ვიყავი და მიწაში არ ჩაყოფივარ იმროგ, რომ ჩემთვის ის დიდხინის ავადმყოფი იყო და დიდი ხნის ავადმყოფობა ჰქონის უფლებს აბეგრებს თავს და როცა ვარდაიკვდება, იმის მაინც და მაინც არ სწყენია. მე ეს აღწინაშე თქვენსებრთვის წინად ციხეში, მაშინ მე ზოგიერთებმა ფაშისტი მიწოდეს. როცა ელვალური საშველება მომეცა, უფრო დამოუკიდებლობის საქმეს და დავრწმუნდით ჩემი შეზღუდვების სრულს ჰუმარტებაში და პარტიის ტაქტიკის დამღუპველ შედეგებში. მე და ამბ. გვიპრამემ კიდევ ამა წლის მარტში ვანთვარაბეთ პარტიის ტაქტიკის წინააღმდეგ წამოსვლა. მაგრამ მიზანს ვერ მივაღწიეთ, რადგანაც ამას ხელი მუშაობა ისინება ხალხმა, რომელთაც ანასოლეს თითი თითზე არ დაუჭრათ მუშათა კლასის ინტერესების დასაცავად, საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის და რომელმაც უშთაქმნა ეყრდნობოდა უკანასკნელ ხანში მენშევიკური პარტია. ასე დარჩა ჩვენი მამონდელი ფიქრები შუუსრულბელები. როცა მოკაერთი უფრო აუქანეების მოწყობის მოხდებდას, მაშინვე მოეთხოვეთ არალეგალურ ცქას ადგილ ხელი ამ ავანტიურაზე. პასუხად იმით გეითბრეს, რომ ასეთი სისულულეს ჩადენა ჩვენ სიხრბრთაეც არ მოგვესლიათ. ებლა უკვე ყველამ იცის, თუ რა უხველურება დაატებს ქართველ ხალხს თავის მოქმედებებში.

დღეს თუ მე უფრო ხმაშლია გამოვილაშქრე თქვენს წინააღმდეგ და მოუწოდებ ყველას გასწყვიტოს თქვენთან კავშირი, ამას მოითხოვს საერთო ინტერესები და ის მდგომარეობა, რომელიც შეიქმნა თქვენი ავანტიურის შედეგად. თუ ეს ღალატია, ნეტავ ეს ღალატი ამ ერთი წლის წინად ჩამედინა და მაშინ გამოესულიყავით უფრო მეტად და აშკარად თქვენს წინააღმდეგ და იქნება გეგხსნა ხალხი ამ განადგურებიდან, რომელიც თქვენ დაატებით თაუბე. ჩვენ ვხედავთ ჩვენს დანაშაულებას მხოლოდ იმაში, რომ შეტი სიმედვარე და გაბედულება ვერ გამოვიჩინეთ მაშინ თქვენს წინააღმდეგ ზრდილაში. ეს აშკარაა. ქართველ ხალხს შეუძლია ბრალი დაგვედოს. დღეს უკვე ყველასათვის აშკარაა ვინ მოქმედებდა და მოქმედებს ხალხის სასარგებლოდ. ვინ არის ქართველი

ხალხის აგენტი და ვინ არის მისი მოსისხლე მტრის აგენტი? ჩვენ, რომელიც ურჩევთ ქართველ ხალხს თავის საკუთარ ძალას დაეყრდნოს და ისე ააღორძინოს თავის კულტურა და შექმნას დამოუკიდებლობა, თუ თქვენ, რომელიც ატყველებთ ხალხს, სხვის იმდენ უნერგავთ გულში, მთავა და ვაგენთავისუფლებსო, ვუბნებთ. ჩვენ ვხედავთ, რომ ქართველი მუშა, გლეხი და შრომელი ინტელიგენცია ამაში თანდათან რწმუნდება და რაც მალე მოიშორებს თავიდან ამ ივედებს და დაემყარება მხოლოდ თავის ძალას და ამ ძალაზე დაყრდნობილი გააუმჯობესებს თავის მდგომარეობას, მით უკეთესი და უფრო მალე დააწყებს თავს იმ მდგომარეობას, რომელიც შექმნა ამ უკანასკნელთა ავანტიურამ.

პეტრე ხურცილავა.

საქართველოს დამოუკიდებლობა და კომუნისტური განვითარება.

საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხი არის ჯერ ეკონომიური და მერე პოლიტიკური საკითხი.

ჩვენი დროის ეკონომისტები“ ბევრს სწერენ და ლაპარაკობენ კოლონიალური პოლიტიკის შესახებ, თუმცა მათი ნალაპარაკე-ნაწერებიდან არ სჩანს, გაეგებთ რამე თუ არა მათ კოლონიალური პოლიტიკაში.—რუსეთის მიაქვს საქართველოდან ყველაფერი, რის წოდებაც შეუძლიათ.

...—სად არის ის განვითარებული ეკონომიკა საქართველოს, რომელიც მიითვისა რუსეთიანო.—ამისთანა ზოგად ფარგლებშია დავა.

ისტორიას კი საკითხი დაყენებული აქვს სხვა ნაბრათ.

ისტორია გვეკითხება,—შესაძლებელია თუ არა საქართველოს ეკონომიური განვითარება ცალკე არსებობით, თავისი მთავრობით და თავის საზღვრებში.

რა პასუხს იძლევა ამ კითხვად ის მებრძოლი მხარე, რომელსაც სათავეში უდგას ნ. ჟორდანიანი?

საზღვარგარეთ, 1921 წელს, 7-ნომებერს, ამიერკავკასიის და ჩრდილო-კავკასიის ყოფილ მთავრობების წარმომადგენლებს ქონდათ თათბირი საფრანგეთის მინისტრთან. თათბირს თავმჯდომარეობდა აკ. ჩხენკელი. თათბირის ოქმში ვკითხვართ:

მინისტრი ლუმერი.—საფრანგეთი ძალიან მეგობრულათ უყურებს კავკასიის რესპუბლიკებს. საქართველოში მგონია სოციალისტური რესპუბლიკა იყო.

ჩხენკელი.—ჩვენ ხაზი უნდა გვუსვით იმ გარემოებას, რომ ჩვენი ხალხური, და მართვა-გამგეობის წესი ჩვენში შეტის-შეტით დემოკრატიულია. მთავი მიზანია განვიერი დემოკრატიზმი და სოციალიზმი, პატივს სცემენ ყერძო საკუთრების პრინციპს, უტხოვებენ. ის უფლებებს...

ლუმერი.—ჩვენ არაფერი არ გვაქვს სოციალისტური მთავრობის წინააღმდეგ, მეტადრე თუ პატივსცემით ეკიდება ის ყერძო საკუთრების პრინციპებს. გადავიდეთ ახლა მიმდინარე კითხვებზე... ჩვენ წინაა ეკონომიური და ფინანსიური კითხვები. რა დახმარებას უღიან საფრანგეთს?

გეთისგან ოთხი რესპუბლიკის წარმომადგენლები კანონიერი და ხალხის ინტერესების შესაფერ ძალა-უფლებების აღდგენაში. რითი შეიძლება დახმარება გაუწიოს საფრანგეთმა ბალშევიკებისაგან განთავისუფლების შემდეგ იმ რესპუბლიკების კულტურულ-ეკონომიურ აღორძინებას.—საფრანგეთს აქვს საშუალება დაეხმაროს მასალებით, მანქანებით, იარაღით და სხვათა შორის ფულითაც, რას მოგვეცემენ კავკასიის რესპუბლიკები სამაგიეროთ, რა ღირებულებებს მოგვეცემენ ვალიუტის, ნედლი მასალის, მანქანების სახით პირველ ხანებშივე იმ დახმარებების ნაცვლად, რომელსაც გფუწებს მათ საფრანგეთი. თქვენ შევი ქვეც ვაქვთ, მგონია...

ჩემოვე (ჩრდილო-კავკასიის წარმომადგენელი)—მე უნდა მივაქციო თქვენი ყურადღება იმ გარემოებას, რომ 95% ე. წ. რუსეთის ნავთის, იშოვება გარონა-ბაქოში... ჩოგორც კი გაიდევნებინა ბალშევიკები, ამას დასჭირდება სამი თვის დრო და ასი ათასი ფრანკი ფული, პირველ რიგშივე შესაძლებელი გახდება ნავთის მიღება ბათუმის გზით.

ჩხენკელი.—მე უნდა მოვასწავლო, რომ ჩვენ შეგვიძლია თქვენი ხარჯების დაფარვა საფარეო გადასახადებით, რკინის ხეს შემოსავლებით და სხვ.

მეითხილი ხედავს, ამ თათბირში მონაწილეების აზრით, საქართველოს არ შეუძლია თავისი ძალეობით უცხოეთთან მიკედლებულათ თავის მოკლა, ის უნდა ღებულობდეს დახმარებას და პირველ ხანებშივე „ამ დახმარებისთვის“ ათდევდეს სამაგიეროს ბუნებრივი სიმდიდრის და ფულის სახით.

საფრანგეთი არ ჩაერევა, ვთქვათ, პოლიტიკურ ზართვა-გამგეობაში. საქართველოს ექნება თავისი პარლამენტი და ეყოლება თავისი ნებით არჩეული მთავრობა. საქართველოს მებრძოლების მუშებზეც კი დაწვდებული იქნება უცხოეთის კაპიტალი.

შეიძლება. მაშასადამე საკუთარი დემოკრატიული წესწყობილება და სხვის ხელში გადასული ეკონომიკა. შეიძლება თავისუფლათ არჩეული მთავრობა გეყოლოს აქ

და შენი ავლადიდება სხვას მიჰონდეს. შეიძლება დემოკრატიკა გიჯდეს სახლში და ეკონომიური დამოკიდებულების საძირკველი არ გიყარგოდეს.

საქართველოს ცალკე არსებობით გადაქცევა სამრეწველო ქვეყნად არ სწამს ღღევანდელ მმართველ პარტიას. ის სამჭოთა მთელს კავშირს უკავშირებს საქართველოს ეკონომიკას. მე-XII ყრილობაზე მიღებულ რეზოლუციებში სწერია, სხვათა შორის, რომ რუსეთის მოკავშირე პარტია ერები ერთბაშით ვერ ისარგებლებენ ეროვნული თანასწორობის უფლებებით. ამის მიზეზია ის რომ მეფის დროის და ბურჟუაზიის პოლიტიკა განაპირა ქვეყნებს მართო ნედლეული მასალის წყაროთ იგულებდა. ეს მასალა მიჰონდა, ცენტრალური სამრეწველო რაიონი ამითი ეწყოდა პარტიების ეკონომიურ ექსპლუატაციას. უცებ ვერ მოერგებ ამ უთანასწორობას, ერთსა და ორ წელიწადში არ მოინდებდა ანნაირი მემკიდრეობა. აუცილებელი იყო არის დაძლევა იმ მემკიდრეობის და ეს შეიძლება იმ დახმარებით, რომელსაც რუსეთის პროლეტარიატიც გაუწევს ეკონომიურად ჩამორჩენილ შოკაეშირეებს ეკონომიურ და კულტურული აღორძინების საქმეში. ეს დახმარება უნდა გამოიხატოს იმაში, რომ ეროვნულ რესპუბლიკებში ხელი შეეწყოს სამრეწველო კერების შექმნას (кыанчыууа оуагос) და რაც შეიძლება მეტე შრომობლი ხალხი იქნეს ჩაბმული ამ მრეწველობაში.

ამ რეზოლუციამთ თორეტიკალით სწორია დაყენებული საკითხი, თუ დიდ სახელწიფიოს პარტიასაგან მიიქვს ნედლი მასალა, ამას აბუშაებებს თავის ფაბრიკა-

ქარხნებში და მერე აქ ყიდის ამ მასალიდან გამოყვანილ საქონელს, მაშინ ეს პარტია ქვეყანა იქცევა იმ დიდი სახელმწიფოს ახალმენათ, კოლონიათ. მაშინ არ შეიძლება დაპარტო ეროვნულ დამოუკიდებლობაზე. თუ შენი საცხოვრებელი წყარო სხვის ხელში იქნა, თითონ შენც სხვისაგან იქნები დამოკიდებული.

ინიჭით, თუ შენ მიწა-წყალზე გექნა სამრეწველო კერა—საკუთარი ფაბრიკა-ქარხნები, თუ შენი ბაზის, მატულის და სხვა ნედლეული მასალის ნაწილს გარეთ გაიტაცა ვასასაღებლათ, ნაწილს თითონვე გადააბრუნებდ შენ საკუთარ ფაბრიკა-ქარხნებში, მაშინ შენი საცხოვრებელი წყარო სხვი ხელშივე დაგრება. ეკონომიურათ აღარ იქნები შენი შემგრე და შენი ქვეყანა მაშინ კოლონიათ აღარ გადაიქცევა.

მაშასადამე საქმე იმაშია, ექნება თუ არა საქართველოს თავისი მრეწველობა, ან ნედლეული მასალის ქვეყანა იქნება მარტო. პირველ შემთხვევაში საქართველოს ეროვნულ დამოუკიდებლობას ექნება მტკიცე ეკონომიური საძირკველი, მეორე შემთხვევაში ის ვახდება კოლონიათ.

მე-XII ყრილობის დადგენილებები იძლევიან ეკონომიურ დამოუკიდებლობის შესაძლებლობას.

არაუგალორ მუშაობაში ეროვნული დამოუკიდებლობის საკითხი დაქვეყული იყო საგარეო საკითხით, გარეთ, ცხრა ვაის იქით ექმნებდ იმის გადაჭარას. სინამდვილე უკ გვეგებნება, რომ ეს შინაური საკითხია და უნდა გაიძიქვას სამჭოთა კავშირის ფარგლებში.

მინს აპრთივლი ხალხის მტარი არ არის, უნდა გიიწიაროს გვანი კლასტორკაბ.

საქართველოს პროლეტარიატმა გვერდი აუხვია მახინჯი გზით სიარულს, და დადგა ნამდვილ რევოლიუციონურ გზას. ამას უკარნახებდა მას ღღევანდელი სინამდვილე. 7-8 ოქტომბერს ძველ რევოლიუციონურ უბანში ნამახლდევში მან თავისი მძლავრი ხმით რევოლიუციონური სიტყვა სთქვა და უკანასკნელად უთხრა თავის თავს: კმარა სხვისი იმედით სიარულს და ეგროპისაგან ცქერა, რასაც შეუძლია მხოლოდ დაღუპოს საქართველო.

ღღევანდელ ის ივლის პროლეტარიატის დიქტატურის გზით სოციალიზმისაგან და საქართველოს კეშმარბით დამოუკიდებლობისაგან. ეს არის, ერთად ერთი გზა, ამისთვის მენშევიკების ცეკამ „მოსკოვის აგენტებად“ მოგვანალა. მე გვეითხებით თქვენ: რა უწოდით იმ პარტიას, რომელიც ხალხს მოუწოდებს აჯანყებისაგან, იმედს აძლევს ეგროპის სახელმწიფოების დახმარებისას და ნამდვილათ იყო იცის, რომ ამ ხალხს არც თოფი აქვთ, არც პარტონა, ვერ დიემარება ვერც მეორე ინტერნაციონალი და წინასწარი იცის, რომ ეს აჯანყება იქნება ჩაქრბილი და რაც ყველაზე უარესია, ის აბეკილებს ხალხს, რომ წითელი ჯარი ვერ გამოვა აჯანყებულების წინააღმდეგ, რადგანაც პირობა აქვთ დადებული ეგროპისათვის; თქვენ თვალ უნდა მონახათ თქვენი სახელი და სასჯალოც.

მაგრამ ვინც ეს უკანასკნელი დანაშაული ჩილინა. განა ამ პარტიას ექნება პოლიტიკური სინდისი და გამებდაობა თვითგანამართლების? ასეთი პარტიისათვის ხალხს და ქართველ ერს ერთი ვანაჩენი ექვს—მისი პოლიტიკური სიკვდილი. ქართველი ერი ვერ გაყვება დღეის შემდეგ იმ პარტიას, რომელმაც თავის უფუფური ტაქტიკით, უძლური მოქმედებით, პოლიტიკური ალლის დაკარგვით მოუშნა და ხიდადგი 21 წ. 25 თებერვალს, 23 წლის 25 აგვისტოს და 24 წლის 28-30 აგვისტოს. ვინც დაუეკირდება ამ ისტორიულ აქტებს, უნდა მიხედვს, რომ ეს პარტია მთლად განადღურებს საქართველოს, თუ მან არ შეაქცია მას ზურგი და არ დააღვა ახალს გზას, რომელიც გამოიყვანს მას იმ ჩიხიდან, რომელშიაც მოაქცია ამ უკანასკნელმა ავანტიურამ. ეს გზა არის პროლეტარიატის დიქტატურის—სამჭოთა კავშირის გზით, ხალხთა დამოუკიდებლობის გზით სოციალიზმისაგან.

ჩვენ მოუწოდებთ ყველას, ვინც კიდევ არ განთავისუფლებულა ავანტიურიზმის გზის იმედებისაგან, ჩაუკვიროდეს ამ ორ გზას. დარწმუნებული ვართ, რომ ყველა თავისი სალი გუნებით დაამუშოს მენშევიკურს და არჩევს და შემოუერთდება ჩვენს ახალს გზას.

ბ. გვირგვინი.

კმულ მემოგრაფს.

სამ წელზე მეტია რაც იმ გზით მივდივართ, რომელიც არ გამოდგა სწორე და მიზნის დაახლოების მაგიერ დაგვაშორა მას, დაგვაზინა, პოლიტიკურ ს-ბეტიმდე მიგ-ვუყვანა.

თუ პირველ ხანებში ძნელი გასათვალისწინებელი რყო ყველა ის ვარემოებები, ყველა ის შეცდომები, რომელიც ჩვენს შუშაობას თან დაჰყვა, შემდეგში ხომ მაინც ჭნდა დავგენახა ყველაფერი ეს და შევცდილიყავით სხვა გზის გამონახვას, სხვა ხაზის აღებას?

ეს ვერ მოხერხა მენშევიკურმა-პარტიამ და მიტოვ თითონაც დანგრეა და ხალხსა დიდ მსხვერპლი გააღებინა. მსხვერპლი ჩვენისთანა პატარა ერისათვის გამანადგურებელი, დამღუჭელი.

ამის შეგნება რომ დღესაც არ იყოს ქართველ მშრომელში, საქართველოს საქმე მართლაც წასული იქნებოდა, გამომორჩენებაზე ველარაინ იფიქრებდა.

უნდა ეთქვა, რომ თბილისის შეგნებული მუშები მენშევიკურ ციკას მუშაობას თითქმის თავიდანვე აღმა-ცკრად უყურებდნენ და მუდამ ეჭვს გამოთქვამდნენ მუშაობის ნაყოფიერებაზე. ხშირად იყო შემთხვევები, როცა თბილისის მუშებს თავს ახვევდნენ მასთვის მიუღებელ დადგენილებას შემდეგი მოტივებით: ევროპისთვის აქვს ამას უწინმწიფლობა და იმ სხვადასხვა კონფერენციებისათვის, რომელიც უნდა ყოფილიყო მოწვეული რუსეთის სა-კითხის გარშემო.

ყველა ამებიდან რომ არაფერს ვამოვიდა, ხომ დავინახეთ; ბევრი ტყუილი პაი-ჭეით რომ ხეიო მეფეყვეით ავანტიურას, ხალხის განადგურებას, ესეც ხომ სადავო აღარ არის? მამ რაზმა საქმე, რად არ ეტოვებთ მრუდღე გზას, რად ეწრ ცხოვლობთ სწორ გზას, სწორ ხაზს?

ჩემის თქმით, გრძნობას ავყავით, ბუტიო-ობას შევეყვეით და მას თავს ველარ ეხსენებო. ამით აიხ-სნებდა ის გარემოება, რომ მხოლოდ ერთი მცირე ნაწილი გრუტობს ცნობს საქართველოს საბჭოთა ხელისუფლებას, ამოუდგეს მის ვეერადი და გულწრფელად იმუშაოს ქარ-თველი მშრომელი ხალხის საკეთილდღეოდ. ამ მცირე ნაწილს ჰგონია, რომ რუსეთის სხვადასხვა კუთხეში ტან-ჯუა-შინილიში ცხოვრება რაიმე სარგებლობას მოუტანს ვისმის. არა და არა, მეგობრებო! პირიქით, რომელიმე თქვენგანმა რომ თავის ქვეყანაში თუნდაც უბრალო ქუ-ჩის დამკვლის ალაგი დაიკავოს, ეს უფრო სასარგებლოა ქვეყნისა და ხალხისათვის.

თბილისის მოწინავე მუშებისაგან ნაბიჯი ნაბიჯზე გადადგმული აქვთენ და ახლა თქვენზე რაგი: თქვენც უნდა მოგაყვეთ.—ჩვეულებრივი სიტყვებით: ის მოლატრეა, ის დაუბღუტა, ვერ გაუძლო ბრძოლასო, ამის შემდეგ ამის თქმა აღარ შეიძლება—საითყენაც თბილისის მუშე-ბი პირს იზრუნებენ, აქითენ ლალატს ალაგი აღარ ეტება.

დამოუკიდებელი საბჭოთა საქართველო—ჩვენთვის სრულიად მისაღებია: ავშირში ყოფნა საბჭოთა რუსეთ-თან—ყოველმხრივ ჩვენთვის სასარგებლოა. საკირაა მხო-ლოდ ამ მხრივ ჩვენი ყველა ძალისხმევა ამუშავება, მისი გამოყენება მშრომელთა საკეთილდღეოდ და საბედნიეროდ.

მე არავის არ მოუწოდებ—გსურს თუ არა, კომუნ-ისტურ პარტიაში შედი-თქო, მაგრამ ერთი კია —საბჭო-თა ხელისუფლებასთან გულწრფელი თანამშრომლობა და კომპარტიასთან დაახლოება აუცილებელია, თუ გვსურს რისამე ვაკეთებო.

ძირს ბუტიობა! ძირს გრძნობათა აყოლა!

მეტი სიხეხილე, მეტი გამპრობობა და წინ გაგწი-ოთ ყველამ უფრო სწორი გზით, რომ მივახწიოთ აღ-თქმულ ქვეყანას—კომუნისტს, სოციალიზმს.

ასოთამწყობი ს. ვადაკორია.

გიორგი ქაჩიავის ლექსები

I. მისალმება ამხ. მუშებისადმი.

ქუდს გიხდით და სალამს გითვლით,
სალამს, წითელ-ფრთხანს,
იმედანს,
ხალისიანს,
ბრძოლის ყივიანს!

II. მშრომელ ხალხს.

შენზე ძლიერ და მტკიცედ
არაინი შეკარბები;
შენი ჭირი და ლხინი
უბით მიტარებო.

რა წაშს უიმედობა
შენს სულს მიჰკარბოთა,—
მყისვე გამამხნეებლად
ჩანვი მივღერებო.

როგორც გრაცების დედა
გზრდილი, გავაეცკებლი;
ხელში მიხელს, ვაძლევლი,
ბრძოლისკენ გიტაცებლი.

დღესაც ისევ შენთან ვარ,
შენზე შევყარებული;
მრავალ ჭირნახლობით
აღრე გათფრებული.

წარსულიდან.

პირველყოფილი კომუნისში.—კერძო საკუთრების აღორძინება.—მონობა და ძველი საბერძნეთი.—პლატონი და მისი ახალი სახელმწიფო.

ვინ არ იცის დღეს, რომ მთელი კაცობრიობა ორ დიდ ბანაკად არის გაყოფილი: ერთია მუშა ხალხი ანუ პროლეტარიატი, მეორე—სხვის შრომით გაღატაკებული ანუ ბურჟუაზია.

ბერალოდ რომ ეთქვას, ჩვენებურად, ერთ ბანაკში თავს იყრიან ღარიბები, მეორეში—მდიდრები. რა თქმა უნდა, არიან ისეთებიც, რომლებიც არც მუშებს ეკუთვნებიან, არც ბურჟუაზიას, ხოლო ესენი თავს იყრიან ან ერთი ბანაკის, ან მეორე ბანაკის ვარჯშეში, იმისდა მიხედვით, თუ თავისი შეგნებითა და გულით ვინ ვის ემხრობა.

დღეს გაათვრებული ბრძოლა ამ ორ ბანაკს შორის, ბრძოლა სასტიკი, მკაცრი, უღმობელი. თუ ვინმე იფიქრებს, რომ ეს ბრძოლა ახლანდელი დაწყებულია, ფრიად შეშფობილი იქნება.

რატომ?

მიიტომ რომ მდიდარი და ღარიბი, მუშა და მისი ნაოფლარის მიმოვისებული უძველესი დროიდან არსებობენ. მაშასადამე, უძველესი დროიდანვე უნდა განაღებულ იქნეს მათ შორის წინააღმდეგობა, უკმაყოფილება და შტრობა.

სადღე მტრობაა, იქ ბოლოს და ბოლოს ბრძოლაც იჩენს თავს.

უძველეს დროს, რამოდენიმე ათასი წლის წინად, საზოგადოებრივი ცხოვრების საფუძველს შეადგენდა საერთო საზოგადო საკუთრება, კაცობრიობა ცხოვრობდა მამონის სხვადასხვა ჯგუფებად ანუ თემებად. თეთიუფ თემს თავისი უფროსი ჰყავდა.

რა იყო სიმდიდრე ან სიღარიბე, ჩემი, შენი—მაშინდელმა ადამიანმა არ იცოდა.

ცხოვრებაში ამგვარ მოვლენას არ ჰქონდა ალავი; აშიტომ ადამიანის აზროვნებაშიაც არ იყო მისი შესაფერისი მცენება.

ყველა ამათ ნაკლებად მაშინდელი ადამიანის ენაზე იყო მხოლოდ ერთი სიტყვა: ჩვენი და ამ მსგებს ცხოვრებაში შეფერხებოდა საერთო საკუთრება.

ყოველისფერი ყველას ეკუთვნოდა და არავითარი კვიძო საკუთრება არ არსებობდა.

შრომა საფაღებელი იყო ყველასათვის, რადგანაც უშრომელად თავს ვერავინ იჩენდა. ყველა ერთი მეორისათვის შრომობდა და თვითყული ყველასათვის.

ბატონი და კმა, თავადი და ვლესი, მუშა და ბურჟუა მაშინ არსად იყო: ყველა იყო ტოლი და სწორი.

ეს იყო პირველყოფილი კომუნისში.

ეს იყო პირველყოფილი კომუნისში. გასული დრომ და პირველყოფილი კომუნისში ნელ-ნელა დაიშალა და მისი ადგილი დაიკავა კერძო საკუთრებამ.

რა იყო ამის მიზეზი?

უძველესი ადამიანი მოკლებული იყო ყოველგვარ იარაღს ბუნებასთან საბრძოლველად: უმაღ გამოიგონა მან ხის იარაღი, ჯოხისა და კეტის ხმარება და სხვ. შემდეგ ქვის იარაღი, ბოლოს რკინისა.

ამ მარტივი იარაღების ამარა დიდხანს იყო ადამიანი. მან ისწავლა მიწის დამუშავება, ხორბლეულის მოყვანა. ყოველივე ამან კი ძირიანად შეცვალა პირველყოფილი ცხოვრება.

მინა ბევრი იყო ყოველმა ოჯახმა შემოიფარგლა თავისთვის საჭირო მიწა და გააჩაღ საკუთარ მფურჩეობა. ამგვარად ჩაიყარა საძირკველი კერძო საკუთრებისა. ხალხი გამარჯვდა. კარგი მიწის სივრცე შეძიქირდა და ამის გამო მას ფასი დაედო, ყველა თავის საკუთრებას გაუღატაკდა.

შეიქნა დაეა მიწის საკუთრების ვარჯშეში, ცარცვა-გლეჯვა, წარამევა, მტაცებლობა, ჩხუბი, მიწით ვაჭრობა. ზოგმა ვაჭრობისა და მოხერხებით შეიძინა ბოლომად საუკეთესო მიწა, სხვებმა ძალიანობით და ამ რიგად კერძო საკუთრებამ ადამიანი ადამიანს დაუპირდაპირა, გადაამეტრა და სიმდიდრე და სიღარიბე წარმოიშვა.

ღარიბი ძალაუნებურად ჩაეარდა მდიდარის კლანკეში; შეიქნა ყველგამ, დაჩაგვრა და უსამართლობამ ფრთები გაშალა.

რადგანაც იმ დროს სიმდიდრის უმთავრეს წყარო მიწა იყო, ბევრს აქძოა სურვილი რაც შეიძლება მეტი ადვილ-მამოლის შექმნისა, მაგრამ ძველი შეიქნა დამუშავება ამიტომ მდიდრები ღარიბებს იჯარით აძლევდნენ მიწას და უძველეს სახელმწიფოებში თავდაპირველად მართლაც მოიკიდა ფრთა ასეთმა წესმა.

მაგრამ შემდეგ და შემდეგ გამოცდილებამ დაამტკიცა, რომ მოწივის შემწივობით მიწის დამუშავება ვაკი-ღეხით უფრო სასარგებლო და მომგებიანი იყო, ვიდრე იჯარით ვაცემა.

მაშინ თავი იჩინა და სწრაფად განვითარდა მონობა და მონებით ვაჭრობა. მონების შეყვანა მდიდრები აწარმოებდნენ ომსა და სისხლის ღირას. დამარცხებულებს მონებად იტოვებდნენ ან მონებად ჰყიდდნენ. მონებად ვაჭრობდა ერთი იყო უწინ გაერკლებული, როგორც დღეს საქონლით ვაჭრობა. მრავალი ვაჭრების უმთავრეს შემოსავლას მონები შეადგენდნენ: ჰყიდულობდნენ და ჰყიდდნენ.

მონების როცხი ბოლოს იმდენად გამარჯვდა, რომ თითო მონა ხშირად ერთი მანეთი ფასობდა! ან რიგად მონობის წყარო შეიქნა ომი. ხოლო მისი წარმომშობი იყო მიწის მუშაობის გაეარათობა და ამავე დროს სამეურნეო მანქანების უქონლობა.

მეტად ბევრი იყო მონები ძველ რომა და საბერძნეთში.

საბერძნეთში მონები მანეთიუფალ მოქალაქეებზე მეტსჯერ მტრი იყვნენ.

ამ ურიცხვი მონების შრომამ შექმნა ძველი საბერძნეთის კულტურა და ათინა გადააქცია ერთ უმშენიერეს და უდიდეს ქალაქად.

მონების გამარჯვებამდე მდიდარი მემამულეონტ გლეხები იჯარით აძლევდნენ თავის მიწებს და გლეხობის უმრავლესობა საიჯარო მიწით სარგებლობდა.

როდესაც მონების რიცხვი ძალიან გამრავალდა და მონა ერთობ გაიადფა, მდიდარმა ბერძნებმა ათასობით გაიჩინეს საკუთარი მონები და მათ ამუშავებდნენ.

სოფლის გლეხობა ულუკმაპუროდ დარჩა, გადატაკდა და მოაწყდა ქალაქების სამუშაოს საძებნელად.

საბერძნეთის ღვდა ქალაქი ათინა მშვირი და ლატაკი გლეხობით აივსო, მაგრამ მაშინ ვერცხე მტრებზე გამარჯვებისა და დიდი ვაჭრობის წყალგობით ათინის ხაზინა მდიდარი იყო; ამიტომ მთავრობამ აჯანყების თავიდან ასაკლუნად შვეშილო საზოგადო სამუშაო ქალაქის გასამშენიერებლად და ყველა საქმე გაუჩინა.

ხელ-ნელა მიელი ძალა-უფლება მდიდრებმა ჩაიგდეს ხელში და სახელმწიფო ქონება შესკამეს, გაფლანგეს. თავისი მდგომარეობის გასაძვრებლად მდიდრებმა მიმართეს სავაჭრო ომს, დაეკენ პარტას, მაგრამ ომი წააგეს და მხოლოდ დიდი ხარკით გადირჩინეს თავი. ამ ომმა ხაზინა მოლად ერთიანად დააკლიერა; მთავრობამ გააუფუნა საზოგადო სამუშაო; უმუშევრათა რიცხვმა საშინლად იმატა და მუშა ხალხი საშინელ მდგომარეობაში ჩავარდა.

მუშა ხალხის გამოსარჩლება და სამშობლოს ხსნა სრული დაღუპვისაგან თავს იღვა პლატონმა „პედონთაბრძენმა“, კლთათებრივმა კაცმა, როგორც მას ძველად უწოდებდნენ.

პლატონი დაიბადა 429 წელს ჭისიტეს წინად მდიდარ ოჯახში; ის ეკუთვნოდა ძველსა და წარჩინებულ გვაჩრულობას.

თუ რამდენად პარტესას სცემდა მას ხალხი, იქიდანაცა მტკიცდება, რომ ხალხის ოცნებამ პლატონი ღვთის ძედ დასახა.

ხალხური გადმოცემით, როდესაც პლატონის მამამ არისტოტელს პერიკლიონ შერთო, სისწამში გამოეცხადა მას აპოლინი, ღმერთი ნათლისა და აუწყა: შენს ცოლს არ მიეკარო, ჩემგან არის ორსულიო. როდესაც პლატონი დაიბადა, ფუტკრები მოფრინდებოდნენ ხოლმე ღმერთის მითიდან და მას თაფლითა ზრდიდნენ,—ამგვარი ხალხური გარდმოცემა.

თანამედროვე მწერლობა და მეცნიერება პლატონმა საფუძვლიანად შეისწავლა და შემდეგ თვითონ მოჰკიდა მწერლობას ხელი, დასწერა რამოდენიმე წიგნი, მაგრამ არ მიუწერია, დახშია ყველა და გადასწყვიტა: ჯერ კიდევ სწავლა მჭირათ.

ოცი წლის პლატონი მიებარა გამოჩენილ ფილოსოფოს სოკრატეს, რომელმაც პლატონზე დიდი გავლენა იქონია.

ამის შემდეგ პლატონი გახდა სწავლული, ფილოსოფოსი და თავისი მოძღვრებითა და თხზულებებით შორს გაიქცა სახელო. მისი ნაწარმოები დღესაც კი დიდს ყურადღებით იკითხება, შრავალ თხზულებათა შორის პლა-

ტონსა აქვს „პოლითია“, ანუ წიგნი სახელმწიფოზე. აქ პლატონი გვიხატავს საუკეთესო სახელმწიფო წყობილებას. რისთვის აარსებენ აღმანიები სახელმწიფოს?

ასეთს კითხვას იძლევა პლატონი და თვითონვე უპასუხებს; როდესაც აღმანი რწმუნდება, რომ საკუთარის ძალღონით მას არ შეუძლია თავის მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება, მაშინ ის უერთდება სხვებს და ყველა ერთად აარსებენ სახელმწიფოს. აქედან აშკარაა შენდევნი: სახელმწიფოს უმთავრესი დანიშნულება არის მტკიცე რებლები მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება.

აღმანიის უპირველესი მოთხოვნილება არის სახრლო, შემდეგ სადგომი, ტანისამოსი, მასსადამე სახილმწიფო მისი მთავრობის სახით უნდა ზრუნავდეს მეურნეობაზე, სახლების აშენებასა და სხვადასხვა მასალის—ქსოვილების, ტყავეულობის დამზადებაზე ტანის შესამოსად, ამგვარად მეურნეობა, სახლების შენება და მრეწველობა სახელმწიფოს პირდაპირი და უმთავრესი მოვალეობაა პლატონის აზრით.

თვითუღმა მოქალაქემ ყველა ამ დარგის საქმეს უნდა მოკლდეს ხელი, თუ საჭირო არის შრომის განაწილება? პლატონის აზრით სახელმწიფოში მუშაობა საყალბეულ უნდა იყოს ყველასათვის, ხოლო შრომის ნაყოფიერებისათვის აუცილებელია მისი განაწილება.

აქედან ცხადია ისიც, რომ სახელმწიფოში ყველა უნდა იყოს თანასწორ-უფლებიანი.

ამგვარ პირობებში შინაურ უთანხმოებასა და კლასთა შორის ბრძოლას ალავი აღარ ექნება, სამოქალაქო მშვიდობიანობა დამყარდება, ხალხი თანდათან გამრავლდება და ადრე თუ გვიან აუცილებელი გახდება სახელმწიფოს სახლწინების გავრთობება სახლთესსტრუქტურული ხალხის დასაცავად.

ამისთვის საჭიროა ჯარი.

ესეც რომ არ იყოს, შესაძლებელია სახელმწიფოს გარეშე მტერი დაეკეს თავს; იმის მოსაგერებლადაც ჯარი აუცილებელია.

მასსადამე აუცილებელია სახმედრო წოდება, რომელიც მუდამ დარაჯად უნდა უდგეს სახელმწიფოს.

როდესაც სახმედრო წოდებას ასეთი მღმდომი შოვალებმა ექნება სახელმწიფოში დაქირებულია და ის მუდამ ეამს სადარაჯოზე უნდა იდგეს, ამის გამო ის განთავისუფლებული უნდა იყოს სხვა ყოველგვარი მოვალეობისაგან, რომ ყოველ წამს იყოს მზად და შეგდლოს სახელმწიფოს დაცვა.

მშვიდობიან დროს ჯარის კაცები და საერთოდ სახმედრო პირები სწავლობენ მეცნიერებას, ხელოვნებას, მწერლობას და ტანჯავრეშობას.

ყოველივე ეს კარგი, მაგრამ იქნება ყველამ ჯარისკაცობა მოინდომოს, ვინდა იქნება მიწის მუშა, კლატოზი, ხელოსანი და სხვა? ამგვარი მოვლენის თავიდან ასაცილებლად პლატონის აზრით საჭიროა საყოველთაო და სავალდებულო აღზრდა და განათლება.

პლატონის სახელმწიფოში ბავშვები დღემამას კი არ ეკუთვნიან, არამედ სახელმწიფოს. ყოველი ბავშვი მიჰყავს დედ-მამას საზოგადო საბავშვო სახლში; ესტრუქტურული უღებს ცალკე ათავსებენ და შიმშილითა ჰყოფენ, რად-

ვანაც სწეული თაობა სახელმწიფოსათვის არა თუ უსარგებლოა, საზარალოც არის.

დანარჩენებს სახელმწიფო ზრდის—ვაყენებს—ცალკე, ქალებს—ცალკე.

ვანათლება ერთნაირა ორივე სქესისათვის, ტან-ვარჯიშობა სავალდებულო ორივესათვის.

ასეთი აღზრდა-ვანათლებების დროს ყოველ ბავშვს შეეცხოება საკუთარი ნიჭი და მიღრეკილება. ამის მიხედვით აღზრდებილები ჰყოფენ ბავშვებს სხვადასხვა ჯგუფებად და ერთი ჯგუფი მეურნეობას სწავლობს, მეორე ხე-როთმოდგერებას, მესამე მრეწველობას, მეოთხე ექიმობას და სხვ.

ყველაზე ნიჭიერებს, გამბედავებს, გულადებს და მასთან გულკეთილებს ამზადებენ სამხედრო წოდებისათვის. ყველაზე მეტ ყურადღებას პლატონი აქცევს სწორედ ამ სამხედრო პირების აღზრდა-ვანათლებას.

სამხედრო პირებს არა აქვთ არავითარი კერძო საკუთრება. ისინი ცხოვრობენ საერთო საღამომში.

ყოველისთვის, ტრეკ ზომიერი ცხოვრებისათვის საჭიროა, აძლევს მათ მთავრობა. ფუფუნება მათ შორის დაუშვებელია, რადგანაც პლატონის რწმენით მიღირვლინი ცხოვრება გონებასაც აჩლუნგებს, ზნეობასაც რყევს; სამხედრო პირი კი თავის განვითარებითა და ზნეობით მაგალითი უნდა იყოს ყველასათვის.

საკუთვთის მარაველობა, საკუთვთო კანონები, საკუთვთო სახელმწიფო იქ არის, სადაც კერძო საკუთრება არ არსებობს და ყოველივე საერთოა, სწერს პლატონი.

მიუხედავად ამისა პლატონი მაინც უტოვებს კერძო საკუთრებას დანარჩენ მოქალაქეებს, რადგანაც მისი აზრით კერძო საკუთრება იძლეოდ გავრცელებულია, რომ მისი ერთბაშად და სრულად მოსობა შეუძლებელია. ხოლო სახელმწიფომ უნდა შეხლდეს ქონება იმდენად, რომ დიდმა სიმდიდრემ არავის ხელში არ მოიყაროს თავი

სახელმწიფოს მთელი სახნავ-სათესი მიწა დიყოფილია თანაბრ ნაჭრებად და თითოეულ მიწის მუშის ოჯახს ეძლევა თითო ნაჭერი. არც გაყიდვა შეიძლება მიწისა, არც გასაჩუქრება, არც მზითვემი გატანება, არც მემკვიდრეობით გადაცემა. საზოგადოდ მემკვიდრეობა ქონებაზე პლატონის სახელმწიფოში არ არსებობს და ყოველი მოქალაქის სიცივლის შემდეგ მისი ქონება სახელმწიფოს ეკუთვნის. ვინ წარმოადგენს მთავრობას პლატონის სახელმწიფოში?

ყველაზე უფრო ნიჭიერს სამხედრო წოდებიდან, განვითარებულს, განათლებულს, პატიოსნებითა და გულკეთილობით აღუჭრევილს ირჩევენ მთავრობის წევრად.

ამგვარად მთავრობა ეკუთვნის სამხედრო წოდებას და ის ამის გამო მოკლებულია კერძო საკუთრებას და ცხოვრობს კომუნისტურად.

პლატონის სახელმწიფოში ქალები სარგებლობენ ყველა იმ უფლებებით, რითაც მამაკაცები; უნიჭიერეს ქალს ისევე შეუძლია სამხედრო პირად გახდომა, როგორც მამაკაცს.

როგორც კი გამოაქვეყნა პლატონმა თავისი შრომა, დარწმუნებული იყო, რომელიმე სახელმწიფოს მთავრობა ისარგებლებს ჩემი რჩევით და ასე მოაწოდებს სახელმწიფოსო, მაგრამ მისმა იმედებმა და მოლოდინმა ჩაილურის წყალი დალია.

პლატონის დიდი მგვობარი და პატივისცემული იყო სიცილის მეფე, რომელსაც თავის თავი ფილოსოფოსად მოჰქონდა.

პლატონი მასთან გაემგზავრა, რომ დახმარებოდა თავის მგვობარ მეფეს სახელმწიფოს ახალ ნიადავზე მოწყობაში, მაგრამ იმისმა თხოვლებამ იმდენად გამოუცუცავა გული მეფეს, რომ მან მკვლევები გაუგზავნა პლატონს.

პლატონმა დროზედ გაიყო და თავს უშველა. ასე დამთავრდა პლატონის „კომუნისმი“.

ივ. გომარათელი.

ინფლაციის ეროვნულ მოპარობიდან

რომენ როლან: მახატმა განდი. თანამედროვე ინფლაციის დიდი რევოლუციონერი.

(ლენინგრადი. 1924 წ.)

თანამედროვე ინფლაციის ორი დიდი ადამიანი ჰყავს: მახატმა განდი და რაბინდრანატ ტაგორი. უკანასკნელს ქართველი მკითხველიც იცნობს, იგი სახელგანთქული პოეტია და მწერალი. მახატმა განდის სახელი კი ჩვენში უცნობია. ამ მხრივ რომენ როლანის ახალი წიგნის „მახატმა განდის“ გამოჩენა ტუილისის ბაზარზე სასიხარულო მოგონებად უნდა ჩაითვალოს. საზოგადოდ იშვიათია ასეთი წიგნი დღეს ევროპაშიც:—სიყვარულით გამთბარი სტრიკონები, უბრალოდ მოთხრობილი დიდი ამბავი სამას მილიონიანი ინფლაციის კულტურულ-პოლიტიკური გამოღვივებისა და მისი გმირი, რომელიც ხელმძღვანელობს უკიდურესად დაჩაგრული ხალხის ტიტანთურ ბრძოლას ბრიტანეთის იმპერიალიზმის წინააღმდეგ.

როლანს თავისებური შეხედულება აქვს გმირებზე. შეიძლება იგი არ გაიზიაროთ, მაგრამ შეუძლებელია მისი უფროდღებოდ დატოვება. როლანის გმირები ცოტანი არიან ისტორიაში. მათი მთავარი თვისებაა უმტკიცესი ზნეობრივი ძალა და სულის უნივერსალური სიდიადე. ესენი არიან: ბეტხოვენი, მიქელ ანჯელო, ლტოლსტრი. თითოეულ მათგანს ცალკე წიგნს უძღვნის როლანი. ევროპის დეკლასიური მოწინავე იდეალისტური ინტელიგენციისათვის ამ წიგნებს, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ახალი სახარების მნიშვნელობა აქვთ:—აკობრიობის გარდაქმნა არა მატერიალურ საფუძველზე, რევოლუციის გზით მასსების ჩარევით ისტორიაში, არამედ სულისა და სიყვარულის განმტკიცებით, „მატერიში“ სრულის დამორჩილებით.

რ. როლანის მსოფლმხედველობა „ისტორიულ-ემოციური“ არსებითად და საზოგადოებრივ კლასების ფართო და რადიკალური მოძრაობისათვის გამოუღებავია. მაგრამ რამდენადც იგი ახასიათებს სოციალური ბრძოლისაგან „განზე გამტარ“ ევროპის ინტელიგენციის ერთი ნაწილის სულისკვეთებას, ფრიად საყურადღებოა. მასაც აქვს თავისი გვაჩუქა და გოლგოთა... მაც. ტ. ტოლსტოი, ან თვითონ რომენ როლანის, რომლის შეგნება უფროსად დატანჯული იმისაგან, რომ „ეკონომიური პირობების გარდაუვალი დეტერმინიზმი“ ასე სასტიკად ანადგურებს მე-XX საუკუნის ევროპის კაცობრიობის სულს.

ინდოლი მახატმა განდი — ახალი გმირია რ. როლანისა. მიუხედავად იმისა, რომ განდი სრულიად უცხო კულტურის ნიადაგზეა წარმოშობილი, სრულიად უცხო წყნის მოქმედი და უცხოვე იღვეით გარემოცული, როლანმა მასში ნათესავი სული ჰპოვა, ტოლი, თანამებრძოლი.—გინ არის მახატმა განდი?

მთელმა ინდოეთმა „მახატმად“ აღიარა განდი. მახატმა ინწნავს „ღიად სულს“. უპანიშდებში მახატმა—უზენაესი არსებაა, რომლის შეცნობა ბნოლოდ კონდითა და სიყვარულით შეიძლება. ამ არსების შემცნობი თვითონვე მახატმა ხდება. განდიც ასეთია.—იგი მახატმა.

განდის გარეგნობას ასე ავგოწებს რ. როლანი: „შეგიდ შეგი თვალები. პატარა ტანის გახდარა კაცი. თავს ხურავს თეთრი საბურავი. თეთრსავე ტანსაცმელს ატარებს, უბრალოს, შინ მოქცევის, ფეხშიშველია. საკვლად მხოლოდ ბრინჯისა და ხილს ხმარობს. წყლის გარდა სხვა სასმელს არ სვამს. სძინავს ფიცარზე, ძლიანი ატრა სძინავს, ბოლო შემთხვევაში დაუღალავდ. ვაკურეუბას იწყებს მის სახეზე მკრობარზე დიდი მითინება და დიდი სიყვარული. ბავშვებით გულუბრყვილოა“.

ასეთია იმ ადამიანის გარეგნობა, რომელმაც, როლანისავე სიტყვით, აფეხზე დააყენა სამის მილიონი ინდოელი და შეარყია ბრიტანეთის დიდი იმპერია, ხოლო საცაყობრიო პოლიტიკის სფეროში საფუძველი ჩაუყარა ისეთ მოპრობას, რომელსაც ვერ შეედრება ვერც ერთი მოძრაობა ჩვენის ისტორიის ორი ათასი წლის მთელ მანძილზე“.

განდის ლონდონის უნივერსიტეტში დაბრუნებებია სწავლა. 1891 წ. ინდოეთს დაბრუნებულა. მისი საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწეობის პირველი ხანა საფრთხე აფრიაკავს სწარმოებს ვიდრე 1914 წლამდე. მის გარემოებას, რომ განდის მოღვაწეობამ აფრიაკავს იმ არ მიტკეია ევროპის ყურადღება,—ამბობს რ. როლანი—მოწონას იმას, რომ ჩვენს სახელმწიფო მოღვაწეებს, ისტორიკოსებს და მოაზროვნეთ ძალიან ეფრთხი პოზიციონირა აქვთ, ეინაიდან ეს მოღვაწეობა წარმოადგენს ისეთი სულის გამოვას, რომელსაც ბადალი არა ჰყავს ჩვენს დროში“...

ინგლისის კოლონიალური პოლიტიკა აფრიაკავს იმ ტურებს განდის შეუდარებელი ბრძოლა გამოუცხადლოს ევროპის იმპერიალიზმს. ის იღებს პრინციპად „პასიური წინააღმდეგობის“ მეთოდს და მოუწოდებს მედვარ ბრძოლისათვის ვეღა აზიულს განტრუნვლად სარწმუნოებისა და ეროვნების ინგლისის იმპერიალისტების მატრიონის

წინააღმდეგ აზიაში. „პასიური წინააღმდეგობის“ ლოზუნგმა გარს შემოიკრება ინდოელებთან ერთად ჩინელებიც. ინგლისის მთავრობამ რეპრესიებს მიმართა. ზიანის ციხეები, თვითონ განდიც სამჯერ იყო დაპატიმრებული.

აქედან იწყება განდის რევოლუციონური მოღვაწეობა. იგი სტრატეგია აფრიაკავს, ჩამოიღის ინდოეთში და დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლას სათავეში ქექვევა. მაგრამ პირველ ხანებში ის აღდება ზომიერების გზას. უკანასკნელი ომისათვის განდის დახმარებით ინგლისის ჯარში 980000 ინდოელი ეწვერება. ამის სამაგიეროდ ინგლისის მთავრობა შეპირდა ინდოეთს ახალ კონსტიტუციას და მოუკიდებლობის გარანტიებით. მაგრამ ომის გათავისები შემდეგ გამარჯვებულ ინგლისს უკან მიაკვს თავისი დაპირებანი. ამის პასუხად განდი მოუწოდებს ხალხს „პასიურ წინააღმდეგობისაკენ“ და მთელს ინდოეთს მოედება აჯანყების ცეცხლი.

აქ უნდა ითქვას, რომ ინდოეთის ისტორიულ კულტურული პირობები ისე დიდად განსხვავდებიან ევროპელებისაგან, რომ ჩვენებური საზოგადოებრივი მიუღებლობით ამ ქვეყანას. საქმე ისაა, რომ ინდოეთი ჯერ კიდევ კასტებად არის დაყოფილი და მისი სოციალურ-კულტურული სახე იმდენად უცხოთა მიმართავე ევროპელებისათვის, მით უფრო საბჭოთა მოქალაქისათვის, რომ მწელი წარმოსადგენი ხდება, როგორც იქ წარმომებული ბრძოლის მეთოდები, ისე ამ ბრძოლის სათავეში მდგომი პირების მსოფლმხედველობა.

თანამედროვე რევოლუციონური შეგნებისათვის უთუოდ უკანალია, რომ თავიდან ფეხაღდ შემოიარებულნი ევროპელები იმპერიალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა სწარმოებს „პასიური წინააღმდეგობის“ ნიადაგზე და გამარჯვების მთელი იმედიც დამყარებულა „პასიობაზე“.

რა არის „პასიური წინააღმდეგობა“?

ეს არის ინდუსტრული სარწმუნოების ერთი დებულებათაგანი, წმინდა რელიგიური ხასიათის პრინციპი, რომელიც განდის პოლიტიკაში გადმოაქვს. ამ პრინციპის თანახმად ბოროტების წინააღმდეგ ძალა არ უნდა იხმარებოდეს, როგორც ბრძოლის საშუალება. განდი ასე განმარტავს ბრძოლის ამ მეთოდს:

„მე ვკვდავებ შეუდრეკელ ვეცაკობას. ეს არის: მოკელი ისე, რომ არ მოკლას... პატივისთვის მეტი ვეცაკობაა სპირით, ვიდრე დასჯისათვის. ძალდატანებაზე გაცილებით უფრო მაღალია ძალდაუტანლობა, ხოლო პატივებს მაშინ აქვს აზრი, როცა არსებობს დასუსტება ძალა. უსტიკო მტრის პატივებს მნიშვნელობა არ აქვს. მე არ მგონია, რომ ინდოეთი უსტიკო იყოს. ასი ათასი ინგლისელი ვერ შეაშინებს სამას მილიონ ინდოელს. განა ძალას ფიზიკური მატერიალური საშუალებანი ჰქონიან? ძალის შეუდრეკელი ნებისყოფა იძლევა... ინდოეთის სული უკვდავია. ამ სულს შესწევს ძალა, რომ იმი გამოუცხადლოს მთელი ქვეყნებების მატერიალური ძალებს... და მე მივიცი ჩემს თავს ნება, რათა ეფრთხი ინდოეთს განახლება უბეგლესი კანონისა, რომელსაც ჰქვია თავგანწირულება,—უღიღესი კანონი ტანჯვისა. ეს არის, კაცობრიული მოდგმის კანონი. იგი სულის კანონია. ძალა მხეცებს სჭირით რადფანაც მათი სული არ შეტყველებს“.

ბოიკოტი არის განდის მთავარი იარაღი ევროპის იმპერიალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში. რა თქმა უნდა, უჩვეულო რამ არის ზემოდ აღნიშნული არგუმენტაცია. იგი უწინდა წყლის მისტიკაა და იმდენად დაზოგბული თანამედროვე სოციალური ბრძოლის სულის ჩამდგმელის პროლეტარიატის აზროვნებას, რამდენადაც იყოთონ ინდოელი სოციალიზმს, ხოლო რომენ როლანს განდის მსოფლმხედველობის სწორედ ეს მხარე აინტერესებს და იტაცებს. როგორც ევროპის ბურჟუაზიული ცივილიზაცია, ისე სოციალიზმიც. რომელიც მოწოდებულია პირველის შესაცვლელად, მას მატერიალიზმით დასწულბულ ზოგლენად მიანიია. სულ სხვაა ინდოელი მებრძოლის აღფრთოვანების ბუნება.

„აზიკთარი კომპრომისი იმპერიათსან, — ამბობს განდ, — სანამ ბრიტანეთის ლომი თავის ვასისხლიანბულ ბრჭყალბს არ დაშალავს ჩვენს წინაშე. ინგლისის იმპერია სულდგმულობს ფიზიკურად უფრო სუსტი ტომბების ექსპლუატაციით და დამყარბულია ხვარულ ძალიდბაზე. ამიტომ მას არ შეუძლია არსებობა, თუ კი მსოფლიოს განავტებს — სამართლიანი ღმერთი...“ რელიგიური მომბენტი მთავარი მამობრავებელი ძარღვია განდის მოღვაწეობისა, რომლსაც პრაქტიკულად უთოოდ რევილიუციონური შნიშნდობა აქვს. ხოლო რაც შეეხება მისი აზრების ზედაფენბს, იქ მეთოზს ძველი ინდოეთის ღმერთბების კულტი თეთი მისი მისტიური სულიერი განწყობილბით, საზოგადოების კასტებად დანაწილბებზე დამყარბული სოციალური მსოფლმხედველობა და სხ. ასეთია ძველი აზიის კრიბბუტბი.

1921 წლის დეკემბრის სრულიად ინდოეთის ეროვნულმა კონგრესმა განდი უზენაესი უფლებებით აღჭურვა. ამბე წლის განდმ გამოაცხადა საყოველთაო ბოიკოტი ინდოსტრების წინააღმდეგ. ამ ბოიკოს სასტიკი ხასიათი ჰქონდა. ბოიკოს ქვეშ გამოცხადდა ყველაფერი, რაც კი ევროპიან იყო შემობრძნილი.

„ყველა ინდოელმა ისწავლოს თითისტარის ხმარება, რითა ჩიცვისა და დაიხუროს, რადგანაც ყველაფერი, რაც კი ევროპის ბეჭდის ატარებს, სინი იძია ძარცვისა და ყვლფთისა“.

ბოიკობმა უკიდურესი სახე მიიღო. რაბ. ტავორმა გაილაშქრა ამ უკიდურესობის წინააღმდეგ. ინდოეთის პრესაში გაიმართა შესანიშნავი პოლემიკა ორ დიდ პირბების შორის.

„ტავორმაც ისწავლოს თითისტარის ხმარება. ნუ ატარებს იგი უცხო ტრანსკლეს. გაიხადოს და დასწვის. ასეთია დღევანდელი დღის აუცილბულობა. ხვალინდელი დღით მხოლოდ პოეტს შეუძლია ცხოვრება. მილიონებს კი დღევანდელი დღე ამოყვებებს.“ — უპასუბრბდა ტავორი მხატბმა განდი.

რა თქმა უნდა, სამბიბლოგრაფიო წყრილში არ ამოყურბება ყველა მასალა, რასაც კი როლანდი გვაწვდის განდის მოღვაწეობისა და საზოგადოდ ინდოეთის მომბრბობის შესახებ.

დაასრულ უნდა ითქვას, რომ 1922 წ. მარტის 10-ს ინგლისის მთავრობამ დააბრბობრა მხატბმა განდი. ამბე წლის მარტის 18-ს გაასამართლეს და 6 წლის ციხე მიუსაგეს. განდი დღესაც ციხეშია. მავარი მის ყოველ სი-

ტყვის ახლაც კანონის ძალა აქვს ინდოეთისათვის. — განდ: დღის მისსია კვარ კიდევ არ არის დამთავრბული...

რ. როლანს წყვი მდიდარია ინდოეთის უკანასკნელი დროის მომბრბობის ფაქტიური მასალბითაც და დღის ინტერესით იკითხება. ავტორი მას მოუძღვნის თანამედროვე ინდოეთს:

„იღლებს და მომბობს ქვეყანას, ქვეყანას უღლეო სამეფოებისა და საბარბადისო აზრბების...“

ხალხს, რომელიც ომს უტყობებს დროს, აღობრძინბულ ინდოეთს.“

დღეს, რაცა ხელჩართული ომი სწარბიებს იმპერიალისტურ ევროპასა და აზიის შორის, რომენ როლანს წიგნში მოთხრობაში ფაქტიური მასალბით და თეთიან მხატბმა განდის პიროვნბაზე მეტის საგულისხმოსა და საინტერესო რასმე უამბობენ მკითხველს. ჩვენ ურჩხევ ყველას ამ წიგნის წაკითხვისას. სასურველია, იგი ითარგმნოს ქართულდაც...

— ლი.

პოლიტიკური წარმოების მუშათა ყოფილ მდგომარეობის და უპარტიოების სამართო კრიბა.

კვირას, 30 ნოემბერს, მებეჭდათა კლბის შენობაში შესდვა პოლიტიკური წარმოებაში მომუშავე ყოფილ მებეჭედეების და უპარტიო მუშათა კრება. დღის წესრიგში იყო ერთი საკითხი: აკონიტის ავანტიურა და ჩენი დამოკიდბელობა საბჭოთა ხელისუფლბობისან.

კრების თავმჯდომარედ არჩეული იქნა ამხ. ს. ვადაკჯარია, მდივნათ ს. გილაძე. მოხსენება გააკეთა მუშათა კონისის თავმჯდომარემ, ამხ. ძამანაშვილმა.

მოხსენებელი ერკლად შერკრდა მენშვეიკური პარტიის განვლილი მუშაობის დახასიათებაზე, აღნიშნა ამ მუშაობის მთელი უარყოფითი მხარბები, რომლის შედეგად ქართველმა მშრომელმა ხალხმა გაიღო უმბრბო მსხვერპლი.

მოხსენებელი იგონებს 1921 წ. 10 აპრილს მენშვეიკების კრებაზე მიღბულ რეზოლუციას, რომლითაც ძამან მენშვეიკურმა პარტიამ თარბმლოდა იცნო სამბჭოთა ხელისუფლბება და აღუთქვა მას მხარის დაჭერა მის მუშაობაში კულტურულსა და ეკონომიურ დარგში მაგრამ რაბობინბე ბნის შემდეგ მნიებული რეზოლუცია დაფიწებას მიეცა და მენშვეიკურმა პარტიამ მთელი თავისი ძალ-ღონე მოახმარა არალეგალურ მუშაობის და სამბჭოთა ხელისუფლბის წინააღმდეგ ბრძოლის. ამ ნიადაგზე წარბიოხვა ხელისუფლბის მიერ რეპრესიები მშრომელი ხალხის მი წაწილის წინააღმდეგ, რომელიც მხარის უჭერდა მენშვეიკურ პარტას.

მუშათა კონისის მიზანი არის — ამბობს ამხ. ძამანაშვილი, რომ მშრომელი ხალხი ჩაბაბს ყოველდღიურ პოლიტიკურ და აღმშენებლობითი მუშაობაში, დაუხლოდოს ისინი სამბჭოთა ხელისუფლბებს, დაამყაროს მათში მებედრო კავბინი, რომ საქართველოს მუშები ყველ ვახბდენ საერთო რევილიუციონურ ოჯახის ღირსეული წევრბები და მედარდა ატარონ ის წითელი დროზა, რომელსაც ისინი ღირსეულად ატარბდენ რაბობინბე ათელი წლების განმავლობაში.

კომისიის მიზანი არის გაავანდოს დღევანდელ სამბჭოთა რუსეთს, სიადე გადახსლბულობა აზიან ჩენი

ძველი ამხანაგები, რომ აუხსნას მათ საქმის ნამდვილი ვითარება. საქართველოს მუშების გაღაფრებულობა—საბჭოთა ხელისუფლების ცნობისა და მისთან მჭიდრო თანამშრომლობის შესახებ და დაუბრუნონ ისინი თავიანთ სამშრომლო მშვიდობიან შრომასა და აღმშენებლობაში ჩასამხვალად.

ამისათვის თანხმობა მთავრობიდან უკვე მიღებულია და მოკლე ხანში მიზანი განხორციელდება იქნება. დასასრულ მომხსენებელი მოუწოდებს კრებას, რომ მათ შხარი დაუტვირთონ მუშათა კომისიის მუშაობაში და საერთო ძალით განაგრძონ სვლა ხსენებულ მიზნის მიმართ.

მომხსენებლის შემდეგ სიტყვას ამბობს კომისიის წევრი ამხ. კუპრაშვილი. ის მდებრივ ენით ახასიათებს ოპტიკურის დიდი რევოლუციის განვლილ ეტაპებს, მიუხედავად მის დადებით და უარყოფით მხარეებს და მოუწოდებს კრებას—მეუფრთოდენ რკინის გზის მუშების ერთსულად დათვნილებას საბჭოთა ხელისუფლებასთან მჭიდრო თანამშრომლობის შესახებ.

კრებაზე დამსრუე ამხ. ს. კლიმაშვილი აღნიშნავს, რომ სასურველია ასეთი თავისუფალი კრების ხშირად მოწყობა, და დესკისის გამართვა მარქსიზმის შესახებ, რათა მუშათა კლასმა უფრო საფუძვლიანად შეისწავლოს ეს მოძღვრება და დადგეს უფრო გარკვეულ და სწორ გზაზე.

კრების თავმჯდომარე ამხ. ს. ვადაჭკორია აღნიშნავს, რომ ის უკვე კიდევ ერთ წლის წინად, მის არალეგალურ მუშაობის დროს, დარწმუნდა იმაში, რომ საქართველოს სოც. დემოკრატიული პარტია ასევე მარქსისტულ გზას და დადავებულ პარტიზმის გზას და იმ, სწორად ამ გარემოებაში მიიყვანოს ის დღევანდელ მდგომარეობაზე. ამ ნიადაგზე—ამბობს ამხ. ვადაჭკორია, მე ხშირად მქონდა კამათი არალეგალური ცეცის ზოგიერთ მაშინდელ ხელმძღვანელებთან.

ცხილად გამოსვლის დროს მე ვფიქრობდი, სრულიად დამნებებია თავი ყოველგვარ პოლიტიკურ მუშაობისათვის, მაგრამ ის, რაც მოხდა ამ უკანასკნელ ხანებში, გვაჯავლებს ჩვენ, მუშებს, მნა აღიმართო მის წინააღმდეგ და უთხარა ჩვენს ყოველ ხელმძღვანელებს, რომ ჩვენ არაფერი საერთო არა გვაქვს იმ საქმიანობასთან, რომელსაც აწარმოებს დღევანდელი, არავის მიერ არ არჩეული არალეგალური ცეცა.

ამხ. ს. კლიაძე ლაპარაკობს საქართველოს დამოუკიდებლობის შესახებ.

ამხანაგებო! არსებობდა ზრი დიდი საკითხი, რომელიც ჩვენ ვაგზროვებდა საბჭოთა ხელისუფლებასთან. მიეროდ—მუშათა კლასის ეკონომიური მდგომარეობა და მეორე—საქართველოს დემოკრატიულობის საკითხი. მუშათა ეკონომიური მდგომარეობის შესახებ ჩვენ საბჭოთა ხელისუფლებას ვერ დაუწოდებთ დივას. მართალია ის უკრ-ჯარბობით სავსებით ვერ არის მოწყობილებული, მაგრამ არსებულ პირობებში იმაზე მეტის მიცემა არც ერთ მთავრობას არ შეუძლია. ეკონომიური პირობების გაუმჯობესების ერთად ერთი მანა არის წარმოების აყვავება და შრომის ნაყოფიერება. ორივე ამ საკითხების მოსაგვარებლად თავგამოდებით ზრბებს არსებულ ხელისუფლება. ეს სხვათა შორის აღნიშნა თავის თეზისებში პარტიულ კომიტეტის თავმჯდომარემ კოტე ანდრონიკაშვილმა. დარბა მეორე საკითხი—საქართველოს დამოუკიდებლობის. თქვენ იცით ამხანაგებო, თუ რა დიდ იმედებს ვაძარბებდით ჩვენ როგორც ევროპის მმართველ წრეებზე, ისე მუშათა კლასზე და მეორე ინტერნაციონალზე. პირველი ჩვენი იმედი იყო გენუის კონფერენცია, სადაც რუსეთიც იყო მიწვეული ჩვენ დარწმუნებულ ვიყავით, რომ გენუის კონფერენციაზე რუსეთი ულტრა-მაცირობად მოსთხოვდნ საქართველოდან წითელ ჯარის გაყვანას, მაგრამ იქ ჩვენი წარმომადგენლები არც კი იქმნენ დაშვებული და ჩვენს საკითხსაც სრულით ვერ დი აუარეს. ასევე მოიქცნ ლონდონის კონფერენციაზეც.

ამის შემდეგ რველისში შესედა მუშათა მაცდონადლის თავმჯდომარეობით, მაგრამ რაწმამ მაციონალმა აილი ხელში ძალა-უფლება, მის მაშინვე დაევიწყდა საქართველოს საკითხი და საბჭოთა მთავრობასთან გამართა მოლაპარაკება სავაჭრო ხელშეკრულების დასაღებად ყოველგვარი წინასწარი პირობების გარეშე; ასევე მოიქცა საფრანგეთის დემოკრატიული მთავრობაც კრიოს მეთაობით. ასე რომ საქართველოს საკითხი მათი აინტერესებდათ მანამდის, სანამ ძალა-უფლებას სათავაში მოექცეოდნენ, შემდეგ კი კი ის მყისვე ავიწყდებოდათ.

დარბა ე. წ. ერთა ლიგა და მეორე ინტერნაციონალი, მაგრამ თქვენ იცით ამხანაგებო, თუ რა ძალა და გავლენა აქვს მათ. მათ იციან კარგი რეზოლუციების გამოტანა ანა თუ იმ საკითხების შესახებ, მაგრამ მათი ამსრულელები დღემდის არაფერი გამოჩენილია. საქართველოს საკითხით ევროპის კაპიტალისტური მთავრობები გაჭობას აწარმოებენ საბჭოთა კავშირის მთავრობასთან, რომ ამით ამ უკანასკნელს ზედმეტი გემრავლი ლეგამა წყვლიჯონ. ევროპისავე ცეცრამ ქართველ ხალხს დიდი ზიანი მათემა ამ საწწონახევის განმავლობაში და ეხლა მიიქცნ დრო არის უთხარათ იმ არამკითხვ ოპიკუნებს, რომ მათ თავი დაანებონ საქართველოს საკითხით გაჭობას, ქართველი ხალხი თვითონ გადასწყვიტოს თავის მეფს და არჩევის იმ გზას, რომელიც მისი სასიცოცხლო ინტერესებისათვის უფრო ხელსაყვლია. და ეს გზა კი დღევანდელი პირობებში არის საბჭოთა კავშირთან მჭერი კავშირი სწორი უფლებიანობის ნიადაგზე. ეს უფლება მას უკვე მინიჭებული აქვს საბჭოთა კონსტიტუციის ძალით. მართალია ამ კონსტიტუციით მინიჭებული უფლებები ვერ სრულად არ არის განხორციელებული, მაგრამ ამაში ერთგვარი ბრალი ჩვენ ვერ ვხედავთ, რაც შეამდგში იმედა გამოსწორებელი იქნება. ამიტომ ჩვენი მოვალეობა გვერძობი ამოუღებელ საბჭოთა ხელისუფლებას, დავამჯობთ მასთან მჭიდრო კავშირი, დავებმართო მას როგორც აღმშენებლობითი მუშაობაში, ისე რაილის გამოსწორებაშიაც და ასე გაუთავარი გზა ქართველის კულტურულ და ეკონომიურ აღორძინებას.

მომხსენებლის საბოლოო სიტყვის შემდეგ კრებამ მიიღო რეზოლუცია, რომელშიაც საყვარელი იწინადა მუშათა კომისიის მიერ დასახულ მიზანს. გამოს ყოველგვარ მუშაობას, როგორც ლეგალურს, ისე არალეგალურს, რომელიც მიზნად ისახავს საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლას.

დასასრულ კრებამ აირჩია შვიდი კაცისაგან შემდგარი რწმუნებულები, რომლებიც იწმუნებენ მუშათა კომისისათან შეთანხმებით.

პირველ იქნენ შემდეგი ამხანაგები: ი. მამილოძე, ვ. აბრამიძე, ს. ცლიაძე, ალ. ვადაჭკორია, ლ. მიქაძე, დ. ქლიძე და ლ. მეგრელაძე. შემდეგ კრება დაიხსნა.

- დამსრუე.
- სარედაქციო კოლეცია: მ. ძამანაშვილი
 ლ. კუპრაშვილი
 ს. ხუციყვია
 ა. მუხარამე
 ა. გვიმრაძე

სსსრ კავშირი

სოციალდემოკრატიული გუბათა პარტია.

კვირა, 21 დეკემბერი
1924 წ.

კავშირისა და კანტონისა
ქვეყნის პარტია, № 117

ლია ყველ დღე, გარდა კვირა და უკმისა,
დღის 9-1 საათამდე

№ 2

მოკინებამის საკითხი.

მრავალ საკითხთა შორის ეროვნულს აქვს ერთი უდიდესი მნიშვნელობა და მისი გადაჭრა აუცილებელია ყოველი პოლიტიკური პარტიისათვის.

როდესაც ავიღებთ ისეთ სახელმწიფოს, რომელსაც შეადგენს მრავალი ერი—ასეთია რუსეთი, ავსტრია-უმათარესად რევოლუციამდე,—მაშინ ეროვნული საკითხის მნიშვნელობა კიდევ უფრო ცხადი და თვალსაჩინო იქნება.

სოციალისტური პარტიები ხშირად არ უწყვედენ ჯეროვან ანგარიშს ამ საკითხს და კმაყოფილებოდენ ზოგადი თქმით: ეროვნული საკითხი მხოლოდ მაშინ გადაწყდება, როდესაც ბურჟუაზიული წყობილება საბოლოოდ დაიმსხვრევა და სოციალისტური დამყარდება.

რუსეთის რევოლუციამ გამოააშკარავა სხვათა შორის შედეგმა ამ დიდი საკითხის ასე იოლად თავიდან მოშორებისა და მძლავრად აღმართა ყველას წინაშე ეროვნული საკითხი.

საქირო ვახდა და აუცილებელი მისი დაქარაბებით გადაჭრა და ეს დაქარაბება დატყუო როგორც მენშევიკებს, აგრეთვე ბოლშევიკებსაც.

მენშევიკებისათვის არა თუ რევოლუციამდე, რევოლუციის პირველ ხანებშიაც კი ეროვნული საკითხი არ არსებობდა: ისინი იყვნენ მთლიანი და განუყოფელი რუსეთის უდიდესი პარტიოტები. საშინელი არევ-დარევა შეიტანა ამ საკითხში ნ. ჟორდანიამ: მეორე დღეს ის ამტკიცებდა მას, რასაც წინა დღეს არღვევდა და მოითხოვდა მას, რასაც წინა დღით უარყოფდა.

მე კარგად მახსოვს რევოლუციის შემდეგ პირველი ყრბობა მენშევიკური პარტიისა ტფილისში. ეროვნული საკითხის გამო იქ მოხსენებით გამოვიდა აკაკი ჩხენკელი და სხვათა შორის წარმოსთქვა: ამიერ-კავკასიაში მარტო ერთი ერიც რომ იყოს, ჩვენ მიიჩნევენ წინააღმდეგი ვიქნებოდით ავტონომიისა, რადგანაც ეს იქნებოდა სახელმწიფო სახელმწიფოში.

არ გაუვლია ამის შემდეგ რამოდენიმე თვის და აუცილებელი გახდა ეროვნულ საკითხში პარტიის და-

გენილების შესწორება; ეს შესწორება გამოიხატებოდა იმაში, რომ პარტიამ მიიღო ერის თვითგამორკვევა ავტონომიამდეც კი!

გაეიდა ამის შემდეგ ერთი წელი თუ მეტი და მენშევიკურმა პარტიამ გამოაცხადა საქართველოს დამოუკიდებლობა.

მენშევიკური პარტია იყო რუსეთის მთლიანობის და განუყოფელობის თავგამოდებული დამცველი, ის წინააღმდეგი იყო ყოველგვარი ეროვნული თვითგამორკვევისა, რადგანაც ამასა სთვლიდა სახელმწიფოდ სახელმწიფოში, პროლეტარიატის მთლიანი და ერთიანი ფორმის დარღვევად და სხვ. და სხვ.

რამ აიძულა ასეთი პარტია უცებ, ერთის დაკვირვება გამოეცხადებინა საქართველოს დამოუკიდებლობა?

პარტია რომ მეტის მეტად ნერვიულად და ატყარებით მოქმედებდა და მას არა ჰქონდა კარგად აწონილი და გაზომილი თვისი ნაბიჯები ამ საკითხში, იქნებანაც მტკიცებდა, რომ ირაკლი წერეთელს ერთ დღეს წარმოათქმევინეს სიტყვა საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ, მეორე დღეს კი საქართველოს დამოუკიდებლობის დასაცავად.

უმათარესი მიზეზი იყო პარტიის ინტერესი. რუსეთში გაიმაჯგვა ბოლშევიზმმა. მთელი ძალაუფლება კომუნისტურმა პარტიამ ჩაიგდო ხელთ.

კომუნისტური პარტია განადგურებამ უქადა მენშევიკურ პარტიას, კომუნისტური სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობა—მენშევიკურს.

საქირო იყო მენშევიკური პარტიის გადაჩენა და მისი სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის განმტკიცება.

ასეთ ქვეყანად აღმოჩნდა საქართველო, რადგანაც თავიდანვე მენშევიკური პარტია იქ ძლიერი იყო.

როდესაც ირაკლი წერეთელი რუსეთში დამარცხების შემდეგ ტფილისში ჩამოვიდა, მან ერთი ლექცია წაიკითხა საოპერო თეატრში. სხვათა შორის მან სთქვა: ბოლშევიკებს ისტორია ყველაფერს აპატიებს—სამოქალაქო ომსაც, სიმკაცრესაც, ტერორსაც, მაგრამ ერთ რამეს არასოდეს: არ აპატიებს—სახელმწიფოებრივობის იღვას მოსპობას: მათ ის იღვა რუსის ხალხს მოუსპეს და ამით იყო.

გამოითვის საერთაშორისო კავშირიდან და სხვ. და სხვ. დამფუძნებელ კრებაში ირაკო წყურთელმა ერთ-ერთ თავის სიტყვაში წარმოსიტყვა: საქართველოს დამოუკიდებლობა ჩვენნი ვამარჯვებთ კი არ არის, არამედ ჩვენნი დამარცხება; ჩვენ დავიხიეთ საქართველომდე, რომ იქნება აქ მაინც გადავარჩინოთ რევოლუციო და, თუ აქაც დავმარცხდით, ჩვენზე მაინც ვამართლებდა პოეტის სიტყვებით: „სულთ ხომ მაინც არ ჩაივლის ეს განწირული სულის კვეთება, და გზა უვლი, შენგან თელილი, მერანო ჩემო მაინც დარჩება!“

აქედან ადვილია მთავარი აზრის გამოყოფა: რევოლუციო მენშევიზმია; მენშევიზმი რუსეთში დამარცხდა, მაშასადამე დამარცხდა იქ რევოლუციო; დამოუკიდებელი საქართველო უკანასკნელი სიმარჯვე მენშევიზმის რეოლიუციის გადასარჩენად და გასამარჯვებლად.

ამას ზედ დავერთო საქართველოს მეტად გართულებული და სახედისწყლო საგარეო მდგომარეობა, რომელიც შემოიხიენ საქართველოს, აიღეს ბათობი მართო. თითის ვაქნელო, შემოიქურენ გურიაში, დამექურენ ქუთაისს, ტფილისს.

საქართველოს განადგურება აუცილებელი იყო. ტრაპიზონიდან დაბრუნებულმა აკაკი ჩხენკელმა დაუხატა მენშევიკური პარტიის ხელმძღვანელების საშინელი სურათი და დასკვნა: ერთად ერთი გამოსავალი საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებაშია. აკაკი ჩხენკელის მიზანი იყო, ოსმალეთსა და გერმანიის ინტერესს ერთმანეთისათვის. დაეგანებინა საქართველოს სახელგებთან და რამდენიმე მან მიზანს მიღწერა, მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო ფაქტორად ჩავარდა გერმანიელების ხელში და საბოლოო გამარჯვება რომ გერმანიებს დარჩენოდათ, საქართველო ვაღიქცეოდა კაიზერის რომელიმე შვილის სამეფოდ.

სანამ უკანასკნელ ნაბიჯს ვადადამა, მენშევიკურმა პარტიამ მიმართა რუსეთს ოსმალეთის წინააღმდეგ დახმარების შესახებ, მაგრამ პასუხი უნუგემო იყო: ამ ვამად რეალური დახმარება არ შეეძლია, ხოლო თუ ოსმალეთმა შემოიყვანა ვაგანგრო, ნოტას მივმართათო და სხვ. ყველა ამ პირობებმა ერთად წარმოიშვა საქართველოს დამოუკიდებლობა. მენშევიკური პარტია ვაღიქცა საქართველოს ბატონ-პატრონად, მესაქედ და მესევიკურად. ყველა პოლიტიკური პარტია, ვარდა კომუნისტებისა, ესმარებოდა მენშევიკებს სახელმწიფოებრივ აღმშენებლობაში. ფედერალისტებს, ნაკონალ-დემოკრატებს მეტის მეტად ლოიალურად ეჭირათ თავი; მკაცრად ეძიოდნენ მენშევიკებს ესერები, ხშირად მათ ბრძოლას საპირადო ხასიათი ჰქონდა და ყოველთვის ვერ იღვა სახელმწიფოებრივ სიმამლზე; ხოლო ესერები უკიდურესი ბრძოლის დროსაც საქართველოს დამოუკიდებლობის ნიადაგზე იდგნენ და იარაღით ძალა-უღელის ხელში ჩაგდებაზე სრულებითაც არა ფიქრობდნენ.

ერთის სიტყვით, დამფუძნებელ კრებაში არ ყოფილა არც ერთი პარტია, რომელიც მომარტ ყოფილიყო სამოქალაქო ომისა და მენშევიკების იარაღით ჩამოვლენისა. უმთავრეს საკითხებში თითქმის ყველა პარტია მზარს უკერდა მენშევიკებს.

ყოველი პარტია აკეთებს მას, რისი ჯაკეთებაც კი შეუძლია.

მენშევიკებმა ვაკეთეს ის, რაც შეეძლოთ და თითქმის სამი წლის მუშაობის შედეგად სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის ნიადაგზე ჩვენ მივიღეთ სასტიკი დამარცხება.

დამარცხებაც არის და დამარცხებაც. ძლიერმა მოწინააღმდეგემ რომ დაგამარცხოს, ეს არ არის სამარცხენო; შეიძლება დამარცხებაშიაც სახელი მოხვეჭო და ღირსება დაიცვა.

ჩვენი დამარცხება კი 1921 წლის დასაწყისში სამარცხენო იყო.

რატომ იყო სამარცხენო? იმიტომ; რომ ჩვენ დავამარცხა არა ძლიერმა მოწინააღმდეგემ, არამედ ჩვენმა საკუთარმა უნიჭობამ.

შეიძლება ასე არ ვგეგონა 1921 წლამდე. მაგრამ ამ წლიდან სხვანაირად ვაგებოდა აღარ შეიძლება.

ძალაუფლება ვადაილა კომუნისტური პარტიის ხელში და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა შესცვალა საქართველოს სოციალისტურმა რესპუბლიკამ.

მენშევიკური პარტია მუდამ იყო რეალისტი, მას ხელთ ეყარა დიალექტიკის ყავარჯენი. ეს კი ნიშნავს მოქმედებას დროისა და ვარკომების, პირობების მიხედვით.

სასტიკმა, მაგრამ აუცილებელმა და არა შემთხვევითმა დამარცხებამ ხელიდან ვაგადვინა მენშევიკურ პარტიას ეს ყავარჯენი; თავის თავს ვერ ვაკუთავა სწორი და მოუტივლებელი კრიტიკა, შექმნილი ვარკომებმა სისწორით ვერ დააფასა, დაიბნა და ბევრი უმედურება დაატება ქართველ ერს.

ამ უმედურებაში ყველას მიუძღვის წილი: ზოგს თავისი მოქმედებით, ზოგს - უმოქმედობით.

ასეთს დროს უმოქმედობა და ვანზე ვაღვამა ხშირად იგივე ბოროტმოქმედებაა.

იცოდა ბ. ვრმა, რომ ჩვენში აჯანყება მხადდებოდა, წინააღმდეგი იყო ასეთი სიცივის. მიუხედავად ამისა, ვანზე იღვა; ვარკომებელი იყო და ხელს არ ანძრევდა.

ყველას რომ ხმა ამოვგელო, ვინც ვარკომებელი ყოყაითი და ვანზე ვიდევით, ყველას რომ ხელი ვაგვეტრია ამ ავანტიურის წინააღმდეგ, მესამებელმა, უმედურებას თავიდან ვაუკიდვით ჩვენს ერს.

ღღეს რა აზრი აქვს ბრძოლას ბოლშევიკებთან. ან რა ნაყოფი უნდა მოიტანოს ასეთმა ბრძოლამ?

უარეს შემთხვევაში ის მოიტანს იმ ნაყოფს, რაც მოიტანა ავგისტის ვასულს.

უკეთეს შემთხვევაში ის ვადააქცევს საქართველოს ევროპის იმპერიალიზმის სათარგუო კოლონიად.

ერთიც და მეორეც ქართველი ერისათვის დამლუკველია.

ერთი ცხადია ყველასათვის: რაკი საქართველოს მენშევიკური დამოუკიდებლობის შენარჩუნება. არ შეუძლია, ის ან ბურჟუაზიულ-იმპერიალისტურ ევროპას უნდა დაემორჩილოს, ან დარჩეს საბჭოთა ფედერაციაში.

მესამე გზა აღარ არსებობს.

ნოე ვორდანიას სწამდა ამ მესამე გზის არსებობა, როდესაც ამბობდა: არც მარცხნით, არც მარჯვით, არა-

მედ საკუთარ გზითო; მაგრამ სამი წლის მუშაობამ დაამტკიცა ცხადია, რომ მენშევიკურ პარტიას არ შესწევდა ძალღონე ამ გზით იარა და ამ გზითვე გაეყვანა საქართველო სამშვიდობოს.

მე არ ვაეაგრძელებ სიტყვის იმაზე, თუ რას მოუტანს ქართველ ერს საქართველოს გადატყვევა ევროპის კოლონიად.

დღესდღეობით ევროპაში ძალაუფლება ბურჟუაზიის ხელშია, ამ ბურჟუაზიის უღელქვეშ საქართველოს შრომელ ხალხს დაადგება იგივე დღე. რა დღეც ადგია შრომელ ხალხს ინდოეთში, აფრიკაში და საერთოდ ყველა დანარჩენ კოლონიაში. ევროპის ბურჟუაზია ჰკრეჭავს საკუთარივე ერის მუშა ხალხს, ხოლო კოლონიებში მუშა ხალხს ჰირდაპირ ტყავს აძრობს და რასაც საკუთარ ქვეყანაში უთმობს ძალაუფლებურად მუშებს ეკონომიურ ბრძოლის დროს, იმას ერთი ათად ინახლავს კოლონიებში ძარცვა-გლეჯითა და ყვლეფით.

მუშა ხალხის მდგომარეობა ბურჟუაზიულ ევროპაში სასაზრილოდ არსად არ არის, მაგრამ კოლონიებში გაცილებით უარესია.

ასე იქნება ჩვენშიც, საქართველო რომ ბურჟუაზიულ ევროპის კოლონიად გახდეს.

შეიძლება ვინმე ჰვიჭრობს: ბრძოლას მიზნად უნდა ჰქონდეს საერთოდ კომუნისტური წყობილების დამზობა რუსეთში.

ასეთი მიზანი და ასეთი ბრძოლა უდიდესი შრომტებაა შრომელი ხალხის თვალსაზრისით.

რევოლუციამ პირველ ხანებში მთელი ძალაუფლება მენშევიკებსა და ესტრებს ატყუა რუსეთში, მაგრამ ეს ძალაუფლება მათ ვერ მოიხმარეს.

აშკარად უნდა დაეინახათ ერთი რამ: კომუნისტებს რომ არა, მენშევიკ-ესტრებს ძალაუფლებას მემარჯვენეები გამოჰკლავდენ ხელიდან და დღის რევოლუციის ნანგრე-

ვებზე იქნებოდა მეფის რუსეთი; ხოლო ეს რუსეთი იქნებოდა გაცილებით უფრო შავი და გაცილებით უფრო საშინელი, ვიდრე ნიკოლოზის დროს.

ეს უდიდესი სურთხე ააცილებს რუსეთში შრომელ ხალხს და გადაარჩინს რევოლუცია მხოლოდ კომუნისტებს.

მენშევიკები? ესტრები?

რევოლუციამ პირველად მათ გადასცა ძალაუფლება, მაგრამ ისევ მალე გამოჰკლავა ხელიდან, რადგანაც ვერ მოიხმარეს, ძალაუფლებას მაშინ ხელში ჩაიგდებდნენ უკიდურესი მემარჯვენეები; და შერახებულები მოუტანდნენ ქართველ ერს შეებასა და ბედნიერებას!

ყოველგვარი მსჯელობა შექნება პირობებში ჩვენ მიგვიყვას ერთსა და იმავე დასკვნასთან:

კომუნისტური წყობილება და სამართა ფედერაცია ერთად ერთი წყობილებაა, რომელიც სხვახედ უკეთესად უზრუნველ ჰყოფს ქართველი ერის მომავალს.

უნდა მოგვისმინოს მმართველმა პარტიამ შემდეგი: საქართველოს დღევანდელი საზინაო მდგომარეობა სასველობით არ შეესაბამება იმ დადგენილებებს, რომლებიც კომუნისტებს გამოაქვთ თავის პარტიულ ყრილობებზე.

ჩვენ კი უნდა ვუთხრათ ჩვენს თავს, რომ ამაში ბრალი არ უდევს მარტო მმართველ პარტიას, არამედ ჩვენც — უნდა დავანებოთ თავი ევროპისკენ მზერას. მივიღოთ საქართველო ისეთი, როგორცა გვაქვს, მივიღოთ მმართველ პარტიასთან, ამოუფდეთ მის გვერდში გულწრფელად, ვიმუშაოთ მთელის ჩვენის ძალღონით ქვეყნის ასაყვავებლად და მაშინ ნელ-ნელა და თანდათან მოსიკლდება ჩვენს სინამდვილეს ის ნაკლი და სიმანებე, რაც აფერხებს და აბრკოლებს ქართველ ერის მტკიცედ გაქნებას ახალის გზით ახალის მზისაკენ.

ივ. გომართელი.

ანტი-საგჰოთა განაპის გამოფხიზლება.

1921 წლის თებერვლამდე, ე. ი. ვიდრე საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდებოდა და კომუნისტური პარტია ქვეყნის მესაქედ. გახდებოდა, ჩვენში, როგორც ვიცით, ლეგალური მოქმედება ოთხი პოლიტიკური პარტია: სოციალ-დემოკრატებისა, ანუ ე. წ. მენშევიკებისა, სოციალისტ-რევოლუციონისტებისა, რევოლუციონერებისა და ნიკონალ-დემოკრატებისა, რომელთაგან ძალაუფლების მატარებელი, საერთო სახელწოდებებიერ პოლიტიკის საკეთმპყრობელი და, მაშასადამე, ჰეგემონიც არსებითად მხოლოდ პირველი იყო.

ყველა ეს პარტიები, სითანად ფრაქციების სახით, წარმოდგენილი იყვნენ დამფუძნებელ კრებაში, სადაც მათ მუშაობას აკავშირებდა და საერთო ხასიათს აძლევდა ერთის მხრივ საკითხი საქართველოს დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის დაცვისა, ხოლო მეორეს მხრივ საკითხი პარლამენტალურ დემოკრატიაში, რომელიც ვარდამავალ საფეხურად, პროლეტარიატის დიქტატურის ნაცვლად, სხვათა შორის, აღიარებული იყო სოციალ-

დემოკრატების მიერაც. ეს ორი საკითხი იყო უმთავრესად ის შემანერბებელი ხიდი და საერთო საქმე, რომელიც დამფუძნებელ კრებაში წარმოდგენილ პარტიათა შორის დაეას არ იწვევდა.

რუსეთის წიფილ არმიის უშუალო მონაწილეობით საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამკვიდრება, რომელიც ამასთანავე, კაპიტალისტურ წესწყობილებიდან შოკიალისტურ საზოგადოებაში გადასასვლელად, პროლეტარიატის დიქტატურის აუცილებლობას აღიარებდა, ხოლო პარლამენტარიატს, როგორც შრომელთა კლასის ბრძოლის საშუალებას, სრულიად უარყოფდა. — მიღებული შეიქმნა ყველა მნიშვნელოვან პარტიებისათვის, რომლებიც განსაკუთრებით შემნიშნული იყვნენ რუსეთის ორიენტაციითა და მით საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის შექმნილ „საფრთხილს“. ეს შინა დიდი რუსეთის წინაშე, რომელსაც იმ ხანად საქართველოს ფართე მასაც განიცდიდა, ფსიხოლოგიურად საფუძველს მოკლემული არ იყო, ვინაიდან რუსეთი, ძველი მესხერებობით და აგრე-

თვე ეკრესიის მთავრობის საქციელის მიხედვითაც, წარმოდგენილი ჰყავდა ქართველ ხალხს, როგორც პატარა ერების დამსაჯერელი და შემაფიქრობელი ნაცია (ლენინის სიტყვით რომა ვსთვით, «как наша давняя и кривая»).

ამის გამო ყველა ეს პარტიები, გარდა სოციალისტ-დევერალისტების მემარცხენე ფრთისა, რომელიც ძალაუფლებას დაუხლოვდა, — თავიდანვე ხელისუფლებისადმი შეფერავებელ პოზიციაზე გამაგრდნენ და საბჭოთა სისტემის დასაწმენად ამუშაოდნენ. ყველა ეტნიკი საბჭოთა ხელისუფლების დამხმარის ისახავდა მიზნად, ხოლო თვითნებური მთავანი ცალ-ცალკე სეფლობადა თავის მხრივ, რაც შეიძლება, მეტი „წვლილი“ შეეტანა ამ საერთო „ეროვნულ“ საქმეში, რომელიც. მათის რწმენით, ყოველ იქნეს გარეშე გამაჯრუებებით უნდა დამთავრებულყო. მართალია, ამ პარტიების პროგრამათა და შეხედულებათა შორის არსებული სხვაობა, ხშირად შეუძლებელს ხდიდა — თანადგომითა და ერთნებობით — მუშაობას, მაგრამ ერისა და მშრომელთა ინტერესებისათვის, როგორც ზამინ დარწმუნებული იყვნენ, ისინი შეშინებენ ერთ ერთნულ დროშის ქვეშ „ქართველ ხალხისა და მათი საერთო მტრის“, ბოლშევიკების წინააღმდეგ. ამასთანავე, რაკი ყველაზე უფრო ძლიერი, ყველაზე უფრო დიდი წარსულისა და ტრადიციის მქონე, და ამავე დროს ყველაზე უფრო ნაწყენიც როგორც ქვეყნის გუშინდელი მესაქე, სოციალ-დემოკრატიც იყო — ამიტომ საერთო ანტიკომუნისტურ ფრინტის მეთაურობა და ხელმძღვანელობა, ბუნებრივად, სოციალ-დემოკრატულმა პარტიამ იკისრა.

პირველ ხანებში ანტიკომუნისტურ ბანაკში დიდი ერთუბიანობი და საკმაო ერთსულოვნება სუფევდა. და ამ ერთსულოვნებას განსაკუთრებით ხელს უწყობდა ერთის მხრივ უნიტობობისა და მიუკერძოებლობის პოლიტიკა, რომელიც გამტკიცებელი იყო კომუნისტურ პარტიაში და აგრეთვე მოწინააღმდეგეთა ასალავებამდ შემოიღებულ რეპრესიების სისასტიკეც, რომლის სუსხი უძლებელს ხდიდა მოწინააღმდეგეთა შორის საერთო ენის გამოხატვას, ხოლო მეორეს მხრივ ამ ერთსულოვნებას ხელს უწყობდა ის გარემოებები, რომელთა მოწინააღმდეგე ბანაკში დროშით იყო გამჯდარი დასავლეთ ევროპის დახმარების იმედი. ყველაფერი ეს საერთოდ აღებულ ციფრ უფრო აღიზანებდა განდგომილთა თავმჯდარეობას და უკმაყოფილების საბაზს აძლევდა ყველა იმთავთ. ვინც კერძობით გამორკვეული არ იყო საკვებით:

ასეთი იყო მდგომარეობა საქართველოში.

ანალოგიურ მოვლენას ჰქონდა ადგილი დასავლეთ ევროპაშიც, სადაც საბჭოთა ხელისუფლების დახმარების შემდეგ, გაიზიანენ საქართველოს ყოფ. მთავრობის წევრები და ზოგიერთი პოლიტიკური ნიღო-წენი. ევროპის კაპიტალისტური სახელმწიფოები, როგორც ვიცით, საერთო მტრულად უფეროდნენ კომუნისტურ ხელისუფლებას, და ცდიდნენ საქართველოში მის დამკვიდრების ფაქტს არ იზიარებენ, და ამიტომ ამ სახელმწიფოების მეცდებრება საქართველოს ემიგრაციას მისცეს დიდი იმედი და დაპირდნენ, რომ რუსეთის საკითხის განაღვლის დროს შეეცდებიდნენ საქართველოს საკითხის დადებითად გადაჭრას. მეორე ინტერნაციონალშიც, რომლის ფილიალს

წარმოადგენდა საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული პარტია, თანავარძობდა გამოუცხადა უკანასკნელს, საპროტესტო რეზოლუციებიც გამოიტანა კომუნისტების წინააღმდეგ და დამპირდა მას ყოველგვარი დახმარების ბოლშევიკების წინააღმდეგ.

ამით წაქეზებული და დაიბედებული საქართველოს ემიგრაცია რომელიც იმს. ევროპაში სწორედ ბოლშევიკების საწინააღმდეგო მუშაობის მიზნით მიდიოდა, კიდევ უფრო მონდომებულად და მეტის ხალხით შეივლიდა მუშაობას და მეორე ხნის განმავლობაში მთელი დას. ევროპა საქართველოში მომხდარ ამბავზე ალაპარაკა. იქაც ყველა პოლიტიკურ პარტიების წარმომადგენელი გაერთიანდნენ და, სოციალ-დემოკრატების მეთაურობით, ისევე, როგორც ეს საქართველოში იყო, გაფორმებული იქნა და შეტევა დაიწყო კომუნისტების წინააღმდეგ. თავისდა თავად ცხადია, რომ დასავლეთ ევროპაში შექმნილ ანტიკომუნისტურ ბანაკსა და საქართველოში მოქმედ ამგვარივე ბანაკს შორის უშუალო კავშირი და სრული კონტაქტი არსებობდა, რომელსაც ერთსულოვნების ხასიათს მტრის დახმარების იმედი და გამაჯრუების პერსპექტივა აძლევდა.

ამგვარმა მდგომარეობამ გასტანა მხოლოდ მეორე ხანს რომლის განმავლობაში საბჭოთა ხელისუფლებამ შესძლო თავის მდგომარეობის გამტკიცება საერთოდ და კერძოდ საქართველოს შრომითა კულტურულ-ეკონომიურ; თუ სოციალ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში მოასწორო მრავალ რადიკალურ ცვლილებების შეტანა. ერთის მხრივ კულტურულ მუშაობის გააძლიერება და ეკონომიურ აღმშენებლობის გამტკიცება, რომელსაც მეშვების მდგომარეობა საგრძნობლად გააუმჯობესა, ხოლო მეორეს მხრივ მტკიცე სახელმწიფოებრივ აპარატის გაძინამ და ეროვნულ საკითხში სწორი გეზის აღება, თანდათანობით რყევა შეიტანა მოწინააღმდეგეთა რიგებში და შეასუსტა ის ერთსულოვნება, რომელიც არსებობდა იქ საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ მუშაობის პირველ ხანში. ამასთანავე, რამდენად მეტი დრო გადიოდა, იმდენად უფრო და უფრო ძლიერი ხდებოდა საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირი, რომელიც შემდეგში საერთაშორისო ურთიერთობაში იმდენად მნიშვნელოვანი ფაქტორი შექმნა, რომ სხვა სახელმწიფოებში ბოლოს და ბოლოს იძულებულნი გახდნენ მისთვის ანგარიშში გაეწიათ და იურდიდიულადაც ეცნათ.

მეორეს მხრივ თანდათანობით ნათელი ხდებოდა მოწინააღმდეგეთათვის, რომ დასავლეთ ევროპას სახელმწიფოებისა და მეორე ინტერნაციონალის მოიხდებდა სრულიად უსაფუძვლო იყო, და რომ ამ უსაფუძვლობაზე დამყარებული პოლიტიკა საქართველოსათვის (დადებითი და ნაკოვიერ შედეგებს ვერ გამოიღებდა. მოწინააღმდეგეთათვის უფრო და უფრო ცხადი ხდებოდა ის გარემოება, რომ დას. ევროპის მურყუარსიფილი სახელმწიფოები არ დაენამარებოდნენ საქართველოს იმიტომ, რომ ეს მათთვის ხელსაყვრილი არ იყო, ხოლო მეორე ინტერნაციონალი ვერ დახმარებოდა საქართველოს იმის გამო, რომ მას ამისთვის სრულიად არავითარი ძალა და უნარი არ შესწევდა. ინგლისისა და საფრანგეთის დამპირებები უფრო დიდილიმტატიერ პირმოთარება და ფარისევლობა იყო ხოლო მეორე ინტერნაციონალის დახმარება უფრო

კაცთმოყვარეობის ხასიათს ატარებდა და იგი თანაგრძობა-
ბასა და მესამე ინტერნაციონალის წინააღმდეგ საპრო-
ტესტო რეზოლუციებს არ სცილდებოდა. მეორე ინტერ-
ნაციონალმა, რომელზედაც საქა-დგელის მენშევიკური
პარტია დიდ იმედებს აყვავებდა, არამც თუ რაიმე რეა-
ლური დანაშაურობა ვერ აღმოუჩინა მას, არამედ ოთხი
წლის განმავლობაში ერთი საღირველო წერილიც კი
ვერ გამოუგზავნა იატაკქვეშ მოშუშავი პარტიას და მა-
შასადამე მისი იდეური ხელმძღვანელობაც ვერ შესძლო.

ამ წინააღმდეგ იდეურ სწორედ გამოფიხილება საქარ-
თველოში მომქმედ ანტიკომუნისტურ ბანაკისა, რომელ-
საც თანდათანობით ჩანოზორად სასიკაცებლო ძალით—
მეზურ-გლეხური ელემენტები და მშრომელი ინტელიგენ-
ცია ამიერიდან იწყება ჯერ პირინფილი, შემდეგ ჯგუ-
ფური და მასიური მიტოვება ანტისტალინური პარტიების
რიგებისა, რომელთა წევრები უყოყმანო სტაგნაციურ ძველ
გზას და შეგნებულად დგებიან საბჭოთა პლატფორმაზე,
მეზობლოთა რიგებში ერთ წითელ დროშის ქვეშ და სა-
ერთო ძალით უდგებიან აღმშენებლობითი მუშაობას.

შედეგ უარმანიძე.

რა ვაპეთოთ?

„ახალი გზა“ დგას საბჭოთა ხელისუფლების პლიტეო-
რმაზედ. ამავე დროს მისი მიზანია აწარმოოს საღი კრი-
ტიკა პოლიტიკური, ეკონომიური და აღმშენებლობითი
მუშაობანი, ამხილოს ამა თუ იმ მოხალეობა ცუდი საქცი-
ელი და მითითიოს მთავრობას სათანადო ზომების მიღე-
ბაზედ. აგრეთვე მისი მიზანია—ასეთი შეუწყოს დაახლო-
ებას საბჭოთა ხელისუფლებასთან იმ ელემენტების, რო-
მლებიც მტრულად არიან განწყობილნი და აწარმოებენ
შეუკრძებელ ბრძოლას მის წინააღმდეგ.

მართალია, დღევანდლამდე ჩვენ ვებრძოდით მას
და ვაწარმოებდით შეუკრძებელ პოლიტიკას, მაგრამ ჩვე-
ნმა უტაკტო ბრძოლამ ჩაიღურის წყალი დალია.

ეფიქრობთ, რომ ჩვენი დღეშივე ჩაცვივდებიან ის
პირები, რომლებიც დღესაც ღრმად ჩაუფიქრდენ ძველ გზას.
ამისათვის ურჩევთ ყველას, ღრმად ჩაუფიქრდენ დღევან-
დელ მდგომარეობას და არჩიონ ორში ერთი—ან ასრე-
ბული ხელისუფლება, მასთან თანამშრომლობა, ან და შა-
ვი რეაქცია.

ყველა ჩვენთავანი ჯრმბთ უნდა იყოს დარწმუნე-
ბული, რომ თუ რუსეთში დაცვა საბჭოთა ხელისუფლება—
საერთაშორისო რეაქცია აუცილებელია, მარა არა ისეთი,
როგორიც იყო 1906 წლებში, არამედ უფრო მეტად
სასტიკი, მეაკრი და ულმოხელი. ამისათვის, თუ დღევან-
დლამდის მას ვებრძოდით, დღეიდან თუ უნდა ვესიღოთ
მის გამარჯობას, განმტკიცებას და გაჯანსაღებას ჩვენი
მასთან დაახლოებით. ყველაზე მეტად უფრო მუშებს გვე-
მინია რეაქციის ვიციო წარსული ჩვენი გამოცდილები-
დანა, რომ პირველი მოქმედული გზიხი ჩვენ დაგვატყდა
თავზე, ნაპერტკეები კი ინტელიგენციას მოხდა, რომე-
ლმაც უფრო ადვილი მოიშუშა. მაკონებდა ერთი ანდა-
ნა: ძრბოა ხრამში გადავარდა, ვიკრმა ღრიალი მორთოო.

შევიტებენ—შენ რაღა ვაღრიალებსო! მან მიუგო: იმიტომ
ვეყვირი, რომ ჩემი ამოსათრევი იქნებოა... აი, სწორედ
მუშები ამას ვგრძნობთ, რეაქცია ჩვენს ზურგზედ ვადა-
იგლის და ამიტომაც პირველთა ჩვენ ვეყვირიო ხმაშალა
და ყველასათვის გასაგონათ: დროა ჩატეხილი ხიდი შე-
ვაკეთოთ და ყველად ერთად ვავიაროთ საერთო ჭიზნი-
საკენ. სჯობს გვიან, ვიდრე არასოდეს. გადავავლოთ თვა-
ლი წარსულს, უარყოფითი დაეგმოთ, დადებითი მხარეები
მივილოთ და წავიდეთ წინ, საერთო მიზნის, სოციალიზ-
მის განხორციელებისაკენ.

საქართველოს მენშევიკურმა პარტიამ ვერ დაუსვა
სწორი დიგენიზი გარემოებას, მან ვერ გამოინახა საერთო
ენა მეზურ-გლეხურ რუსეთთან.

აქ ორი შეუკრძებელი ინტერესი ეჯახება ერთიმე-
ორეს: ევროპა მოილტვის აზიისაკენ საექსპლოატაციოთ,
ხალხთა დასამარცხებლად, საბჭოთა ხელისუფლება კი სო-
ციალიზმის დროშის ასაფრიალებლად.

საქართველოს საციოხში არც ის შეთაურებია სასენ-
ბით მართლანი, რომლებმაც საბჭოთა წყობილება ძალით
დამყარეს აქ. იმ ეჟამდ ისეთი იყო ჩვენში ობიექტური
პირობები, რომ შესაძლებელია შიგნიითვე მომხდარიყო
გადატრიალება. მაშინ არ იქნებოდა საქართველოს სა-
ციოხი საერთაშორისო მასშტაბით ვადიდებულ.

მარა უნდა ვსატყვათ გულახდილათ, რომ მოხდა ის.
რაც უნდა მომხდარიყო: დღეს თუ ხელო საქართველოს
უნდა დასატრინებოდა სასენებით იმპერიალისტური სო-
ხელწიფიოები თავისი, კოლონიალური მიზნებით და ან სა-
ბჭოთა ხელისუფლება, რომლის აკვანი იყო რუსეთში,
და რომელსაც ასულგვემულებს სულ საწინააღმდეგო პო-
ლიტიკური და ეკონომიური მისწრაფებები.

კ. მაკარაძე.

რკინის ემიგრანტი

(მოგონება).

რკინის ემიგრანტს ვეახლით საზღვარგარედ ელა-
ღიბირი ილინი... ვინ წარამოდგენდა იმ დროს და იმ პი-
რობებში, რომ ეს მართლა და არა ჩვეულებრივი ხასია-
თის მქონე რევოლუციონერი, შედარებით ასე ადრე
შესძლებოდა თავის „რკინის“ სურვილების განხორცილე-
ბას... დიას! ამის წარმოდგენა არავის შეეძლო, მაგრამ
მას მიიწვ ევახლით რკინის რევოლუციონერი. პირველი
ნახვიდანვე შეატყობდი, რომ შენს წინაშე სდგას არა
ჩვეულებრივი გემპოლი, შურყვევლი ხასიათის ადამიანი.
ხასიათი ღრინის მართლაც რკინის ჭიანდა. ნეტავი
ჯანიც რკინის გამოსდგომოდა. მე ბედმა მარჯუნა ქო-
რისში ცხოვრება. ჩვენი ლიდერები-კი ზოგი ენებეში,
ზოგი ბერნში, ვენაში და სხვაგან ცხოვრობდენ. ხანგამო-
შვებით ესერი ჩამოდიოდნენ ციურისში, საცა მათ ზხე-
დავდით და ვისმენდით ლქცია-რევერტატებზე.

ღრინიც მოდიოდა ციურისში. გამართავდა მოხსე-
ნებას მულშევიტების ფრაქციაში და ჩქარა ბრუნდებოდა
ბერნში.

ვლადიმირ ილიჩს არ უყვარდა საჯარო ლექციების კითხვა.

ამიტომ, არა ბალშევიკ-ციურების ემიგრანტებს ლენინის მოსწენა, მისი ლაპარაკისთვის ყურის დაკვება და-გვეგვიანდა. პირადად მე ძალიან მიწოდდა ამ „რკინის ემიგრანტის“ ახლო ნახვა და მოსმენა.

ციურების ემიგრანტ მუშეზმა იმეპად თვით განვითარების წრე... ამ წრეში ლექციებს გვიკითხავდა სხვათა შორის ამხ სემკოვსკი. ამ ამხანაგმა მარქსის ფილოსოფიის სახით შემოგვაპარა მახის და ავენარიუსის ფილოსოფია—(ემპირიომონიზმი). პლენანოვს და ლენინს უწოდა ფილოსოფიურ საკითხებში მეტაფიზიკები. უნდა აღენიშნო, რომ ფილოსოფიურ საკითხში ლენინი და პლენანოვი ერთი აზრისანი იყვნენ. ამ საკითხმა ძალზე გაამწვავა საქმე ჩვენს უფრაქციო მუშათა წრეში, კულტსკი, პლენანოვი, ფრიც ადლერი, მარტინოვი და ვინ გინდა რომ არ ჩაერთა ამ კამათში.

აქ მომივიდა აზრით მენახა და მომესმინა ახლოს „რკინის ემიგრანტი“. ხსენებულ წრეში იყო სხვათა შორის ერთი მუშა ბოლშევიკი ავეიევი... წოდებული „Михаил Баян“ (მიძა ვანო).

გაუზიარე ჩემი აზრი ამ „ბიძა ვანოს“ და უთხარი: მოიწვიე ამხანაგი ლენინი და მამუსი ენახავი რაც ბიჭია ამხანაგი სემკოვსკი.

„ბიძა ვანო“ გააქნია თავი... მე ვერ იცნობ ასამაგ ჩვენს ლენინს... ყოველ შემთხვევაში ვცდილი... და მართლაც ჩემი ნატერა ასრულდა. „ბიძა ვანო“ ძველი, ცნობილი ბალშევიკი იყო. მას ილიჩმა უბრაო არ უთხრა და ჩვენ სიხარულს საზღვარი აღარ ქონდა, როცა თანხმობის მიღების შემდეგ გაეცაერთი ვანცხადება, რომ ამა და ამ დღეს ჩვენს მუშათა თვითგანვითარების წრეში ამხანაგი ლენინი წაიკითხავს ლექციას „მარქსის ფილოსოფია და ემპირიომონიზმი“-ს შესახებ.

გულის ფანქცალით მოველოდი ამ ბედნიერ დღეს... ერთი რომ ლენინის მოუტანებნდი, ახლოს ენახავდი და მეორე,—მიწოდდა, მიხაროდა სემკოვსკის დამარცხები.

ამ უკანასკნელს, ლენინი ჯერ არ მოსულიყო, რომ ფერი ექცა... ადრევე გრძნობდა დამარცხებას...

მოვიდა „რკინის ემიგრანტი“ ლენინი. გაიმართა ისეთი კრება, რომ თუ არ ეცდები ციურების იმეფი არა ახსოვს რა... ცუდი დღე დაუდგა სემკოვსკის და მის ემპირიომონიზმს. გაიმარჯვა მარქსის ფილოსოფიის მომხრეებმა და „მეტაფიზიკის“ სკამზე დასჯულდა თვით სემკოვსკი.

ჩემსა და „ბიძა ვანოს“ სიხარულს ხომ საზღვარი აღარ ქონდა... და სანამ ცოცხალი ვარ არც დამავწყვლდება ეს ამბავი... მით უფრეტეს გზლა, როცა მოვესწარი, ეი-ხილუ ამ ბუმბერაზი ადამიანის, რკინის ემიგრანტის მამაკაცმა. შორისმჭერტელობა...

კიდევ ერთი პატარა მოვონება.

1917 წელა... რუსეთის პირველი რევოლუციონერი გაღატაკი ლუბის ამბავი ლუბის სისწრაფით მიოდ მთელ ქვეყანას... შეინძრა საზღვარგაღრის ემიგრაცია... „რკინის ემიგრანტი“ აქცე რკინის ხასიათის პატრონი გამოდ-გა, მან პირველ კვირაზევე აფრინა რუსეთში ამხანაგებთან დაახლოებით შემდეგ დღეკვა: „სამკვეთი-სასიციო-

ცხო. ომი დროებით მთავრობას. არავითარი ნდობა კერენსკის... უკავებრით ქალაქის მუშები...“

ამ დღეშეამ დიდი კამათი გამოიწვია მაშინ ემიგრანტებში, მავრა ლენინმა განაცხადა, რომ მან იცის რას სწერს და რას ამბობს... ამის შემდეგ ის არ მოერიდა არავითარი დაბრკოლებას და პირველმა მიაშურა თავის საყვარელ საქმეს რუსეთში და ნაყოფს გემ დღეს ყველანი ეხედავთ...

„რკინის ემიგრანტმა“ დავეიმტკიცა თავისი რკინის ხასიათის სიმძლავრე. დასტოვა სახელი დაფიწყარი, საქმეინი სახელუაზნი და ჩვენ, ყოფილი მენშევიკი მუშები, თუმცა ცოტა დაგვიანებით, უბრუნდებით რა ჩვენი სისხლით მრავალთ შეღებულ ჩვენ საერთო წითელ დროშას, დიდი პატივისცემით აღვნიშნავთ ჩვენს გაზეთში დიდებული მასწავლებლის ლენინის ხსოვნას.

ს. დ.—ძ.

სუბა რაე რუსეთის წარსულიდან.

დიდი პოლიტიკოსი წარსოვდეს არ ცვაფილვარ და აღბად არც ვიქნები. თუ რამ შემოგნია და შემთვისებია, ისიც მხოლოდ ყოველდღიური პრესის მეოთხე გვერდიდან, —მავრა რუსეთის სოციალ-პოლიტიკურ ვითარებაზე ცოტა რამ თამამად შემიძლია ვსტეკა, და ვგონებ არ ვიქნები შემცდარი.

უდავო კემშარიტება,—თებერვლის რევოლუციამ უნდა დამთავრებულიყო კონტრ-რევოლუციით. ამის ნაშნები იყო უკვე ცხოვრების ზედაპირზე ამოტეტირებული დარაზული რეაქცია წალეკას უქაღდა მას.

კერენსკის კოალიციონურ მთავრობას ვერ დაუტარა მაგარი ხერხემალი, მასში ვერ იყო აღგზნებული რევოლუციონერი სულა.

პროლეტარიატის ძლევა-მოსილებამ შეანერია თვით-მპყრობელობის კვდელი და იგივე პროლეტარიატი მოითხოვდა თავის მთავრობისგან გადაჭრილ რევოლუციონურ საქმიანობას.

რევოლუცია მოექცა ბუნებრივ გაღრმავების პროცესში, მავრამ მას გასაქანს არ აძლევდა ბურჟუაზიულ-კოალიციონური პრიციპი მმართველობას.

მაშინდელ დროებითი მთავრობას მოაკლდა მშრომელი ხალხის თანაგრძობა. მისი საქმიანობა გამოდგა უსიცილო, უნაჯო, ადრე თუ გვიან მას ადგილი უნდა დაეთმო ცხოვრების სინამდვილისათვის. რევოლუციის ღირსეული მემკვიდრე მას კარგში უტყდია.

ბოლშევიზმი დაეშვა კომუნიზმისაკენ. მენშევიზმი გაიმეჯნა მას სასტიკი ბრალდებებით: „მარქსისტული შემეცნება გათელეს, უტოპიური მიზანი დაისახეს; უბრა ბოლშევიკებს ტერორის საშუალებით სურათა თავს მოახვიონ ქვეყანას ისეთი პოლიტიკური ფორმა წყობილებას, რომელიც ეწინააღმდეგება ჭმცხოვრებთა უმრავლესობის სურველებს და ქვეყნის ეკონომიურ განვითარების საერთო პირობებს“.

ეს იყო ომი პრინციპიალური შეტრეგებლობისა, ომი ბოლშევიზმ-მენშევიზმისა.

იღმა გამოყოფისა ჩაისახა ჯერ კიდევ ოქტომბერში, ხოლო ოსმალთა შემოსევა ეს იყო ერთი მთავარი ეპიზოდი, რომელმაც დააჩქარა ეს პროცესი, პროცესი აგრესიულ პოლიტიკისა იმ ხალხის წინააღმდეგ, რომელნიც ცვრილობიდან სოციალისტურ რევოლუციის მთელს თავის შეგნებთან და შეძლებით.

ჩვენ ვიცით, რომ საქართველო მისი გეოგრაფიული მდებარეობით გზა და ხდია დასავლეთ-კავკასიისტური ევროპისა.

ვიცით ისიც, რომ საქართველო, რომელსაც არ გააჩნდა საკუთარი ეკონომიკა, დამოუკიდებლობის შემდეგ ფაქტობრივად გადაიქცეოდა დასავლეთ-ევროპის კავკასიისტების საეკონომიკოდ, და მასთანამე ასეთ საქართველოს თუნდაც „ნეიტრალურს“ საშუალო რუსეთი ვერ მოითქვამდა. და სრულიად ბუნებრივად უნდა ჩაიფიქროს აქტი საქართველოს ვასაბუკების, რომლითაც პატარა, მაგრამ რევოლუციონური წარსულით ამაყი საქართველო შეუერთდა ჭირში და ლხინში რევოლუციონურ რუსეთს.

როგორ დააფასა თებერვლის პოლიტიკური მომენტი საქართველოს სოც.-დემოკრატიამ?

ალისტრო ვადაკორია.

ახალი გზით

ურემი რომ გადაბრუნდება, გზა მერე გამოჩნდებაო, ამბობს ქართული ანდაზა.

პოლიტიკაშიაც ხშირია ასე ხდება: როდესაც რომელიმე მოძრაობა მარცხდება, მერე თვალწინ ავტუშებით ის შემდგომი ნაბიჯები, რომელიც ამ მოძრაობის ქვა-ქუთხებით მიგაჩნდა, რუსეთს უშვებდათ გქონდათ წარმოდგენილი, უწიოთ და მახინჯათ გეტყვენათ, რასაც სწორ გზათ ჰხატავდი, გამართლებულთ გადაგექცევათ.

მაგრამ ის, რაც ებატებოდა მეურმეს, არ ებატებოდა პოლიტიკოსს. ხალხი ურემში გაბმული ხარი არ არის, რომ გადასაჩეხათ გაიმეტოთ. მუშათა კლასი იმისათვის კი არ უცხადებს რომელიმე პარტიას ნდობას, რომ როგორც ამ უკანასკნელს მოესურვებოთ, ისე იფარჯიშონ მის ზურგზე; არა, მუშათა კლასი არც საექსპერიმენტო ცხოველია და არც სახარბაზნო ხორცი. ის ცოცხალი ორგანიზმია, რომელსაც ცხოვრებამ არაუფა არსებულ პირობებში ყოფნა და რომელიც იბრძვის ამ პირობების გადასახალისებლათ, ვარდასაწმენლათ.

ბელადი კი ის ლამაზი უნდა იყოს, რომ უნათებლეს მას გზას ჭეშმარიტებისას აღთქმულ სამეფოში შესასვლელათ.

ყოფილ მთავრობის წარმომადგენლებმა ვერ გაუმართლეს ქართველ ხალხს ეს ნდობა; მათ ვერ აუღეს ალღო ჩვენც ცხოვრების სინამდვილეს, ვერ გაითვალისწინეს ამა თუ იმ გადასაღმებელი ნაბიჯების გამანადგურებელი შედეგები და ამ რიგათა განიცადეს ის კრაზი, რომელსაც არ აპატიებს ისტორია.

რევოლუცია ისეთი რთული მოვლენაა, როდესაც ცხოვრების დღილი და მოვლენები ისე, ვით კინებატოგრაფის სურათები სწრაფათ იცვლებიან; და ჩრდოს ისი

თავი და ასი თვალი უნდა გქონდეთ, რომ გავიგოთ ეს მოვლენა, მიუხედავთ მის საიდუმლოებას და გადადგათ ის ნაბიჯი, რომელიც ამ რევოლუციონურ მოძრაობიდან გამომდინარეობენ და მისი კანონებს ეფარდებიან, რათა გამოხვიდდ გამოარჯევული და გამართლებული.

ბევრჯერ მოიტეკამ და ეხლაც ვიტყვი: ჩვენი ყოფილი ბელადები პოეტები ვახსენებ და ისიც საღ, ევროპაში! საქართველოდან მათ მხოლოდ ბუნების სილამაზე და სიმშვენიერე წაიღეს, ხოლო ქართული რეალობა და სინამდვილე დღესაც ვერ შეუგნიათ. მათ მიზნათ მხოლოდ საქართველოში სახელმწიფოს ძალა-უფლების სულში ჩაგდება დაისახეს და ისიც ისეთ საშუალებებით, რომელსაც შედეგათ უნდა მოჰყვეს ქართველი ერის განადგურება და ამოკლება.

ებლა ხშირათ გაიგონებთ ხოლომე ირლანდიის ბძობას დამოუკიდებლობისათვის, მის რაინდულ თავაგანძირებას და ავიწყდებათ ის, რასაც გუშინ ამბობდნენ. იცავენ იმას, რასაც გუშინ ებრძოდნენ.

და, რაც სასწაულებრივი და საკვირველია, დამოუკიდებლობას ამტკიცებენ და აღდგენენ იმ მიპერიოდისტური ინვლასის ჯარების საშუალებით, რომელიც ებრძვის ირლანდიის, ეგვიპტის და ინდოეთის დამოუკიდებლობას.

ლოზუნგი: „საქართველოს დამოუკიდებლობა“ ასე უნდა შევადარნოთ: საქართველოს კავშირი რუსეთთან, მაგრამ არა ნიკოლოზის, არამედ საბჭოთა რუსეთთან, უემისით ცხოვრება მას არც წარსულში შეეძლო და არც ეხლა შეუძლია. მაგრამ ზედმეტი არ იქნება, თუ დაუბატებთ: თუ წარსულში, ნიკოლოზის დროს საქართველო დაჩაგრული და უფლება-აყრილი იყო, ეხლა მით უმეტეს არ შეუძლია მას უთავისუფლოთ და უუფლებებოთ ცხოვრება.

აი ამ თავისუფლებისა, უფლებისა და ეკონომიურათ აღორძინებისაქენ უნდა იყოს დღეს ყოველი ქართველის ყურადღება და მხედველობა მიყრობილი და არა იმ შვე ზღვისაქენ, რომელსაც მხოლოდ მიპერიოდისტური დრედნოტებისა და ახალი უბედურების ამოგორება შეუძლია.

კ. კლაძე.

ჭიბუხრის შავი-ქვის მკანველობა.

(წერილი პირველი).

საქართველოს სამთო მრეწველობათა შორის ყველაზე უფიქრის და მსოფლიო მნიშვნელობის დარგათ უნდა ჩაითვალოს ზემო იმერეთის ანუ ქიათურის შავი-ქვის მრეწველობა, რომელსაც იმავე დროს ბაქოს ნავთის შემდეგ უკავია პირველი ალავი მთელ ამიერ კავკასიაში.

ეს რეკვილი და შესანიშნავი მაღანი, ვ. ი. შავი-ქვა აღმოაჩინა წარსულ საუკუნის 70-იან წლებში ცნობილმა გეოლოგმა სიმონოვიჩმა და თავის სიერკით, ტოპოგრაფიულ მდებარეობით, ფენების პორიზონტალის მიმართულობით, ადვილად დამუშავებით და თვით მდინარე-გი ლირგებით (უზთავრესად იგი შეიცავს პირობითი ზიჯს

(MnO_2), ითვლება ყველაზედ უმდიდრეს და შესანიშნავ მარკანეტის მადნათ მთელ მსოფლიოში.

სოფ. სალითიდან სახეობედ და წირქვალის მთიდან სოფ. კობახულებედ ზემო იმერეთის ვრცელი ფრიალო, დასერილი მდ. ყვირილით და მის შემდინარე ხევ-ღელეღებით, რამდენიმე ათეულ ოთხუთხ ვერსის სიგრძეზე სასევა სხვა და სხვა სისქე ტენიების შავი-ქვის სწორი ფენებით. ამ ფენების საერთო სისქე აღის $1\frac{1}{2}$, ადლი-დან 4 ადამამდე. მეცნიერთა ანგარიშით, კიათურის შავი-ქვის რაოდენობა აღმეტემა 18 მილიარდ ფუთს, რაც საესებით იკმარებს 800 წელს, რომ წლიურათ ვიღოთ და უცხოეთში გავზოდოთ 60 მილ. ფუთი კვა. აქედან ადგილი მისახვედრია, თუ რა მნიშვნელობას წარმოადგენს ეს ჩვენი მადანი მსოფლიოს მძიმე ინდუსტრიისათვის და რა დიდ ბუნებრივ განძს შეიცავს იგი თვით ქართველი ერისათვის.

სხვა და სხვა დროს მომხდარი ქიმიური ანალიზები ინგლის-გერმანიაში და ჰოლანდია-ამერიკაში მოწიბონენ, რომ ჩვენი გატანილი გაურეცხავი შავი-ქვა შეიცავს წმინდა მარკანეტს (Mn_2O_3) 48-52%/ს, სინესტას (Fe_2O_3) 4-10%/ს და კაეს (SiO_2) 7-11%/ს. იგივე მადანი გარეცხილი კი შეიცავს წმინდა მარკანეტს 55-57%/ს, სინესტას-5-7%/ს და კაეს 5-7%/ს.

ზოგიერთ სოფელში კი, მაგ. მღვიმეში, ზედარგანში, შეტრატში, დარკეთ-პერევისანში და სხ. მოთხოვება საკმაო ბლამად წმინდა პერიტისი, ე. ი. ფორიდ მალა-ლი ხარისხის მარკანეტი, რომელიც შეიცავს 85-დან 91%/დ წმინდა მარკანეტს. ეს პერიტისილი ჩვენგან გააქვთ უცხოეთში ყოველწლიობით რამდენიმე ასიათასი ფუთით ჯიბრის მიზნისათვის და ფასობს 2-3-ჯერ უფრო ძვირით, ვიდრე ჩვეულებრივი შავი-ქვა.

ყველა ამ ზემოხსენებულ თვისებებით აიხსნება ჩვენი შავი-ქვის მრეწველობის შედარებით ჩაბირი ზრდა და განვითარება, რაც მობდა მეტადრე კიათურა-შორაპნის რკინის გზის ლიანდაგის გაყვანის შემდეგ, აგრეთვე მისი დიდი მოთხოვნილება მსოფლიო ბაზარზე და როლი სალითონო მძიმე წარმოებაში.

II

ბევრ უნდა აღნიშნოთ, რომ უკვე 45 წელია, რაც დიიწყო და გაიზარდა შავი-ქვის მუშაობა ზემო იმერეთში, მაგრამ დღემდე, საშუაბარით, ჩვენი ქვეყნის შეგნებული საზოგადოების უმეტეს ნაწილს არა აქვს ნახული და ოდნავ გაცნობილი ჩვენი შავი-ქვის მრეწველობა. ბევრმა ისიც არ იცის, თუ რა არის ეს შავი ქვა, რისთვის ხმარობდნ მას, ეს რაში მოაქვთ იგი უცხოეთში ყოველ წლიობით 40 და 50 მილიონ ფუთობით. ასე გასწიჯვო, დღემდე ერთი პაწია წიგნაკიც კი არ მოგვეპოვება ქართულ ან რუსულ ენაზე ამ ფორიდ საზოგადოებო მადნისა და მრეწველობის გასაცნობათ. უოველივე ეს კი უნდა მიეწეროს ჩვენს კულტურულ ჩამორჩენის და მკონა-რობას. ამიტომ არ იქნება მეტი აწიშნოთ მოკლეთ საერთოდ შავი-ქვის დანიშნულება უცხოეთის ინდუსტრიაში და კერძოდ ჩვენი მადნის დიდი მნიშვნელობა.

თავდაპირველად განხალციულ ქვეყნებში შავი-ქვას ანუ მარკანეტს ხმარობდენ ქიმიურ ლაბორატორიებში

რთულ ნივთიერებათა შესაქმნელად საიფთაიკო და სტენიკო საჭიროებისათვის. ამიტომ შავი-ქვის მოთხოვნილება დღევანდელთან შედარებით იყო ფრიალ მიერე. მხოლოდ ამ 60-80 წლის წინან მარკანეტს მიეცა სალითონო ინდუსტრიაში მეტათ ფართო ასპარეზი, რადგან აღმოჩნდა, რომ რკინა-ქვანაშპირთან შერევით და ერთად გადადნობით დომენის დიდ ლუმებლში შავი-ქვა იძლევა ფრიალ მაგარს, დაუფავანს და გამძლე ფოლადს, რომელსაც უწოდებენ ფერო-მანგანს, ე. ი. რკინა-მარკანეტს. ამ ფოლადთან კი აშხადებენ უმთავრესად რელსებს. აგრეთვე ამავე შავი-ქვის საშვალებით ამჟამად აშხადებენ სარკოვან-ფოლადს ანუ გერმანულ სახელწოდებით შპიგელპაიზენს და სხ.

ამ აღმოჩენის დიდიან შავი-ქვის მოთხოვნილება ევროპა-ამერიკაში დიდათ გაიზარდა. იგი იზრდება საოცარი სისწრაფით უმთავრესად 1914-1917 წლებიდან, ე. ი. მსოფლიო ომის დროს, მეტადრე კი მის შემდინ და დღეს ამ ლითონის საყოველთაო წლიური მოთხოვნილება აღმებატება 120 მილიონ ფუთს. მასთან სამწველდ მატულობს იგი ყოველ წლიობით როგორც ინგლის-გერმანიაში, ისე უმთავრესად ჩრდილო-ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ეს მოთხოვნილება იზრდება ამ ეჟმად ისეთი სისწრაფით, რომ შავი-ქვის სამრეწველო რაოდენობა კვრ ეკმაყოფილებენ მას და ამ სახით გერმანია-ინგლისი და მეტადრე ჩრდ. ამერიკის შტატები განიცდიან შავი-ქვის შიმშილს.

ქვეყნის შავი-ქვის მოთხოვნილება გაიზარდა სწორეთ იმ ქვეყნებში, სადაც აქვთ ბლამით რკინა-ქვანაშპირის მადნები და ასეც გამო იქ ვახალცილება მძიმე ინდუსტრია, ე. ი. რკინის, თუჯის და ფოლადის დამზადება, ამ ლითონებიდან კი სხვადასხვა საჭირო ნივთების დამუშავება. ასეთი ქვეყნები კი უმთავრესად არიან: გერმანია, ინგლისი, საფრანგეთი, ბელგია და ჩრდილო-ამერიკის შტატები. ამ 20 წელიწადში კიდევ როგორც მძიმე ინდუსტრია, ისე შავი-ქვის მოთხოვნილება წარმოიზება და საკმაოდ გაიზარდენ შევცა-ნორვეგიაში, ავსტრალი-უნგრეთში, რუსეთსა და იაპონიაში. მაგრამ ამათი მოთხოვნილება შავი-ქვას შედარებით ზემო აღნიშნულ ხუთ სახელმწიფოსთან ფრიალ მიერეა და შეიცავს მხოლოდ მსოფლიო მოთხოვნილების რამდენიმე პროცენტს.

სანამ აღმოაჩინდენ კიათურის შავ-ქვას აღნიშნული ქვეყნები ეკმაყოფილებდენ თავიანთ მოთხოვნილებებს როგორც შვედეთე აღმოჩენილ მარკანეტი, ისე უმთავრესად ესპანისა და ოსმალეთში აღმოჩენილ მდარე შავი-ქვით. მათი კი შემდეგ მიემატა ინდოეთის ორი დიდი რაიონი, სადაც მონახეს საკმაოდ კარგი ღირსების მარკანეტი. ბოლო ხანებში კიდევ ამ ქვეყნებს მიემატენ ჟუნ-ბული კუბა, აფრიკის ოჭროს ნაპირი და მეტადრე ბრაზილია, სადაც ამ 15-20 წლის წინ აღმოჩნდა მეტად კარგი ღირსების შავი-ქვა, მაგზამ განსაზღვრული რაოდენობის. ამიტომ ეს მადნიანი ადგილები ამ მიერე ხნის მანძილზე გამოიყენებენ მეტად სამწველდ. როგორც ჩანს, არც ინდოეთის მდარეობა მდინარეა შავი-ქვის რაოდენობით, რადგან მიუხედავათ როგორც ქვის კარგი ხარისხისა, ისე წარმოების ტენიკის და ტრანსპორტის უპირატესობისა ჩვენს შავ-ქვასთან შედარებით, ინდოეთის შავი-ქვის გა-

საღებო-ექსპორტო სრულდაც ვერ გაიზარდა მოსოვი-
ნილებს მიხედვით და ვერ აკმაყოფილებს თვით ინგლი-
სის უშვალ ბაზარსაც კი.

ამრიგათ ქიათურის, შვე-ქვის ამ კამად მსოფლიო
ბაზარზე არ ყავს სამწინეთი სერიოზული მეტოქე, რო-
მელთა შესაძლებელი გახდებოდა მეტოქეება და ფასების
დაწვეა ბაზრის დასაპყრობათ ან და უკვე დაკავებულს
შესარჩენათ; და თუ ჩვენი მარგანეცის წარმოება განვი-
თარდა ისეთივე ტემპით, როგორც ეს იყო მსოფლიო
ომის წინა წლებში (რომ იგი განვითარდება, ამის აშ-
კარა საბუთები უკვე გვაქვს), იგი მალე დაიბრუნებს ომი-
სა და რევოლუციებით დაკარგულ მუშტრებს და კვლავ
ინდლუტა გაბატონდება უცხოეთის ბაზრებზე. თუ ომა-
დ ჩვენი შვე-ქვა ფარავდა მსოფლიო მოთხოვნილების
35 და 40%-ს, ამერიკიდან თამამად შეუძლია დაფაროს
70 და 80%-ს კი. და რომ ეს არაა რეალური სიტუაცები,
ამის აშკარა საწინდარია: 1. შვე-ქვის მოთხოვნილების
საარაკო ზრდა მსოფლიოს მძიმე ინდუსტრიაში, მით გა-
მოწვეული მარგანეცის შემზღობა და ფასების სამწინეი
აწვეა; 2. საშუალო და კარგი ღირსების შვე-ქვის მად-
ნების რაოდენობის საყოველთაო სიმცირე, 3. თვით ქია-
თურაში შვე-ქვის მალაროების და მთელი წარმოების
კონცენტრაცია, საწარმოო ტენზიის და ტრანსპორტის,
ე. ი. ქვის დაშუშების, მალარობიდან შვე ზღვამდე
გადასვლის სამწინეი მოწყობა, გაუმჯობესება და გაიაფე-
ბა. და 4. თვით გამოდებული შვე-ქვის ღირსების დიდათ
განკარგება სარეცხი ქარხნების მეოხებით, რასაც ერთი
უდღესი მნიშვნელობა აქვს მსოფლიო ბაზარზე და მით
სალითონო მსხვილ ინდუსტრიაში.

ვ. რ.

ახალი სკოლა

განათლების ფრონტი მთელი რესპუბლიკების კვე-
შიაში მესამე ფრონტად არის აღიარებული. განათლების
საკითხი, თავისთავად მნიშვნელოვანი, განსაკუთრებულ
მნიშვნელობას და სიმწვავეს იმენს მცირე ხალხთა მიმართ.
ამის მეტყვეება არ დასჭირდება ქართულ მუშა-
გლებს და ინტელიგენციას. აქ განათლების ფრონტზე
ბრძოლის დროს საჭირო ხდება უწინარეს ყოვლისა იმ სო-
ციალურების აღება და განადგურება, რომლებიც ძველმა
დიდშაქობითმა პოლიტიკამ ასი წლის მანძილზე საფუ-
ძლიანად და მტკიცედ ააშენა.

აქ საჭირო ხდება ეროვნულ ნიადაგის გულმოდგე-
ნიან გაწმენდა, გასუფთავება მის გამომჟღავნებელ მანეთა-
გან და შემდგმ სეთივე გულმოდგინებით ახალი თესლის
მოღება.

ამ მუშაობაში უკანასკნელი ადგილი არ უკავია სკო-
ლის საკითხს.

ხალხის კულტურული კეთილდღეობის საუკეთესო
საშობად სკოლა შეიძლება ჩაითვალოს უწყყმანოდ.

სკოლა, რასაკვირველია, ვერ გადააბრუნებთ თავზე იმ
მატერიალურ ბაზას, რომელზედაც ვითარდება ხალხის
კულტურა საერთოდ; ისე რამ, საბოლოო ანგარიში სკო-
ლის საკითხი ამა თუ იმ საბედწიფითსათვის მისი ეკო-

ნომიური საკითხის მეორე შპარკა, სკოლის განვითარების
დონეს საზღვრად უდევს ეკონომიკის განვითარების დონე.
სასკოლო რეფორმის ისტორიაც კაცობრიობის ის-
ტორიის მანძილზე—სწორედ ამ თვალთარისით უნდა
იქმნას განხილული. სკოლის შინაარსი და ფორმა იცვლე-
ბა იმდენად, რამდენადაც საზოგადოებრივი ცხოვრების
მთავარი ფაქტორია—ეკონომიკა.

თანამედროვე ძიება სკოლის სფეროში სწორედ ამ
ნიშნას ქვეშ ვითარდება.
რევოლუციამ მოსპო მთელი რიგი სხვა და სხვა
ტიპის სკოლებისა და მათ ნაცვლად შერეოილო მთლიანი
შრომის სკოლა.

რას ნიშნავს ეს? ეს ხომ არ ნიშნავს სკოლისათვის
მხოლოდ საბელის შეცვლას? რასაკვირველია არა. ამისათ-
ვის რა საჭირო იყო რევოლუცია.

ეს საბელის შეცვლა, შექველვა სკოლის პრინციპებს
შეეხება, უშეველია, ის ღრმად სთბრის იმ საძირკველს,
რომელზედაც ამოყვანილი იყო ძველი სკოლის შენობა. ამ
საძირკველიდან ის ქვეს ქვაზე არ სტოვებს.

ძველი სკოლის შრომის სკოლად შეცვლა არც იმას
ნიშნავს, რომ მასში შეტანილი იყოს შრომის ელემენტი
და ამათ დამთავრდეს პედაგოგიური რეფორმისტული
ძიება.

შრომა ერთად ერთი ფაქტორია, როგორც გარემოს
გასაცნობად, ასათვისებლად, ისე საზოგადოებრიობის ჩა-
მოსაყვარებლად. შრომის პროცესში იქმნება ცოდნა, შრო-
მის პროცესში ხდება საზოგადოებრიობის დიფერენცია,
განვითარება.

აი, ამ გავებით არის შეტანილი შრომა განახლე-
ბულ სკოლაში.

აქ უნდა ითქვას აშკარად, რუსეთის ამეშავებულმა
პედაგოგურმა აზროვნებამ მეტად საყურადღებო საკითხი
წამოაყენა—მარქსიზმი და პედაგოგია.

აი, ამ ფართე გზაზე ცდილობს ვამოსვლას ამოძრა-
ვებულ პედაგოგიურ აზროვნება.

უშეველია, გაუკავფავია ეს გზა, მის გამკაფფთ არა
აქვთ არავითარი ტრადიცია, სამაგიეროდ ხელში უჭირავთ
საიმედო იარაღ, რომელსაც მარქსიზმი ეწოდება.

დღეს საკითხი თეორიულ გამოკვლევის საუფებურს
გასცლიდა და საკმე ეხება სკოლის ორგანიზაციას ამ თე-
ორიულ საფუძველების მიხედვით.

ამ მხრივ მეტად საყურადღებოა რუსეთის სამეცნიე-
რო საბჭოსთან არსებულ სამეცნიეო-საპედაგოგიო სექ-
ციის მიერ შემუშავებული სასკოლო პროგრამა. ამ პრო-
გრამით სკოლაში შრომა შედის არა როგორც უბრალო
ელემენტი, არამედ ის იქვეა სკოლის ქვაკუთხედია, მის
გამოსავალ წერტილად. ამის დასაბუთება ის დებულება,
რომელიც ამტკიცებს, რომ შრომით მეცნიერება არის
ყველაფრის ამომწყურავი მეცნიერება. აღმზანი ზღვნებას
ეცნობა იმიტომ კი არა, რომ იმათვე ბუნდაყოლილი
აქვს ცნობისმოყვარება, არა,—ეცნობა თუნდაც შრომის
რომ ის არის მისი შრომის ობექტი, ბუნების დასამოწ-
ჩილებლად იხარჯება მისი ძალ-ღონე.

მეორეს მხრივ, საზოგადოებრივი ცხოვრება იცვლე-
ბა ეისმე ყინინარებით კი არა, არამედ იმიტომ, რომ ის
არის თავისთავადი, ის ხუნდაშენია ეკონომიკისა; ის ფუნქ-
ციაა იმვე შრომისა.

აი, ამ ზოგად დებულებაში ყველაფერი თავისდება, აქ იმემა მტკიცე, დაურღვეველი კავშირი ბუნებრივ და სოციალურ მოვლენათა შორის. ამ მომხიბლავ მთლიანობაში და სიმარტივეში მოცემულია კაცობრიობის ისტორია. პირველყოფილ იდამიანიდან მოყოლებული თანამედროვეობამდე; ეს სოცრად მარტივი და დახვეწილი ისტორიაა.

რასაკვირველია, ადვილი საქმე არ არის სკოლის ორგანიზაციის მოწყობა ამ საფუძველზე, სკოლის პრაქტიკაში მისი განხორციელება, მაგრამ როცა პრინციპი სწორი და ნათლად წარმოდგენილი გაქვს, როცა ის ღრმად გაქვს შეთვისებული, ამით მისი განხორციელების სიმძლე უკვე ნასწავლად დაძლეული გაქვს.

ამ მთავარ დებულებასთან დაკავშირებით თანამედროვე პედაგოგიური მიზეზ წინ აყენებს დებულებას: სწავლება უნდა დამყარებული იყოს მხარეთ შესწავლაზე, მხარეთმცენარეობაზე.

ეს დებულება ორგანიზულად დაკავშირებულია პირველ მთავარ დებულებასთან, მეორე პირველიდან გამომდინარეობს.

მართლაც, შრომა ეს ბუნების შესწავლის და საზოგადოებრიობის ფაქტორი, ვითარდება განსაზღვრულ კონკრეტ პირობებში. აი, ამ კონკრეტო, რეალური პირობების გაიგე სკოლის ორგანიზაცია წარმოუდგენელია, დაუშვებელია. მხარეთმცენარეობა ყველაფერს იტევს თავისში; ბუნება მთელი მისი თავისებურებით, რომელიც თავის დას ასევე შრომას და იქედან გამომდინარე საზოგადოებრიობას, როგორც წარსულში, ისე აწყუშო. აქედან უკვე თავის თავად იზადება გარკვეული პერსპექტივა, რომელსაც იძლევა მთლიანი და გარკვეული მარქსისტული მსოფლმხედველობა.

ჩვენის ბრით, ეს არის ის უმოთაგრესი, რაც ახასიათებს დღევანდელ პედაგოგიურ კვლევა-ძიებას—ძიებას, რომელსაც ეწყობა ახილბ სკოლა.

წერილის თავში ვთქვით, განსაკუთრებით ჩვენისთანა ერებისათვის, რომელთაც განუკლიათ დიდმკურნებლობის სუსხი, აქტუალური მნიშვნელობისაა საკითხი სკოლის რაციონალური ორგანიზაციის შესახებ. ჩვენ წინა მწიგნობრულად, სქოლასტიკრიდ გეისწავლიდნ რაილცას, რასაც არც ერთი შეხების წერტილი არაა ჰქონდა ჩვენ სინამდვილესთან. დღეს კი ჩვენი სინამდვილის შესწავლაზე დაყრდნობით მოსწავლე ახალაზრობა მეთოდოლოგად უნდა ჩაეხმთ აქტიურ მუშაობაში და ამრიგად შექმნათ საკაცობრიო საუკეთესო იდეალებისათვის შეგნებული მებრძოლი მოქალაქენი. საიამისო პირობებში არის.

იუ რამდენად ახლას ბრის ჩვენი ახლანდელი სკოლა ამ პრინციპებთან, ან რა გაკეთებულა ამ მიზართულებებით, ამაზე შეძლეა.

გ. ქაჩივილის ლაქსები.

1. შრომის პანგები.

ისმის ღგანდგარი,
მჭუბარი,
ჩქარი,
ცეცხლი და ორთქლი
ქვიბებს აქიბებს;
და ელექტრონის
მდინარის ღვარი,
როგორც ზღვის ქარი,
უღის მანქანებს.

ურიცხვი მუშის
მყარი და გული,
დაკორყებული
ურიცხვი ხელი,
რა ლამაზია,
რა დიდებული!—
იკურთხოს, ძმებო,
თქვენი სახელი!

2. ხალხის გული იჩემი ჩონგური.

ხალხის გული იჩემი ჩონგური
და ძარღვები კი—გამძლე სიმები;
ოქროს მაგივრად მას ამკობს მური
და მედიღური გაისმის ხმები.

რა წამსაც-სიმებს ჩამოგყარადი—
მეის ათროლიდბა ათისი გული;
და ამ წკრიალა პანგების ზეირთებს
ისმენს და მისდღეს ყველა ჩაგრული.

ვიცი, ბებრს იგი არ იამება,
არც საჭიროა დაუფლან ყური,—
რადგან სიცოცხლე მოეშაამებთ,
რომ მოისმინონ პიბნი მუშური.

ჩვენ კი, შრომის და ბრძოლის ღონგური,
დებეკრით, მკონარებს დაუფრთხობთ ძილი,—
რომ აზანზარდეს გრდმელი და ურო,
როგორც ქარხნების მხენ მოახილი!

დაგვეზგარით საართო საგაგუი!

(მშრომელ ინტელიგენციის საყუარადეკობად.)

საკატელოს, როგორც ხატარა ერს, არ შეუძლია,
ამ სტრთაშორისო ჭიდილის ხანში ცალკე ყოიენი.
მაგრამ საკითხია, ვისთან იმეზობლოს, ვისთან იკავშიროს. ვისთან იმეგობროს...

ჩვენ გადაპრით უარყოფით თვალთმაქც ევროპასთან შეგობრობის კავშირს, საქართველოს ევროპის მოიმიღეს მრავალი უზედურება დაიჭდა თავს.

აგვისტოს ავანტიურა საქართველოს ისტორიაში სისხლის ფურცლები ევროპის იმპერიალიზმის კალმით დაწერილი.

ვინ სისხლის ფურცლებს გვიწერს ისტორიაში, მას უნდა უზარუნთო პირი, ის უნდა ამოფეხრათ გულის სიღრმეში.

მის პოლიტიკას უნდა დაუპირდაპიროთ—ქართველი ერის მხსნელი პოლიტიკა.

იმპერიალიზმისათვის სულ ერთია—ოლონდ გააქეთოს თავისი საქმე, და პატარა ერი შეეწირება თუ არა, ამას ანგარიშს არ უწევს.

ეს დავემტკიცა ჩვენ აგვისტოს ავანტიურამ. დასაგმობია ყოველივე ავანტიურა და მასთან ერთად ევროპის ეხლანდელი თვალთმაქცური პოლიტიკა.

დღევანდელი ჩვენი მდგომარეობა გვიკარნახებს მოყერილობით ჩვენ თავს, სამუდამოთ დავემოთ ძველი გზა და დავედეთ ახალ გზაზე.

ახალი გზა მიდის ქართველ ერის ეკონომიურ აღორძინებისაკენ.

ჩვენი კავშირი საბჭოთა რუსეთთან—როგორც საშხედრო; ისე საგარეო და ეკონომიურ დაარგებში აუცილებელია.

ჩვენ ვაღვიარებთ გზას ევროპისაკენ საქართველოს დამაღმეველ გზათ და გზას რუსეთისაკენ—კავშირის საბჭოთა ფედერაციათან ერთად—ერთ საქართველოს მხსნელ გზათ.

ეს გზა იქნება საქართველოს აღორძინების გზა და ამიტომ საჭიროთ ვცნობთ მოუწოდოთ ყველას, ვისაც კი სტატიკა გული საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის, ვისაც სურს საქართველოს განვითარება, დადგეს საბჭოთა ხელისუფლების ნიადაგზე, ითანამშრომლოს მშართვლ პარტიასა და მთავრობასთან.

მუშებმა უკვე ვადადგეს ამ მხრივ ნაბიჯი და დღეს სურთ იმ ახალ საქმეში მათთან ერთად იყოს ყველა, ვისაც გული შესტკივა საქართველოსათვის—ქართველი მუშისა და გლეხის სახელნიერო.

მუშები მოუწოდებენ ყველას ვინც კი ამდენი ხანი ტყეში იმალბა, იმ საზღვარგარეთის მიუღებთ საქართველოსათვის ამ სამი წლის განმავლობაში თითო-თითოზე არ დაუკრავს, შემოიკრიბონ ამ ახალ გზის გარშემო და ჩაენან საერთო აღმშენებლობითი მუშაობაში.

ყველამ უნდა დაგმოს გზა ნავალი და დადგეს საბჭოთა ხელისუფლების ნიადაგზე.

ცენტრში ამ მხრივ უკეთესი მდგომარეობაა. ცენტრში კონტრა ყოველივე, იქაური მუშები და მშრომელი ინტელიგენცია უფრო ადრე და ახლო ცნობა ყოველივეს. ის კიდევ თანამშრომლობს ხელისუფლებისათვის, მაგრამ საჭიროა პროვინციაში შერიგების ლოზუნგის გადასარღო.

პროვინციაში ჩვენი მშრომელი ინტელიგენცია სრულიად გაიერიებულია. მისი ხმა გერჯერობით ჩვენ ირ გავგიჟონი. მუშებს ძალიან ვეინტერესებს, რას ეტყვის ის იმ ახალი გზის შესახებ პროვინციის.

ამიტომ დრო არ არის ჩვენი მოაზროვნე და მშრომელი ინტელიგენცია გაზრდეს და შორიდან უფრო მუშაობა კომისიის საქმიანობას იმ დროს, როცა ის უნდა ამოუდგეს მას გერდში და თავის ამხანაგთ მოუწოდოს ან წერით ან ავტოკითით გამოხეზილებისაკენ, რათა მათ თავი დაანებონ ევროპის იმედებს და საქართველოს აღორძინებისათვის გაუყენ ან ახალ გზას.

ჩვენი მშრომელი ინტელიგენცია მართალია, შევეკითხება: რა უნდა იმ ხალხს—ჩვენ ვმუშაობთ მეცნიერებაში—ლიტერატურაში და მეტი რა ექნათო!..

მაგრამ დღეს არ არის მარტო წიგნება—ან ჯდომის დრო. დღეს, როდესაც პროვინციაში აქა-იქ ჯერ კიდევ რაღაც დამატეველი იმედებით ცხოვრობენ, საბჭოთა საქართველოს მშრომელ კულტურულ ინტელიგენციამ ხმა აღიშალოს და მოუწოდოს მუშაობა კომისიასთან ერთად ყველას, ვინც ხელისუფლებისთან არ არის, თავი დაანებონ ავანტიურისტულ გზით სიარულს.

ჩვენ თუ ვეინს და საბჭოთა საზოგადოებრივობის შექმნა, უსათუღ პროვინციის მშრომელი ინტელიგენცია უნდა გამოვახიზლოთ, ისინი უნდა ჩაერიონ ამ საქმეში და მუშებს ამოუყენოთ გერდში საერთო კლასობრივი და ეროვნული საქმის საკეთებლათ.

ერთმა ვორელმა ძველმა მშრომელმა ინტელიგენტმა მითხიარა: როგორ ვითანამშრომლო—მინდა სულით და გულით თანამშრომლობა, მაგრამ მე პარტოთ-პარტო ვარ, ვინაიდან ტელისში მყოფი ჩვენი კულტურის მომუშავეთა უმეტესი ნაწილი გახეზებული არიანო, პროვინციაში მოითხოვს ტელისის მშრომელ ქართველ ინტელიგენციას—საგან ახალ სიტყვას და ეს უნდა თქვას ინტელიგენციამ „განდგომილი“ ამხანაგებისა და მოწინავე მუშაკების გასავანად.

ს. ნ.

ინგლისის პროფკავშირთა დამუშავება საბჭოთა კავშირში.

„ჩვენ დაგვევალა ინგლისის 5 მილიონიან პროფკავშირებზე გაგელოთ შემართება საბჭოთა რესპუბლიკის შესახებ.“
კ. რ. ს. ე. ლ.

„საქართველოში ჩვენი მოსვლის ერთი მთავარ მიზანია განმარტობა საქართველოში, თუ რა მოხდა საქართველოში ნამდვილად და როგორ უფროებენ საქართველო ხელისუფლებას ადგილობრივი მუშები და გლეხები.“
ბ. რ. მ. ლ.

ინგლისის პროფკავშირთა დელეგაციის საბჭოთა რესპუბლიკებში ჩამოსვლამ მიიპყრო მთელი მოსოვლის ყურადღება. ეს მიუყენა სრულიად ბუნებრივია, თუ მივიღებთ მხედველობაში დელეგაციის მიერ დასახულ მიზნებს. დელეგაციის ჩამოსვლას თვისებურიად გამოეხმაურა და შეფასდა იგი ერთი-მეორის საწინააღმდეგე ქოჯახოებურ ბაძილაში ჩამხულმა პროლეტარიატმა და ბურჟუაზიამ. პროლეტარული წრეები აღერთოვანებულია, ეინადან დელეგაციის მიერ დასახულ მიზნების განხორ-

ცილები—„სინამდვილის გაგება საბჭოთა კავშირის შესახებ“. ნათელ სხვის მოყენს მზრდელიო მუშათა კლასის და ბოლოს მოკლებს ურიოიერმოიის გაუგებრობას, სასენებით გამოკლარს ნიადაგს სიყალბეს, უსაფუძვლელ კლარს-წამებას და ხელს შეუწყობს საერთაშორისო პროლეტარიატის ერთ ოჯახში შეკავშირებას. სულ სხვა ხასიათზეა მსოფლიო ბურჟუაზია, სულ სხვა სურათს ეხედვით ამ ბანაკში. ევროპის მუშათა კლასის მიერ სინამდვილის გაგება საბჭოთა კავშირის შესახებ და მოსალოდნელი შედეგებში აშკარად უახლოვებს კაპიტალისტურ საზოგადოებას აღსასრულის დღეს. სწორედ ამით აიხსნება ის აურხაური და განავაში, რომელსაც ადგილი აქვს ინგლისის კონსერვატიულ წრეებში. ინგლისის მუშათა დელეგაციის მიერ გადადამული ნაბიჯი სწორედ რომ დროულია. იმ დროს, როდესაც ეს შვიი ღრუბლებით იმოსება, როდესაც ჰაერი თოფის წამლის სუნით დღითი დღე უფრო და უფრო ივლითება, ახლო მომავალი ჯოჯოხეთურ ომებს უნახადებს მსოფლიო პროლეტარიატს და ფიხიკურ გადაშენების საფრთხის წინაშე აყენებს წყროდ ერებს. „მსოფლიო პროფმოდრობის მოტილიზაციის“ სასარგებლოდ პრაქტიკულ ზომების მიღება მართლაც რომ უდიდესი საქმეა საერთაშორისო მშვიდობიანობისათვის. დღევანდელი საქართველოსაც ეწეია. საქართველოს მშრომელი ხალხისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მუშათა დღევანდელი ახრს. ევროპის ისე ობიექტიურად ვერ მიუღებია საქართველოს საკითხის შესწავლას და ვერ გააშუქებს ევროპის საზოგადოების წინაშე, როგორც მუშათა დღევანდელია. ჩვენ ღრუბლ და რწმუნებულთ ვართ, რომ ასეთი ობიექტიური დასკვნის შედეგად საქართველოს საკითხი ევლარ იქნება მუშათა კლასისათვის „გამთინავე ვაშლის რთაში“. უნდა ეთიჟიროთ, რომ დღევანდელი ახარი და მათი მუშაობა გვირ გაურკვეველს და მერკვე მდგომარეობაში მყოფთ მათარკვევს როგორც საქართველოს შიგნით, ისე მის გარედაც. აქედან ცხადია, რომ საბჭოთა კავშირის მშრომელმა ხალხმა და განსაკუთრებით ქართველმა მუშებმა და გლეხებმა (რომლის სისხლით ვაჭრობა გაუტეხათ ევროპის ბურჟუაზიულ წრეებს და მომავალშიც აღება ფიქრებზე ყოველგვარი „ბედნიერება“ მიანიჭონ ქართველ ერს სულითა და გულით უნდა უსურვონ ინგლისის მუშათა კლასის წარმომადგენლობას დასახელი მზენების ცხოვრებაში გატარება.

არტ. ჩაჩუა.

სოციალური მუშაობის კომისიის დაარსების თაობაზე.

ზეკარული მითოლოგიიდან ეტყობილობთ, რომ სობრძის ტიპითი ათინა ჰალდა და დაბდებულა ზევისს თაფიდან.

მხანაზრეულად რისხეს ან ვისმეს გაიოცეკა მხოლოდ ზეპარებში თუა წარმოსადგენი, თორემ სინამდვილემ სასწაულებრივ არ იცის...

უცაბედად აწეფრი იბადება.—ყველა მოვლენასა აქვს თავისი ღრმა მიზეზები. არც მუშათა კომისია და

მისი ჟურნალი „ახალი გზა“ გამოცემებოდა ვილაციის თონეში, ამ კომისიის შედგენას და ჩამოყალიბებას წინ უწრობოდა დიდი რევეა დღელილი...

ბევრი დამებნი უძილოდ თას დასთენებია თეთულ წყერს საბედისწყრო კითხვის გადაკრაში: ყვლავ ძელი გზით გავეგვრებლებოდა სიარული, თუ გვეცვლია... ბრძნული იყო ძველი ხაზი თუ ბაქური.

გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვი, რომ ჩვენ იმ ზღაპრულ კოშკთან ვიდებთ, რომელსაც აწერია: შეზოხვალ ინანებ, არ შეზოხვალ მაინც ინანებ... ე ი. გავგეგვრო ძველი გზა, თუ ახალის ძიებას დავდგომოდით.

ძველი გზით სიარული იყო სავაჯალოც და საბედლი წყრო. ან როგორ არ უნდა ყოფილიყო სავაჯალოც, როცა რწმუნდები ის შემცდარია, დამუწვევლია, მაგრამ მაინც ვაქურდავ მას მისდევ... იმიტომ, რომ ესაგმბრობად მიჩნეული, ვისა მწევიზმის მარტვილობა... მენშევიზმის ათ მტევაშაიც ეწერა: „ეკვი არ შეგაპაროს ძველი გზაში“... და ყველას განდგვილულად სწამს იგი... ყველა მოთილისმეულია იმ რწმუნით, რომ იგია უშკოესი, იგია ერთადერთი ქეშპარტიკა გზა ხსნისა და არა არის ზა სხვა მის გარეშე...

ამ რწმუნის ჰიპოზით ჰყრობილი მისდევ მას... გადასახლება გზებისკენ არ იტურები, თუცა გზაში უწყლოდ გელუბებია საუკეთესო თანამგზავნი.

ჩვენ ჯაბნები არა ვართ და არც მსხვერპლის ვალეზის წინააღმდეგი ვიქნებით. თუ საქართვება მოითხოვს ყველანი შეეწირებით ილიალებს, მაგრამ, როცა მსხვერპლს სწირავ, შეწირულმაც და შეწირველმაც უნდა იკოლეს, რის ეწირება.

მერე ვიციოდით?... განა გამამართლა იმ მირაქმა ცალოდენ მსხვირბოლი?..

თუ წინით ვერ ვერკვევოდით—თანდათან, რაც ვახურებელი შუბლი გვიგრიოდებოდა, ვრწმუნდებოდით, რომ იმ გზით მივიღებოდით, რაც არ ამართლებდა არავითარ საღ მოსახლებას.

ყველაფერი გვიკარნახებდა იმას, რომ აღარ შეიძლებოდა იშვლით სიარული... დავწმუნდით, რომ ბრძოლის ძველი საშუალებანი ისევე უარყოფი და გადაგვეყარა, როგორც ძველი დამარხებელი საცულები. მაგრამ... „არ შეზოხვალ მაინც ინანებ“... ე. ი. აირჩევი ახალს გზას და შენ გამოცეხადებენ ჯეგრობული ომს. ყხად ავიღებენ, ვირზე ურულმა შეგსამენ... არაფერის და გირჩენენ წმინდათა წმინდის... და ბოლოს მოღალატის დამღას დაგაქვდვენ მუღლზე.

მაგრამ ჩვენნი ახრი უფრო მომზიდდა ამა წლის აკესტოდ პირველ რიცეებში მოზადარ ღღმონსტრაციებზე. იქ უცაბედად შევხვდით ერთმანეთს ძველი ახანაგი მუშები... გვემონდა ახრთა გაეკელა-გამოცეკლა. ჩვენს მდგომარეობაზე. თუ წინით განუსახლებრების ნდობით და თითქმის ფანატრიკური მოწოდებით იხსენიებდით ხოლო ჩვენი მცნვეიკური პარტიის არალეგალუც ცეკას და მის მოზობას, ახლა ასე აღარა ყოფილია... ჯერი ფრთხილავ დავიწყეთ ცხელა ზოგერთი მიხან-შეუწინებო ნაბეჭდის განსჯა და თანდათან უფრო გვიზარდა უქმყოფოლება. ხანგრძლივი მესაიეთს შემდეგ გამოიყვია, რომ თეთრულ ჩენთთავანს კარგა ხანია დაჭკარგვია რწმენა ძველი გზისა,

ბოლოს გამოითქვა ღრმა გადაწყვეტილება: რაღაც უნდა დაგვიჯღღსოვნა და გამოიძებნოს კომუნისტებისაკენ მიმავალი გზა... ძნელია, უძველესია ძნელია უტყუარა ჩაეკო ამო-შიშვლებული ხმალი და სამეობროდ ხელი გაუწოდო მათ, ვინც კანონ გარეშეც კი გვაყავდა გამოცხადებული, მაგრამ უფრო ძნელია იარაო ძველი გზით, როცა იცო, რომ იმას მაკვებებარ უფრო მრავალ დამარცხებისაკენ და აუნაზღაურებელ მსხვერპლებისაკენ.

ამავე დღეს გამოირკვა, რომ ასეთი აზრი რკინის გზის მუშებრიაც უკვე მოსიარულე ყოფილიყო.

ყველა გრძობდა--საქირო იყო თაოსნობა... ვილაცს უნდა გაეწიროთ თავი და გაეხედა თქმა... შესაფერისი სახე მიეცა იმ აზრთა გრძობისთვის, რომელიც ყველას გონებაში ასახულიყო.

ველოდი - გაბედულს, რომელიც გადაგადამგვიენებდა მძიმე, მაგრამ აუცილებელ ნაბიჯს.

სრულიად შემთხვევით სექტემბრის 5 თუ 6-ს მოჯონიკიძე აეთებდა მოსწენებას საქართველოში უკანასკნელად მომზადრ ამბების შესახებ.

სანამ მოსწენება დაიწყებოდა ერთი წყება ამხანაგებისა შეეჯავდუნდა და დაიწყეთ მსჯელობა იმის შესახებ, თუ როგორ შეეხვედრით მოსწენებას. ამ ლაპარაკში რომ მიყვით--ვაზიარა რაიკომის მდივანმა ბე. გოლდბაუმმა. მის განუტყუარე, რომ ჩვენ ვვინა ვინახლეთ სერგო ორჯონიკიძე გოლდბაუმის დავითანხმდა და გადასცა ჩვენი სურვილი სერგოს მან მაშინათვე მიგვიღო. ჩვენ აუხსენით მისთვის მიხეზი და ვთხოვეთ მოეცა ნება კვებისა, რათა საშუალება მოგვეცემოდა გამოგვეთქვა ჩვენი აზრი.

მივიღეთ დასტური თუ არა, ვაცნობეთ ამხანაგებს მოლაპარაკების შედეგი, რომელიც ელვის სისწრაფით მოვლო მუშათა მასებს. მეორე დღეს ჩემთან მოვიდნენ ამხანაგები სახელოსნოში: 1) ალანია, 2) პაპიძე, 3) რაზმაძე, 4) კაქარავა, 5) გვიმრაძე, 6) ხუცილავა და სხვები.

თექვსმეტ სექტემბრის გეკონდა პატარა კრება და დავდგინეთ მოგვეწვია ვაფართობები კრება, რომელსაც უნდა დასწრებოდნენ სეით დედადარანი და სერგო ორჯონიკიძე. ამის შემდეგ ვინახლეთ სეით დედადარანი და ვანუცხაღეთ ჩვენი აზრი. სეითს ძალიან ესიამოუნა ჩვენი განზრახვა და მოხსენებასაც დავგვირდა.

მართლაც შეიღო ოქტომბრის დავინწინეთ კრება, სადაც ჩვენი მიღებული რეზოლუცია.

ეს რეზოლუცია ორივე კაცის ფანტაზიის ნაყოფი ნურაფის ეგონება. მას იზიარებენ მუშათა რიგები, მართალია რყევაში ეხლაც ბევრნი არიან. ზავამ დიდი დრო არაა საქირო იმისთვის, რომ ისინიც ჩვენს კვალს გამოჰყვინდნ... მათაც მალე გამოინუღებათ ავტორიტეტებისადმი ბრმა სიყვარული.

მიხა ძამანაშვილი.

რ ე ზ ო ლ ი უ ც ი ა

მიღებული მთავარ სახელოსნოს, დეპოს და თბილისის რკინის გზის კვანძის მუშა-მოსამსახურეთა უპარტიო და ყოფილი მენშევიკების კრებაზე 7 ოქტომბერს.

საქართველოს უკანასკნელი ამბები--შეიარაღებული გამოსვლა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ--არის ნამდვილი ავანტიურა. ავანტიურის მომწყობ პოლიტიკურ იდიოლოგებმა* ანგარიში არ გაუწიეს საქართველოს მშრომელი ხალხის სტრასკეფებებს და მის განწყობილებას საბჭოთა ხელისუფლებისადმი, აგრეთვე არ გაუწიეს ანგარიში დასავლეთ ევროპის მუშათა კლასის მშვიდობიან განწყობილებას საბჭოთა საკავშირო რესპუბლიკისადმი. ამას შედეგათ მოჰყვა საქართველოს ერის განანადურებული საქმე და ჰენშევიკურ იდიოლოგიის საბოლოო ვაკუუმება. არალეგალური მუშაობის ხელმძღვანელები ავრცელებდნ ქართველ ხალხში ტყუილ იმედებს, რომ ევროპა დაეხმარება საქართველოს რუსეთის წინააღმდეგ. შეიარაღებული გამოსვლა არ მოხდებოდა, მუშალებელი იქნებოდა, რომ ძალაუფლების მოწინააღმდეგე წრეები ამისთანა იმედებით არ მოტყუალდებოდნენ.

დღეს დასავლეთ ევროპის პრესაში ატყვილია დიდი ხმაურბა საქართველოს მომზადრ ამბების გამო, ეს იწვევს ახალ იმედებს და ამითი ეძლევა. ახალი ნიდაგი არალეგალურ მუშაობას.

ქართველი ევროპელი უნდა შეიგნოს, რომ ევროპა არ გადასდამს არავითარი ნაბიჯს საქართველოს სასარგებლოთ, ცარიელი ლაპარაკით, სიტყვებით, თანაგრძნობით, რეზოლუციებით მხოლოდ აღიზიანებს ხელისუფლების მოწინააღმდეგე ელემენტებს და აწვევებს მათ დამოკიდებულებას საბჭოთა ხელისუფლებისადმი. საყვედურს დახმარება იქნება თვითი მხრივ, თუ გადაჭრით იტყვის, რომ ის ევრადრით ვერ დიგმარება საბჭოთა ძალაუფლების მოწინააღმდეგებს.

ჩვენ, მშრომელი ხალხი ყოველთვის მთელი ჩვენი სასიცოცხლო ძალებით ებრძოდით საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის, ჩვენ ვიცით, რომ ერის დამოუკიდებლობა ნიშნავს იმის ევროპული და კულტურული აღორძინებას. თუ ერი რომელიმე დიდი სახელმწიფოს ხელქვეითი გახდა, ის ჩამორჩება ეკონომიურადაც და კულტურულადაც. საქართველო ვერ იარსებებს, ვერ წავა წინ, თუ რომელიმე დიდი სახელმწიფო არ იყოლია მოკავშირეთ. არც ერთი სახელმწიფო დასავლეთ ევროპაში არ არის დინტერესებული საქართველო იყოლის თავისთვის კავშირში. ევროპის სახელმწიფოებთან შესაძლებელია ლაპარაკი მხოლოდ მფარველობაზე და პროტექტორატის შესახებ. სხვისი პროტექტორატის ქვეშ მყოფი ერი ვერ განამტკიცებს ეროვნულ დამოუკიდებლობას. სხვისი მფარველობით პატარა ერი ყოველთვის იქცევა ახალ-შენათ, კოლონიათ.

საქართველოს დამოუკიდებლობა შესაძლებელია საბჭოთა რუსეთის თავისუფალ კავშირში. მმართველ პარტიის პრინციპები, დადგენილებები, საკმაო დასაყრდენი წერტილია ჰარაველ მშრომელ ხალხისთვის ეკონომიურ და კულტურულ აღმშენებლობის საზოგადოებრივ სრული გატარება ცხოვრებაში ამ პრინციპების, დადგენილებების უფრო ადვილი შესაძლებელი გახდება, თუ საქართველოს ყველა ცოცხალი ძალები თავს დაანებებენ შვიი ზღვისაქვე ყურებას და ჩაებმებიან სააღმშენებლო მუშაობაში.

გაითვალისწინა რა ყოველივე ეს, ყოფილი მენშევიკების უპარტიო კრებად დაადგინა: მოუწოდოს არაოფიციალურ ცეკას და ყველა ანალოგურ ორგანიზაციებს, რომლებსაც მიზნათ დაუსახავთ აწმარისანი შექცადარი გზით მიმართული და ყოვლად მოუსაზრებელი კონკრეტისებური ბრძოლა საბჭოთა ძალაუფლების წინაშე, რამაც გამოიწვია და შედეგშიაც გამოიწვევს უზომო მსხვერპლს ქართველი ერის მიერ, რომელიც ნაღვურდება ფიზიკურათ, ეკონომიურად და კულტურულად. აგრეთვე მოუწოდებს ყველა იმას, ვინც კიდევ იყურება შვიი ზღვის პირისაქვე, თავი დაანებონ იქიდან მე-2 ინტერნაციონალის დახმარების მოლოდინს, საქართველოს შინაურ საქმეებში ჩარევით საქართველოს განთავისუფლებას, რადგან ყველა დარწმუნებული უნდა ვიყოთ იმაში, რომ ასეთს პოლიტიკას, მიმართულს საბჭოთა ძალაუფლების წინააღმდეგ და მის დამაფლურებელს, როგორც სავარჯიშო ისე საშინაო პოლიტიკაში, სახელმწიფო ვერ მოიძიებს და იძულებული გახდება ყოველნაირ საშუალებას მიმართოს ასეთი სახეობისთვის საფრთხის თავიდან ასაცილებლად, უკანასკნელი კი მხოლოდ და მხოლოდ გაანადგურებს, ერს.

ამასთან ერთად ყველამ უნდა იცოდეს, რომ საბჭოთა ძალაუფლების წინააღმდეგ გამოლაშქრების დროს, რომელიც მშვიდნადაც არ უნდა იყოს ეს, საქართველოს მუშათა კლასი, როგორც ერთი კაცია, მხარის ამოუდგება საბჭოთა მთავრობას და უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოლებს ხელისუფლების დასაცავათ, რომ ბოლო მოუღოს ქართველი ერის გამანადგურებელ პოლიტიკას. დიდდგეთ ყველა გულწრფელად მესამე ინტერნაციონალის დროშის ქვეშ და უარყოფით ელანდელი დაშინაური პოლიტიკა, რამაც გაანადგურა სომხის ერი.

თავისთავად ცხადია, რომ ამნაირი მუშაობა ვერ დადგება მტკიცე საიმედო ნიადაგზე, თუ ხელი არ შეეწყობა მშვიდობიანობის ჩამოყვანას. ჩვენ უნდა ვეცადოთ მთელი ჩვენი ძალ-ღონით, რომ გულწრფელ ნდობაზედ და თანამშრომლობაზედ იქნეს დაყრდნობა ძალაუფლების და ქართველი ხალხის ურთიერთობა.

უკუთურო ხმების გაფრთხილება ამძიმებს უშიშოსდაც დამძიმებულს ჰაერს, აწვეავებს მებოძალე ერების ურთიერთ შორის დმოკიდებულებას. ჩვენ უნდა ევბრძოლოთ ამისთანა ხმების გაფრთხილებას, რომ ამ გზით აღმოცუვრათ ძირიანი-ფესვიანათ ეროვნული სიძულვილი. ჩვენ უნდა მიუთითოთ ხოლმე მმართველ პარტიას ყოველი იმ კერძო შემთხვევებზე, როცა მისი სიხლეთი ესა თუ ის პატარა აღმასრულებელი ბიროკრატია იყენებს თავის თანამდებობას და ხელს უშლის მშრომელი ხალხის დაბოლიებას საბჭოთა ხელისუფლებისთან.

ძალაუფლებამ საშუალება უნდა მისცეს ყველას, ვინც მომზად გულწრფელი, პატიოსანი თანამშრომლობის, რომ ის მოვიდოს კულტურულ, ეკონომიურ აღმშენებლობას. ამისთანა თანამშრომლობის პრაქტისში, ჰარაველ ნიადაგზე თანაგრძობით, დაიძლევა, ჩვენი დღისა-რწმუნით, ის შეურყენებლობა, რომელიც არსებობს ლეგს ქართველი ერის ამა თუ იმ წრეებში. ასეთი თანამშრომლობა შეეძინს საქართველოს აღორძინებას და მისი დამოუკიდებლობის წინსვლის პირობებს.

გულმარჯოს მესამე ინტერნაციონალს.
გაუმარჯოს მსოფლიო პროლეტარიატს.
კრების თავმჯდომარე ძამანაშვილი.

პრეზიდიუმის წევრები: 1. მ. ძამანაშვილი. 2. ა. გვიმრაძე. 3. პ. ხურცილავა. 4. კ. მაკარაძე. 5. დ. პაპიძე.

მუშათა კომისია ბათუმში.

1924 წ. ოქტომბრის 3-ს რკინის გზის კლუბში შესდგა ბათუმის რკინის გზის ეკანის მუშა-მოსამსახურეთა ყოფილი მენშევიკების და უპარტიოთა საერთო კრება ქალაქის მუშების მოიაწოდებობით, ტერნეტო ტულუმის თავმჯდომარეობით და პარამენ ჯაბლაძის მდივანობით.

განსახილველი საკითხი იყო: „საქართველოში ბოლო დროს მოხდარი ამბები და ჩვენი ამოცანა“.
მომხსენებლად გამოვიდა მუშათა კომისიის წევრი ანბ. მიშა ძამანაშვილი. საქართველოს მუშათა კლასი, ამბობს იგი, მუდამ ცოცხალი და მოძრა ელემენტია თავმჯდომარეობის რევილუციის მოძრაობაში. მისი ხმა ყველგან და ყოველთვის ისმოდა, შორისაც სწვდებოდა. ამ სამ წელიწად ნახევრის განმავლობაში კი ის დადუმებულია. მისი დაუდგრობლობა და მოძრაობა შეგრძნებულა, თითქოს ძილს მისცემია, ელის გამოძლიერებას. მან დააკარგა თავის თავით აზროვნება. გადაეჭია საუთარი თვალით ყურებას. ყველა ამის მიზეზი არის ის განსახლვრული ნდობა, ბრმა თავყანისცემა ევროპაში წასული ამხანაგებისადმი; რომლებიც ამ ხნის განმავლობაში აიძვდებდნენ ევროპის ვითიმ და დახმარებით, ასაბურებდნენ ამა თუ იმ სახით, ბოლშევიკების აქედან გარეკის იმედით და კვლავ დემოკრატულ რესპუბლიკის აღდგენით, ასეთი ფანტასტიური მოლოდინი კი ჩვენთვის—მუშათა კლასისათვის და მშრომელი გლეხკაცობისათვის, როგორც იცით ამხანაგებო, ყოველ-ნაირად გამანადგურებელი გამოდგა. ჩვენი ამხანაგების მუშაობა ევროპაში, მომართული რუსეთის წინააღმდეგ, აღიზანებს მას, აქებებს ჩვენს ხალხს, აჯანყებისაკენ, ბოლშევიკების წინააღმდეგ ბრძოლისაკენ. ამ როგად შეიქმნა ისეთი მდგომარეობა, რომ ეს საქართველო, რომელიც ოცდა ათის წლის განმავლობაში განუწყურელი თანგებბრძოლ-თანამგზავრი ერის რუსეთთან რევილუციონერ მოძრაობისა—დაუპირდაპირ-და რევილუციონერ რუსეთს. ამას ზედ ერთვის პროვოკაციული სისირი ქართველების და მის მებოძელ ერთა შორის თანდათანობით სიმშუღარის თესვა-გაღვივება, რასაც ქართველი ხალხში არასოდეს არ ჰქონია ადგილი.

ყველა ამას უნდა შეგებობლოს საქართველოს მუშათა კლასი და ყველა ის ვასაც უყარას ჩვენი ქვეყანა.

სიჩქმე პირველად დაარღვია თფილისის პროლეტარიატმა 7-8 ოქტომბრის კრებაზედ. მან განაცხადა, რომ აღარ უფს დღეობი, უნდა სიკაცხელ და აზროვნება საკუთარის თავით; დარწმუნდნა რომ განუსხვავებელი და ბრმა ნღობა პიროვნებებისადმი ყოვლად დაუშვებელი და მავნებელია; დღმღმის მას ატყუებდნენ, როგორც ვარდნად ისე შვიგნი მომშვენივენი, რომლებიც, კრიკოდებდნენ გერმანიის საშუალებით საქართველოს განთავისუფლებას. ევროპის ბურჟუაზია ცხიერია. მისი იმედით იკვებებოდნენ როგორც ქართველი მენშევიკები ისე დაშნაკელები. ორივეს ძვირად დაუჯდა ეს დანდობა ევროპის ორიენტაციაზედ, რომლის ერთი განაღდდნენ ოსმალეთთან ბრძოლაში, სამი მილიონი მოსახლე სამიზობა ხუთას ათასამდე დაიყვანა. ასეთივე „დახმარებას“ გვიპრდებდა ქართველებსაც ევროპა. საუფეთესო დახმარება ის იქნებდა, თუ ევროპა სრულიად დაგვეტეხებინა თავს როგორც ჩვენ, ისე რუსეთს. პროლეტარიატმა აშკარად ვანუცხადა: რომ ღღის შემდეგ მათ აღარ ენდობა, იბრძობებს ევროპის ორიენტაციის წინააღმდეგ, გამიყენება მეორე ინტერნაციონალს და დღგება მესამე ინტერნაციონალის წიითად ღღობის ქვეშ, უბრუნდება რევოლუციონორ ოჯახს. მოხსენებელი მიუთითებს ბოლშევიკების ნაკლებად. ეს გამოიხატება იმაში, რომ ზოგიერთი ამბასრულებელ ორგანიზებში მომშვენივენი შეუფერებელი და მოუშხადებელი ირინან; ზოგინი აჭირებენ თავის უფლებებს, თავისი უბეში და უგვარო პოლიტიკით და მოუჭრობით იწყებენ უმეცაყოფილებას. მსგებდა აგრეთვე ისიც, რომ მეთაურების და მმართველი პარტიის განკარგულებით ადვოლობრიე პირობებთან შეუთანხმებელია. ყველა ე ხელს უშლის მასსა, დაუახლოვდეს ხელისუფლებას, სთესავს ბოროტებას, სიძულვილს, რაც ცხადია არ შეადგენს ხელისუფლების სურვილებს. შემდეგ ამხ. ძამანაშვილი აცხობდა დამსწრებთ, რომ 7—8 ოქტომბრის კრებამ თბილისში ამოიჩინა მუშათა კომისია, რომელსაც დაავალა ჩამოიაროს მუშათა ყველა უბნები ხაზზე და კაცინოს თბილისის მუშების სურვილი-გადამწყვეტილებანი. კომისია შეუდგა დავალების ასრულებას. მათ ყველგან ხედებიან თანავტობობით და აღტაცებით. მომხსენებელი თავიდან თავის სიტყვას მოწოდებით: დაანებონ მუშებმა თავი ევროპისაკენ ყურებას, შეუდგნენ საკუთარი თაოსნობით სიარულს, გრძობა განებდა დაუფორჩილონ და იარონ ნაყადი რევოლუციონორები გზით წითელი ღღობის ქვეშ ბოლშევიკებთან ერთად.

კრება მოხსენებას აღტაცებით შეხდა. შემდეგ სიტყვა გადაეცა ამხ. უკრაშვილს. მან მიმოხილვა გაავითა რუსეთის რევოლუციის ისტორიის და საესებით გაამართლა ის რუსეთის მამუტებით. თუ არ ბოლშევიკები, რუსეთში აღდგებოდა თვითმპყრობლობა, რასაც ხელს უწყობდა ბურჟუაზიული ჩვეულებრივი დღღატი 1905 წ. დაწყებული და გათავებული 1917 წელში თავისი გააფთრებელი თავდასხმებით მუშათა საბჭოებზედ. მან გაათამაშა რეპუციონრები, გამოატყვინა კორნილოვი, დენიკინი, კოლჩაკი, ვრანგოლი, იუდენიჩი, რომ ამ გამოჩენილიყო კაცო რუსეთის სინამდვილის მიღწენ, არ აელი აღლი და არ ესარგებლა ჯარის-კაცების მიმხრობით, ეხლა არ გვექმნებოდა რევოლუციის მონაბოგარის ნასაცე. კუპრაშვილიც მიუთითებს ბოლშევიკების შეცდო-

მებზე, რაშიაც ნაწილობრივ ჩვენც მივიძიძვის ბრალი, რადგანაც თანამშრომლობის მაგიერ ევბრძობით. რომ შენდევმაიც არ განმეორებს მზგავსი მოვლენები, ისიც მოუწოდებს კრებას კომუნისტებთან თანამშრომლობისკენ.

სიტყვა ეძლევა ამხ. ტულუშს. ისიც იჩიარებს ძამანაშვილის მომხსენებას. მოგონორი როლია—ამბობს მომხსენებელი, რომ პირველად განსაჭებების ხანაში ბოლშევიკებს აღმასრულებელ ორგანიზებში ჰყავდათ არა სიძულელი ელემენტები, რაც იწყებდა ხალხში სიძულვილს ხელისუფლებისადმი, ახლაც არიან ასეთები ზოგიერთ დაწესებულებებში, ამას უნდა მიექცეს ყურადღება. ხელისუფლებამ უნდა ისარტელოს შემეტებული ძალებით, რომ ბოლო მოიღოს შეცდომებს. ისიც აენატურებს უწოდებს უკანასკნელ გამოსვლებს, შიშობს, რომ თუ ეხლა მაინც არ ვიქნებით ფხიზლად, მსგავსი უბედურება კიდევ შეიძლება განმეორდეს.

ამხ. ჭეიალი მოუწოდებს კრებას გამოსტკვას თავისი. აზრი, დღელი ღღეს არ არის მიზანშეწინილი, სიმის წლის განმავლობაში ვაჭარბობდით უმიზნო და შეუფერებელ ბრძოლას.

ამხ. ვალ. ვაშაქიძემ დაასათაოა რუსეთის რევოლუცია, როგორც პროლეტარული და ერთად ერთი ხელისუფლება მიეთს დღღამიწახედ. რა გასაკვირა, რომ აქ იყოს შეცდომები, მაგრამ ჩვენ არ გვემინა და არც გვეცხინია შეცდომების მიითებდაზე აღნიშნა აგრეთვე აღმშენებლობითა მუშაობა და უსურება კრებას ენუსულებინება და მტკიცე კავშირი ხელისუფლებასთან კომპარტიის ღღობის ქვეშ.

ბოლის იყო შეკითხვები, რაზედაც შესაფერი პასუხი გასცა ამხ. ძამანაშვილმა.

სხვათა შორის იყო შეკითხვა დატუსაღებულების შესახებ. ამხ. ძამანაშვილმა განაცხადა, რომ კომისის და თბილისის კრებასაც შეპირდა მთავრობის წარმომადგენელი, რომ ისინი შეუდგებიან განთავისუფლებას ამ ამბავს კრება ხანგრძლივი ტრანს კეებით შეხვდა. ამასთანავე კრებამ აირჩია რწმუნებულები: 1) ტრენტი ტულუში, 2) ვარლად ხელაძე 3) რაფაელ ბოკაიევი, 4) ილარიონ მელიქიძე და 5) ილარიონ ბოშელიშვილი. დაასრულ მიღებულ იქნა შემდეგი რეზოლუცია:

„ბათუმის კვანძის ყოფილ მენშევიკების და უპარტიო მუშა-მოსამსახურეთა კრებამ მოისმინა რა მოხსენება მუშათა კომისიის წევრის ამხ. მიშა ძამანაშვილის საქართველოში უკანასკნელი ამბის შესახებ ერთსულევანთ იზიარებს საქართველოში მუშათა ცენტრის 7-8 ოქტომბრის კრებაზედ მიღებულ რეზოლუციას და აღგნეს: ამიერიდან დაწყებული ყოველივე კავშირი მენშევიკურ პარტიასთან და მის არა ლეგალურ ორგანიზაციებთან, რადგან ნაოთლად ირკვევა, რომ მისი სამი წლანახევრის პოლიაწეობა გამოიხატებდა სისტემატიურ მიტყუილებას. ახლაც რა წმინდა რევოლუციის განსაუფერებლად ანაგორც აქ, აგრეთვე საზღვარ-გარეთაც სხვა და სხვა არა სოკილისტურ პარტიებს, რომ ის ევროპის ბურჟუაზიულ მთავრობებთან შეთანხმებით აწარმოებდა რუსეთის საწინააღმდეგო პოლიტიკას.

ასეთმა პოლიტიკამ დაბადა ის აჯანყება, რომელშიც უმთავარიში მსგებრივი გააღებდა ქართველ ხალხს.

ამით უფრო გაგანირდა ის უფსკრული ქართველ ხალხსა და რუსეთ შორის, რომელიც არსებობდა.

ეს არ იყო მიზანი და მისწრაფება ქართველ ხალხის და მით უმეტეს მისი მუშათა კლასის და გლეხაკობის, ითვალისწინებს რა ამას, კრება ერთსულოვნათ მოუწოდებს საქართველოს მოახლოებას დადგეს მესამე ინტერნაციონალის დროშის ქვეშ სრულის რწმენით და ერთგულებით.

ამასთან კრება აეალებს მუშათა კომისიის განაგრძოს მუშაობა ინტერგულად და შეუდრკელოდ. კრება აუცილობლად სთვლის ვაგიზანოს ჩევის ამხანაგებთან რუსეთში და საზღვარგარეთ დელეგაცია წინადადებით რომ ისინი დაბრუნდნენ სამუშაოდ რევოლუციის გასამტკიცებლად და მის მონაპოვართა შესანარჩუნებლად.

ვაუმარჯოს მესამე კომიტერსს!
კრების თავმჯდომარე: ტერენტი ტულუში.
მდივანი: ნ. გიზლაძე.

თბილისის მუშათა კომისიის მიერ შეგუზავებული ინსტრუქცია რწმუნებულთათვის სახელმკვანალოდ.

1) კომისიის მიზანია დაახლოება მუშებისა (ყოფილ მწმევიკების და უპარტიოების), გლეხების და მშრომელ ინტელიგენციისა საქართველოს საბჭოთა ხელისუფლებასთან.

2) ამ მიზნის მისაღწევად საჭიროა სასტიკი იდეური ბრძოლა ავანტიურისზმთან და იმ დამლუბველ იმედებთან, რომელსაც ემყარებოდნენ არალეგალური პირები და მათ შორის პირველ ყოვლისა მწმევიკები და რომელმაც საქართველოს მშრომელი ხალხი მიიყვანა გამანაგებებელ შედეგებამდე.

3) ქართველი მუშა, გლეხი და მწრომელი ინტელიგენცია უნდა ემყარებოდეს თავის საკუთარ ძალს და ამ ძალაზედ დამყარებული უნდა ეწოდეს თავის ეკონომიურკულტურულ და პოლიტიკურ აღორძინებას. არავითარი გარეშე ძალა, მით უმეტეს ევროპის ბურჟუაზიული და დემოკრატიული, არ არის ჩვენი დახმარე და მხსენელი. ჩვენი გზა საბჭოთა ხელისუფლებასთან გულწრფელი თანამშრომლობაა.

4) უნდა მივღებულ იქნას ზომები, რათა არალეგალური მუშაობა იქმნას მოსპობილი, ტყეში გასული ხალხი შერიგებული მთავრობასთან, რადგანაც ერთიც და მეორეც ხელს უშლის მშრომელ ხალხის მწეიდობიან მუშაობას.

5) გახედულად და დაურიდებლად უნდა მივითითოთ მთავრობის ადგილობრივ წარმომადგენლებს, თუ რომელი მათი აგენტი არღვევს კანონს და აწუხებს თავის უკანონო მოქმედებით გლეხებს და მუშებს. ეს მხარე თქვენი მოქმედებისა არა ნაკლებ შეუწყობს ხელს მთავრობასთან დაახლოებას.

6) დღეს არალეგალური პარტიები ცდილობენ გამოიყენონ ლეგალური საშუალებები საბჭოთა მთავრობის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ამასაც უნდა შეებრძოლოთ ისე, როგორც არალეგალურბას.

7) ბრძოლა მავნე ნაციონალიზმთან. ამ უკანასკნელს არაფერი საერთო არა აქვს მუშათა კლასთან და ის დამლუბველია მუშათა კლასის ინტერნაციონალურ მოძრაობის.

8) ფართო ავტაცია ახალგაზრდა მარქსისტებსა და უპარტიო ქალთა შორის.

9) ვინც აღიარებს ამ პლატფორმას, მოახდინეთ მათი რეგისტრაცია.

10) ვინც ამ პლატფორმაზე დადგება და შემდეგ ისურვებს თავის რეგენებით შესვლას კომუნისტურ პარტიაში, მათ რეგისტრაციას მოახდინეთ ცალკე. ეს იქნება ყოველდღიური სამუშაო.

კომისიის თავმჯდომარე: მ. ძამანაშვილი.
მდივანი: ა. გვიმრაძე.

უპრნალ „ახალი გზის“ ხელის მომფრთხილება საუპრადლეგოდ.

ფოსტით ხელის მომწერლებმა თურნალის თვიური №1 კ. აუცილებლათ წინდაწინ უნდა გამოგზავნონ თავიანთი სწორი მისამართის ჩევენებით. ფრთვეც ვთხოვთ პროვინციულ აგენტებს დაუყონებელი გვატნობონ, რამდენი ცალია საჭირო მათთვის. ის აგენტი, რომელიც დროზე არ გამოგზავნის თურნალის ფასს, თურნალი არ გაეგზავნება. თფილისში თურნალი სახლში არავის გაეგზავნება. ვინც 20 ცალს და მეტს გამოიფრეს, თურნალი დაეთმოზა ფასდაკლებით.

სარედაქციო კოლეგია: მ. ძამანაშვილი
დ. კუპრაშვილი
პ. ხუტყილაძე
კ. მაქარაძე
ა. გვიმრაძე